

novi mensis initium fuit, quando sol in novum ingrederetur signum. Duodecim fuisse menses, ex iis quæ infra dicam, facile videbit lector.

Κατὰ τὴν βλάστησιν &c. Plin. Lib. XVI. Cap. VII. Nascitur autem galla, sole de Geminis exeunte erumpens noctu semper universa. crescit uno die candidior, & si æstu excepta est, arefcit protinus, neque ad justum excrementum pervenit. Hoc est, ut nucleum fabæ magnitudine habeat (non abutitur nucleum fabæ vocibus Plinius, sed corruptus codex. scribe ex optimo codice, hoc est cur nonnullæ fabæ magnitudinem habeant. credibile admodum ita scripsisse Plinium. Theophrastus, τῆς αὐτῆς ἐ μίσην ἔξουσι κυκλῶν τὸ μέγεθος, sequitur.) nigra diutius vivet, crescitque ut interdum mali compleat magnitudinem. Eleganter Plin. λέγεται σκίρροφορέων, sole de geminis exeunte. Σκίρροφορέων, non est Martius mensis, uti interpres Plinii existimat. Sed ut ex Suida jam dixi, & modo dicam, anni mensis ultimus, cuius initium erat XXI Maii, finis XXI Iunii, si novam calculi sequamur rationem: si vero veterem, incipiebat XII Maii, desinebat XI Iunii. Sol Geminos XXI. Maii die ingreditur, XXI. Iunii egressus est. Eleganter

ergo, & ex Græcorum mente Plinius, sole Geminos exeunte, id est, ad mensis finem in quo sol in Gemini signo existit.

Ἐκατομβαιῶν. vertunt, mense Aprilis. An rectè, quomodo probari possit, non video. Theophrastus Lib. IV. Cap. XII. de arundinibus. Τιμανοσι γὰρ δὴ τὸ σκίρροφορέων καὶ ἑκατομβαιῶν ἀπὸ τῆς τοῦ πρώτου μεγέθους τῆς τοῦ πρώτου. Cædunt nostra ætate cum sol est in tropico Gemini & Cancri, quasi paulo ante solstitium, & sub ipso solstitio. Aristoteles Lib. v. hist. animal. ἔσθ' ἡ ἐκατομβαιῶν ἡνὲς ἀπὸ τῆς τοῦ πρώτου. Per æstatem dum sol in Cancro est tempore solstitii Thynnus &c. Aprilis æstivus mensis non est, nec circa solstitiū, sed vernalis qui sequitur æquinoctium. Ex loco Theophrasti citato diligens lector animadverit Græcos annum in XII. divisisse menses. Nam si σκίρροφορέων, ut Suidas docet, mensis est duodecimus, sequitur ἑκατομβαιῶν esse primum: uterque solstitium attingit æstivum. Solstitio æstivo auspicabatur novus annus; ergo ἑκατομβαιῶν primum, σκίρροφορέων duodecimus & ultimus. ἑκατομβαιῶν primum fuisse mensem Dionys. Halicarnas. Lib. I. docet.

Κ Ε Φ. Ζ.

C A P. VII.

Germinationes in Arcturo. Quid amentum, & julus avellanæ. Qui actus faciles, & difficiles. De radicibus sylvestrium.

A' ρκτέρας Βαφ. lege Αρκτέρας. † ροά. † ἀρα νιρ δοκίμ. † γίνεσθαι. † γίνεσθαι καὶ μακρόν. † εἶδη. ἄλλη δὲ γίνεσθαι. † ἴσι δὲ ὡσπερ κήσις φυλλικῆ καὶ μελιζάνου κύπριου, τῆς ἑξοχῆς ἐπιφύουσι ὡσπερ τὸ φυλλικῆς βλαστῆσις ἰσώδης καὶ τῆς οἰ. † αἰ Ald. German. Theod. παρ' ἰσωδῆ καὶ ἰσωδῆ κα. ἰσωδῆ κα. Ald. Germ. βοτάνων. † μέγας παλαιῶν. Ald. Germ. πωδῆ. † Ald. Germ. μωρίων. ἑκαστὸν τῶν ἰσώδων ἐν μωρίων καὶ μωρίων.

Αἱ δὲ βλαστῆσις Ἰπὶ κυνὶ καὶ Ἀρκτέρας γινόμεναι, μετὰ τῶν ἑαρινῶν χειρῶν κινεῖται πάντων. ὁ δὲ ἰσώδης ἢ μάλλον ἐν τοῖς ἡμέροις ἐ τῆτων μάλα σκευῆ ἔ ἀμπλῶ, ἔ τ' ῥοαί. ἔ ὅλως ὅσους ὄστρα φῆ, ἔ ὅπου † χῶρα τιαύτη. διὸ ἔ τῶν ἑσ' Ἀρκτέρας πλείστην φασὶ γινόμεναι περὶ Θεσσαλίαν ἔ Μακεδονίαν. ἀμα γὰρ συμβαίνει ἔ τὸ μετ' ἄλλων καλὸν γινόμεναι † μακρόν. ὡς ἔ τῶν μαλακότητι συμβαλλεσθαι τὸ ἀέρος. ἐπεὶ ἔ ἐν Αἰγύπτῳ διὰ τοῦτ' ὡς εἰπὴν αἱ βλαστῆσις τὰ δένδρα ἢ ἔ μικρόν τινα διαλείπει χρόνον. ἀλλὰ τὰ ἰσώδης περὶ τὰς ἐκβλαστῆσις ὡσπερ εἰρηται, κινεῖται ἢ περὶ τὰς διαλείψεις ἀπὸ τῆς πρώτης † ἴδια τῶν λεχθέντων. ἴδιον ἢ ἐπίσης ἰσώδης ἔ τ' τῆς καλαμῆς κάχου. οἶον, τοῖς τε περὶ τῶν ἰσώδης. ἔχει γὰρ καὶ ἐλάτη, καὶ πύκη, καὶ δρῦς, καὶ ἐπὶ Φίλυρα, καὶ καρύνα, καὶ Διὸς βάλανου, καὶ πίτυς. ἄλλα δὲ γίνονται δρῦν ἰσώδης, περὶ τῆς βλαστῆσις ἰσωφανέσης, τῆς ἡερινῆς ὥρας. † ἐπὶ τῆ ὡσπερ ἢ κήσις φυλλικῆ μετὰ τῶν πύπριου τῆς ἐξ ἑξοχῆς ἰσωδῆσις καὶ τῆς φυλλικῆς βλαστῆσις. τῆ δ' ἰδιότητι τοῦ μετ' ἄλλων καὶ τῶν φυλλοβολίαν, ὁ δὲ τὸ παρ' αὐτῆς. καὶ ὡσπερ ἐπὶ ἰσωδῆ καὶ κατὰ πύπριον μέγιστον βλαστῆσις καὶ διαμῆνεν τὸν χειμῶνα μέχρι τοῦ ἡερινῆ. τῆ δὲ ἡερικλεωπικῆ, καὶ τῶν ἰσωδῆ τοῦ καρποῦ φύεται τὸ ῥυῶδες, ἢ λίαν καὶ σκώληξ ὁ μετ' ἄλλων, ἐξ ἐνὸς † μίσχου, πωδῆ καὶ ἀ καλῶσι τινεσὶ ἰούλους. τούτων ἑκάστη ἐκ μικρῶν συγκοιταί † μωρίων φυλλοβολίαν τῆ τῆς, κατὰ ὡσπερ εἰ ἐρῶσιλοι τῆς πωδῆ καὶ ὡς μὴ ἀνομοίαν εἶναι τῶν ὡσπερ ἐρῶσιλοι νέου καὶ χλωρῶ. ὡλλὰ ὡσπερ ἑκαστὸν καὶ σχεδὸν ἰσώδης διόλου. πῦτο δὲ αὐξεται τὸν χειμῶνα, καὶ ἀμα τῆ ἡερικλεωπικῆ. τὰ δὲ φυλλοβολίαν καὶ ξαντὰ γίνεσθαι, καὶ τὸ μῆκος λαμβάνει καὶ τερμακτύλον. ὅταν δὲ τοῦ ἡερινῆ τὸ φύλλον βλαστῆσις, ταῦτ' ὡσπερ πίπτει καὶ, τὰ τῆ καρῦς καλυκώδη περικλεωπικῆ γίνεσθαι, συμμεμυκῶτα κατὰ τοῦ μίσχου, τοσούτῳ ὡσπερ καὶ κατὰ αὐτῆ. τούτων δὲ ἐν ἑκάστῳ, κάρπον ἐν. περὶ δὲ τῆς Φιλύρας ὡσπερ ὡσπερ, καὶ εἰ π' ἄλλο καλῶδες φέρει. ἐστὶ δὲ καὶ τὰ ἰσώδης, ὡσπερ τὰ δὲ, δυσωξῆ. ὡσπερ τὰ ἰσώδης τὰ τε πύπριου οἶον, περὶ ἑλάει,

Germinationes autem, quæ ad ortum Arcturi post vernum fieri solent, omnibus fere communes esse putantur: manifestiores tamen in urbanis, atque earum præcipue, fico, viti, punice. Denique † omnibus, quæ uberius coalescunt, & ubi tellus pinguis, lataque sit. Ob id eam, quæ sub Arcturum fieri solet, plurimam in Thessalia Macedoniaque fieri dicunt. Simul enim contingit, ut etiam autumnus placidus, longusque sit. Ita ut & cæli quoque proficit mollities. Nam & in Ægypto ea de causa semper fere arbores germinant: aut certe parum temporis intermittunt. Sed germinationes, (ut diximus) communes omnium sunt: † intermixtionem autem prædictorum tantum esse intelliguntur. Proprium vero nonnullis, & quod amentum appellat, scilicet prædictis: habet enim, & abies, & pinus, & robur; ac etiam tilia, nux juglans, castanea, picea. Id robori ante germinationem verni temporis initio gignitur: † fit autem veluti foliorum conceptus, inter antecedentem obstructionem, & sequentem exortum, medius. At ex proprietate autumnus postquam folia decidere, † peculiaris ejus conceptus gignuntur, quasi gravida intumescat, ut † nucleus egermina pariat, duretque per hyemem usque ad ver. Nuci avellanæ, postquam fructus decidit, † racematum quiddam, vermibus prægrandis † magnitudine singulari, pediculo pingue, emergit: † magnitudine quod nonnulli julum appellant. Hoc ex minutulis squamis innumeris ordine nucis pineæ congit, ex uno stat: ut speciem non absimilem nucis pineæ novella ac viridi gerat, nisi quod oblongius, & per totum fere pariter crassum tendat. Hyeme hoc augetur, ineunte vere debescit: & squamata illa flavescent, & in longitudinem vel trium pollicum increfcunt. Cum autem vere folium existit, ista decidunt, & nucis calicula ex parvis squamatisq; partibus ordine nucis pineæ consistant, ut speciem non absimilem nucis pineæ novelle ac viridi gerant. Nisi quod oblongiora, & per totum fere pariter crassa tendant. Hyeme augetur, ineunte vere debescunt, & squamata &

vidi gerant. Nisi quod oblongiora, & per totum fere pariter crassa tendant. Hyeme augetur, ineunte vere debescunt, & squamata & flava fiunt, & in longitudinem trium pollicum excrefcunt.

πλατανῶν, λεύκη, αἰγυρῶν, ἰτέα. καί τι ἐπὶ ταύτης ἀμφισβητῶσι πινες ὡς δυσουζῆες. καὶ τῶν καρποφόρων δὲ, ἐλάτη, πεύκη, δρυς. *Ὁ* αὐξήσαστον ἢ μίλος, καὶ λεύκαρος, φηγός, ἀρκυόθου, σφένδαμνον, ὄσπρια, μελία, κληῖθρου, πίτυς, ἀνδράχνη, κροναία, πύξου, ἀχρεῖς. καρποφορεῖ ἢ δρυς, ἐλάτη, πεύκη, πίτυς. καὶ ὅπλα κενὸν μέγεθος λάβωσιν. ἢ δὲ αὐξήσις καὶ ἢ βλάστησις, τῶν μὲν ἄλλων ἀτακτοῦ καὶ τοῦ καρποῦ καὶ τοῦ βλαστῆος. τῆς δὲ ἐλάτης ὠρισμένοι καὶ συνεχεῖς καὶ ὑπερον. ὅταν γὰρ ἐκ τῆς ἐλέχης τὰ περὶ τὴν ἀριστερῆν, πάλιν ἐξ ἐκείνης ἢ ἐτέρῃ ἀριστερῇ, τὸ ἴσον καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον. καὶ τῆς αἰετοῦ μετὰ πάσης τῆς ἰσοπλασῆσις. ἐν ἢ τῆς ἄλλοις ἔδδ' οἱ ὄροι κατ' ἀλλήλους. πάλιν ἢ ἰσοπινῶν. ἔχει δὲ καὶ τῆς διαφορῆν ἢ αὐξήσις πάντων κενῆ, ἢ ἡμέρων τε καὶ ἀχρεῖων. τὸ μὲν γὰρ ἐκ τῆς ἀκροῦ τῶν βλαστῶν καὶ ἐκ τῶν πλαγίων φύεται. κατὰ πᾶρα ἀπὸ, ῥοὰ, συκῆ, μύρριν. ἀριστὸν τὰ πλεῖστα. τὰ δὲ ἐκ τῆς ἀκροῦ μὲν ἐκ ἀριστερῆν. ἐκ δὲ τῶν πλαγίων καὶ τὸ αὐτὸ περὶ τῆς τῶν ὑπερόχων, ὡς περὶ τὸ ὅλον ἐλέχου, καὶ οἱ ἀκρόεμοι. συμβαίνει δὲ ἵσῃ τῆς περὶ τῆς τῆς καρύας καὶ τῆς ἡρακλεωπικῆς, καὶ ἄλλων ἀπάντων ἢ τῶν ποικίλων εἰς ἐν φύλλον ἰσοτελεστώσιν οἱ βλαστοί, διὸ καὶ ὁλόγως ἐκ ἰσοπλασῆσις καὶ αὐξήσις μὴ ἔχοντα ἀρχὴν. ὅποια ἢ τὸν πινὰ αὐξήσις καὶ τῆς σίτης. καὶ γὰρ ἔστι αἰετὴ τῆς περὶ τῆς ὑπερόχων αὐξήσις. καὶ κροναία τὰ φύλλα, κατὰ πᾶρα ἐν τῆς ἰσοπλοκῆς μέρους. πάλιν ἔστι γὰρ ἐκ τῆς πλαγίας φύεται, κατὰ πᾶρα ἕνα τῶν χερσῶν. αὐτὴ μὲν οἷον διαφορῆς πιν ἀπὸ βλαστῆσις ἀμα καὶ αὐξήσις. βαθυρρίζα ἢ ἔφασι πινες εἶναι τὰ ἀχρεῖα, διὰ τὸ φύεσθαι πάντα ἀπὸ ἀριστερῆν. ἐκ ἀριστερῆν λέγοντες. ἐνδεχόμενα γὰρ εἶναι ἐμβώση, πῆρρον καθεῖναι τὰς ρίζας. ἐπεὶ καὶ τῶν λαχάνων τὰ πολλὰ τῆς ποιεῖ, καί περ ἀσθενέστερα εἶναι, καὶ ἐναργῶς ἰσοτελεσμένα τῆ γῆ. βαθυρρίζαται ἢ δοκεῖ τῶν ἀχρεῖων εἶναι ἢ πῆρρον. ἐλάτη ἢ καὶ πεύκη, μετρίως. ἐπιπλασιότατον δὲ, θραυπάλος, καὶ κροναία, ἔσποδιας. αὐτὴ δὲ ἐστὶν ὡς περ ἀχρεῖα κροναία. ταῦτα μὲν ἐν ἔολιγόνισσα. ὁ δὲ θραυπάλος, πολυρρίζον. συμβαίνει ἢ τοῖς ἄλλοις πιν μὴ κατὰ βᾶθρον ἔχουσι, ἔχ' ἢ κατὰ ἐλάτη, ἔσποδιας ὑπὸ τῶν πνεύματων ἐκπίπτειν. οἱ μὲν ἐν πᾶσι Ἀρκάδιαν ἔτω λέγουσιν. οἱ δὲ ἐκ τῆς Ἰδης, βαθυρρίζοτέραν ἐλάτην δρυός, ἀλλ' ἐλάτης ἔχειν, ἔσποδιας ἢ ἰσορρίζοτέραν εἶναι. βαθυρρίζοτατον δὲ ἔσποδια κροναία, καὶ τὴν ἡρακλεωπικῆν. τὰς δὲ ρίζας λεπίας καὶ ἰχυρεῖς, τὴν ἡρακλεωπικῆν. τὴν δὲ κροναία πολυρρίζον ἀμφὸς δὲ ἐμβώσασθαι δειν. δυσὸλεθρον δὲ τὴν κροναία. ἰσοπλοκῆς δὲ σφένδαμνον, καὶ ἔσποδιας. τὴν δὲ μελία, πλείως, ἔσποδιας πικρόρριζον καὶ βαθυρρίζον. ἰσοπλοκῆς δὲ, καὶ ἀρκυόθου, καὶ κέδρον. κληῖθρου λεπίας καὶ μελίας. ἐπὶ ἢ ὄζυλον. καὶ γὰρ τῆς ἰσοπλοκῆς καὶ ὀλιγόρριζον. τὴν δὲ τῆς, ἰσοπλοκῆς μὲν, ἰχυρεῖς δὲ καὶ παχείας. καὶ δυσὸλεθρος, πλείως δὲ μετρίως. βαθυρρίζα μὲν ἐν καὶ ἐκ ἰσοπλοκῆς, τὰ τοιαῦτα εἶναι.

platanus, "populus, salix: quanquam de hac nonnulli ambigunt, utpote difficili auctu. & è fructiferis, abies, pinus, robur. Omnium facillima taxus, lacara, fagus, juniperus, acer, carpinus, ostrya, fraxinus, alnus, picea, portulaca, cornus, buxus, †pirus. Fructificant protinus, abies, †pirus, picea: etiam si in quantumlibet magnitudinis creverint. Auctio vero ac germinatio reliquis incerta est, "tum modo tum germine. Sed abieti certa, & continua, atque prapostera. Cum enim primum scissum de caudice fuerit, rursus de eo alterum finditur, idque assidue facitatur, post quenque germinationis superventum. At cæteris rami quidem adverse conditi inter se constant, paucis quibusdam exceptis. Illud quoque differentie incrementum communiter omnium pariter urbanarum, atque sylvestrium habere videtur: quædam enim ex cacumine, & latere germinant: ut pirus, punica, ficus, myrtus, pars & ferme maxima. Quædam non cacumine, sed latere tantum: † & ipsum, quod præsit, propellitur: sicut etiam caudex totus, ramique prægrandes augeri consueverunt. Fit hoc in nuce juglande, & avellana, & quibusdam aliis: quarum omnium germina in folium unum finiuntur. Qua de causa, ratione optima nullum germen supervenit, quo crescere possint, cum desit augendi principium. Frumentis quoque incrementum quodammodo simile. Hæc enim protusione corporis sui præsentis assidue crescunt, etiam si foliis diminuantur: sicut in depastis segetibus patet. Nec de latere quicquam emittunt, ut legumina aliqua faciunt. Igitur hoc pro germinationis simulque auctiois differentia capi potest. Sylvestria vero alta esse radice quidam negarunt, quod semine omnia proveniant. Sed non recte. Nam fieri potest, ut cum diutius vixerunt, radices procul demittant. Nam & olerum plura hoc idem faciunt. licet hæc imbecilliora sint, † atque indubie semine terræ summissò oriantur. Omnium itaque sylvestrium maxime alta radice descendere ilex videtur: abies, pinusque modice. Thraupalus, & prunus, & spodias, quæ velut sylvestris prunus habetur, superficie vivaciores. Sed hæc etiam paucis adhærent radicibus. Traupalus autem multis. Et accidit cæteris, quæ non in profundum radicem agunt, præcipueque abieti pinoque, ut radicitus flatu evertantur. Arcades ita referunt. Idæi abietem altius quam robur radice descendere volunt, verum simpliciore, meatuque rectiori: prunumque nucemque avellanam, altissimam radicem habere inquirunt. Sed avellanam tenuem atque robustam, prunum numerosam. Ambæ tamen diutius vivant necesse esse: prunum etiam in emoriendo contumacem referunt. "Acerem superficie aliquatenus gaudere. Fraxinum numerosiore, densam, altamque oriri. Iuniperum quoque cedrumque, per summa inniti, † & alnum tenuem esse. Item scissimam: nam ea quoque summotenus, paucisque radicibus degit. Sorbo radix per summa cespitum, sed valida, crassa, morisque contumax: multiplex tamen modice. † Hæc alta radice descendere, superficieque gaudere notatur.

populus utraque, salix. † piraster. † pinus. " tam fructus quam abietis: verò germinatio ranoꝝ certa, non solum quæ prima fit novelle, sed subinde equalis & respondens. nam cum prima germina de caudice (seu ramo) fissa atque dispersa fuerint, ex illis alia ex æquo funduntur, atque dividuntur, idque assidue facitatur, post quemque germinationis superventum. † & ipsa nova accessione protruditur jam existens atque enatum germen. † atque evidenter facta. " Acerem superficie gaudere, aliamque paucis. Fraxinum crebras easque profundas habere. † & alnum malumque tenuem esse. † Hæc non alta radice descendere.

λακκοῦσα.
† κροναία.
† ἀρκυόθου.

ἐκείτων ἰσοπλοκῆς.

† ἐπὶ πινῶν ἰσοπλοκῆς.

† αὐτῶν.

ἴσους.

† φύλλα.
Ald. Germ.

† ἐλάτη καὶ πεύκη.

† βαθυρρίζοτατον Ald. Germ.

† κατ' ὀλιγόν Ald. Germ.

† εἶναι.
† μελίας.
† ὄζον.

IVLII CÆSARIS SCALIGERI ANIMADVERSIONES.

Αἱ δὲ ἐπὶ τῶν καὶ ἀρκυόθου, post vernas germinationes, nunc tractat duas sequentes. autumnus ἐκ ἀρκυόθου: ἔσποδια ante Autumnum, ἐπὶ κροναίῳ. Sic enim lege, καὶ ἀρκυόθου. Theodorus omisit, κροναίῳ. Ego non avellere partem hanc à superioribus. Τὰ δὲ ἐπὶ τῶν διαλεξῶν, ἀπὸ τῆς περὶ τῆς, εἶδη τῶν λακκοῦσων. Sententia est omnibus communis, est germinatio. Quod

si quæ post primam germinationem intermittant, earum species dicte sunt. Theodorus sic. Intermissiones autem prædictorum tantum esse intelliguntur. At omisit τὸ εἶδη. ἔσποδια addidit, tantum de suo: ac male. Namque buxus quoque intermittit. ἔσποδια, puto, aliam multa. Τῆς κροναίας κροναίῳ Theodorus amentum vocat. At amentum Latinis, sinus est corrigiæ, aut funiculi. Plinius Cactorys

Cachryn cum vocat, sapientius fecit, qui non mutaret. Inter antecedentem obstructionem, Theodorus interpretatur est, illa. τῆς ἐξ ἀρχῆς ἐπιδήσεως. Id est, postquam cessavit germinare: & ante futuram germinationem. Verum ἐπιδήσεως non significat obstructionem. Sed quasi in nexu sint, exuta germinandi libertate. Considerabis an recte, ἐπιδήσεως, legatur. Ut sit, post primam ostentationem. & leges, κῆσις φυσική. ὅθεν αἱ παρ' αὐτῆς. Theodorus, peculiaris eius confestim gignuntur. Intelligit intus nucleici conceptum. Sane durus sermo. dixisset τῆ, non αἱ.

Ἰέλους. Ergo equivocum est nomen hoc, & ad florem: ut supra dicebat: & ad id, quod post fructum demittitur. Est autem quasi squammatim compositum quiddam: ē salicibus non dissimile pendet, pineae nucis textura haud diverso: unde, ut monebamus, nucamentum dici queat. Theodorus Regit, μυρίων: non, μορίων. Ita erunt tria adiectiva. μικρῶν, μυρίων, Φωλιδαίων.

Τῆς δ' ἐλάτης ἀεὶ μένει, καὶ συνεχῆς, καὶ ὑστερον. Theodorus, Abieti certa, & continua, & præpostera. pestime, præpostera, καὶ ὑστερον. Immo certa ramorum germinatio, non solum quæ primæ sit novellæ, sed subinde equalis, & respondens. Et hoc est, quod mox ait, αἱ πῶν μὲν πάσης. hic μὲν, est τὸ ὑστερον.

Ἐπὶ τῆς ἀφροσύνης κερύων. Theodorus, in nuce juglandi. Hoc haud satis est. Sed in Persica nuce. Quæ species est in nuce, sicut Pontica, & Græca. Videbis Macrobbium, & Hermolaum, atque ejus compilatores. Nota loquutionem Theodori. Germina in folium finiunt, vulgo sic loquuntur. At nos aliter consuevimus. Folio finire, Magis animadvertendum, quod ait Theophrastus. Neque enim de verbis quæstio est. E summo, inquit, surculorum non fit germinatio: quia surculi in folium desinunt. At enim vero haud ita in folium desinunt, quin micro quidam ad pediculum sit. Deinde fac sic esse. Nondum absoluta demonstratio est. Non oritur inde, inquit, quia non extat principium. At

quare non extat? hoc ignotum est. Sic non extat principium stipitis in tubere. Acutius autem ita contemplare. Nullum extat principium in vetere stipite vitis: & tamen inde prodit pampinus aliquando. Neque enim est, ut in furunculo. Præterea herba cum tot subeuntibus foliis, in quæ desinunt, nullum diu emittant stipitem, tandem emittunt quædam, quædam nunquam. At principium stipitis in nullis: uti nunc accipit principium, mucronem surculorum.

Βαθὺρίζα. Hinc abscindendum novum caput erat. Nam hæcenus de rationibus ortus statuit: quæ erant opera & cultus ad officia incrementorum, ac melioris habitudinis. Item germinationis ratio ineunda fuit. Propterea quod semen ē germinatione: ortus ē semine. Nunc aliam aggreditur materiam, quæ partium natu am potius contemplatur. Tamen quia ab radice erat etiam originis principium: de radice agit. Animadvertes veram reprehensionem. Neque enim recte dicebant, qui agrestes arbores minus profunda radice niti dicerent: propterea quod ē semine oriantur. Sane lupinorum ortum etiam temerarium, etiam penè in vitro colono: certe negligente contemplare. Intelligas radices non tam invenire loca sibi, quam facere.

Ὅταν ἐμείσῃ. Vbi diu vixerint, Theodorus, recte. Nam & mox, ἀμφοῖν ἐμείσῃ δὲν. Videtur enim vitæ significare longinquitatem. Vides efficaciam præpositionis, ἐν, ex loci vi.

Καὶ ἰσχυρῶς φουδρα τῆ γῆ. Theodorus, atque indubie semine terre summissio oriantur. Et mutila est Theophrasti oratio (quippe φουδρα latissima vox) & Theodori, ut interpretis, ambitiosa.

Ἐπιπλοῦς ἢ σφινδαίμων κατ' ἄλλοι. Theodorus, τὸ κατ' ἄλλοι, aliquatenus. Ut neque summa, neque ima dici possit. Verum videto, an potius significet numerum radicis. Vt & superficie contenta sit (ἢ ἐπιπλοῦς) & paucitate radicum (ἢ κατ' ἄλλοι.) Nam statim per disjunctionem dicit τὸ δὲ μέλιον παλιός. & Βαθὺρίζον. Lege Βαθὺρίζον ἐλάτω δρυός.

ROBERTI CONSTANTINI ANNOTATIONES.

Σικῆ. Ita legend. συκῆ, καὶ ἀμπέλα, καὶ ροῖα, καὶ ὄβις ὄλων &c. Et infra χόρρα fortasse ὄρα. nihil muto.

Καλὸν. Sic pulchram diem dixit Horat. formosissimum, & nitidissimum annum Virgilius & Ovid. αἰετὸν μαλακῆς, id est cæli clementia Latine, vel indulgentia cum Virgil. & Plin.

Εἶδη. Depravatè pro ἰδία. opponitur τῷ κενῷ.

Κάχρυς. De hoc vocabulo copiosè observata sunt in lexico. Solum hic adnotanda quæ ibi non extant. τῶν κερύων φουδρῶν δρυδῶν. Cachrys (non vero κάχρυς. Nam id proprie facundi rosinarini fructus τῆς κωνιακῆς δρυάμικος) globosus foliorum conceptus est, qui cadit cum talium arborum folia crescere cæperint. Quibus detegitur Plinii nostri lapsus, qui sic scribit lib. 16, cap. 8. Ferunt robora & cachryn. Ita vocatur pilula in medicina urendi vim habens. Gignitur & in abiete, larice, picea, tilia, nuce, platano, postquam folia occidere, hyeme durans. Continet nucleum pincis similem. Is crescit hyeme, aperitur vere pilula tota. Cadit cum folia cæperint crescere, &c. In verbis autem Theophrasti, ubi αὐτῶν γίνονται, legend. αὐτῶν γίνονται. & pro ἐν δ' ἀπὸ τῆς ἢ leg. ἐν δ' ἀπὸ τῆς. pro ἐπιδήσεως, leg. ἐπιφύσεως, licet alii ἐπιδήσεως, vel aliter pro ἐπιδήσεως, ἐπιδήσεως. & supra αἱ παρ' αὐτῆς. leg. οἱ παρ' αὐτῆς, nempe πικρίας. Infra βρυάδες non βρυάδες. & ubi πικρία, emendo πικρία ἢ sublata distinctione præcedenti. Τετράκτολος dixit, quod Latine quadrantem, id est mensuram ternam digitorum. Nam tripollicarem, non memini me legere.

Τῆς δ' ἐλάτης. Hic locus tum depravatus, tum perobscurus propter affectatam brevitatem, primum ubi, ἀπὸ τῆς γῆς

δῆ, πάλιν ἐξ ἐκείνης ἢ ἐτέρας, lego ἀπὸ τῆς γῆς, πάλιν ἐξ ἐκείνων ἐπιπέρας, nempe βλαστήματα. Hic mihi videtur sensus: Abietis furculi certi, (in ramo enim non plures simul unquam duobus) continui (quia bini aduersi coherent subrecta diuisura ramo in caelum tendente, non ad latera prono) & postea (quia talis ordo dispositioque ramulculorum alia aliam subsequitur) nam cum prima germina fissa atque disparata, ex illis alia ex æquo finduntur atque diuiduntur. Reliqua facilia sunt et qui abietis formam noverit. Hæc enim discenda cæτ ἀπὸ τῆς γῆς.

Καὶ αὐτὸ ἀπὸ τῆς γῆς τὸ ἐπιπλοῦς. Lego αὐτὸ ipsa nova accessione vel accremento protruditur jam existens atque enatum germen. Sic & infra.

Πικρίας κερύων. Quidam male distinguunt. Est verò κερύων per antonomasiam, ut nux latinis, juglans, quæ & κερύων βασιλικὴ & φησικὴ, teste Dioscoride. Aliud κερύων φησικὴ, id est, nucipersica Martialis atque Palladio, nosque vulgò vocamus noix pesches quas arbores tuberes à Plinio dici nonnulli arbitrantur.

Φουδρα. planè legend. φουδρα: & olus ferere dicit Plinius. habesque τὸ λαζαίων φουδρα apud Constantinum Casarem in geponicis. Dicit autem evidenter sata, quæ in terra superficie nec profundè, ἀλλὰ ἐπιπλοῦς.

Σποδία. apud Arbenæum lib. 2. corruptè scriptum σποδία. Exponit prunum sylvestrem, quæ arborem spinum vocat Virgil. in Georgicis.

Eduamque prum, & spinos jam pruna ferentis.

Κατ' ἄλλοι. Lege κατ' ἐτ' ἄλλοι. & infra κλάρας ἰσπίας, καὶ μέλιον.

IOANNIS BODÆI A STAPEL NOTÆ ET COMMENTARIUS.

Καὶ ὅπου χόρρα τοιαύτη. Vbi talis tellus est, pinguis nempe & læta, ἐν τῇ γῆ. Mavult Robertus Constantinus ὄρα legere, id est, ubi tempus anni tale sit. Nobis vulgata non omnino displicet lectio. Verborum Theophrast. sensus hic. Germinationem quæ ad ortum canis & arcturi fit, manifestationem esse in urbanis, maximè fico, viti, punicæ, aliisque quæ succo constant vegeto & uberi, quæque terram nactæ sunt pinguem lætamque. Alteram qui velit sequi lectionem, in hunc sensum locum hunc vertat; manifestationem esse germinationem in urbanis, maximè viti, punicæ, omnibusque quibus succo laudabilis, bene altus: eandem etiam germinationem manifestationem conspici locis, qui-

bus aër alimentum uberius largitur, ubi aër vegetus, & mollis, est.

Κάχρυς. Mulcas habet significationes. Hesych. κάχρυς δὲν πεφρυγμέναι κερύων κερύων, καὶ ἀρχαῖα καὶ ἢ πάντα τὰ πεφρυγμένα, & βοτάνη ἢ λιβασιώτης, & τῆς πύκνης ἢ βλαστῆσις καὶ πυργί πικρίας. Hæc examinanda. vulgo & peculiariter sic vocari ait tostū hordeū. Galenus in glossis κάχρυς ἢ ῥίζαν, τῆς λιθανώτου ὅταν ἢ πηλοποιηθῆς εἴπω τῆς κάχρυς, τὰς πεφρυγμένας κερύων ἀκουσίων, libanotidis, id est rosmarini alterius radix. cum autem pluraliter dixerit, τὰς κάχρυς, tosta hordea intelligenda sunt. Sic & Hippocrates Lib. πρὸς γοτειν. φύσ. ubi inquit; πορὺς καὶ κάχρυς τριψύς; φρύξας τὸ καὶ, ἄλλοι ποίησαι. ἐν οἷσιν μέλιον δ. δὲν πικρίας.

Triticum & hordea torrefacta, trita & in farina redacta, cum vino nigro bibenda exhibe. Eustachius etiam κάχρυς scribit esse πικρυγμίναις κελύξαις. Suidas, κάχρυς τὰς κελύξαις, καὶ καγκυλιδίαις ἀρτῶν. κάχρυς ἔστω τὰς ἀγλαομίναις κελύξαις. Cachrys est hordeum, panis ex hordeo, cachrys igitur hordeum molitum. Idem Suidas κάχρυς τὰς κελύξαις. ita ut κάχρυς & κάχρυς idem videatur; & revera idem. Aristoph. schol. ἐν ἰσπύσῃ, κάχρυς dici scribit τὰς λεπτομίναις κελύξαις, ἀφ' ὧν ἡ πτωσάνη. hordeum decortiatum ex quo πτωσάνη. Improprie κάχρυς Hefych. vocari ait, omne illud quod tostum est. Idem libanotidem sic nuncupari ait. Galenus radicem ab Hippocrate ita dici scribit. Diosc. semen sic appellari tradit. lib. 3. cap. 87. & 88. vide cap. xii. lib. 9. hist. Addit Hefych. esse germinationem pini. Theophrastus germinationem non inquit esse, sed proprium quid pini, abietis, quercus. Alii κάχρυς putant esse βλάστησιν illam, quæ pilulæ ferè forma nascitur in quibusdam arboribus: vel globosum illum foliorum conceptum, qui cadit cum talium arborum folia crescere cœperint. Hos decepit Plinius Lib. 16. cap. viii. ubi ait; ferunt robora & cachryn: ita vocatur pillula in medicina, urendi vim habens. Confundit Plinius rosmarini semen cum arborum cachry, ut ante nos observavit Doctis. Salmasius; nec cachrys pillula est, nec urendi vim habet arborum cachrys; sed semen libanotidis, quod cachrys vocatur. Præter fructum ferunt robora & pillulas diversi generis multas; σφαιραία vocat Theophrastus. de his pillulis Plinius egit cap. superiori. Præterea hujusmodi σφαιραία gerunt & κάχρυς. quæ pillulæ instar non habet. hoc in quercu vocatur βρύον, quasi dicas ἀγρήσιν. In Heracleotica nuce dicitur εὐολος; in pinu piceaque κύπιαρῶν vel πύπιαρῶν, ut aliis placet. vide quæ cap. præcedenti dixi. Nihil horum pillulæ simile est, sed longum quid est, æqualiter undique crassum, ut ii testari possunt qui quotannis viderunt. Theophrastus sorbum cum scribit emittere τὴν κάχρυσιν κερύνην, λιπαρὴν καὶ ἐπωδηκίαν quæ per totam hyemem durat, satis aperte docet germinationem esse oblongam. Nam κερύνη vel κερύνησις germinatio oblonga, quæ κάχρυσιν dicitur, quum flore obducta est, non uno, nec continuo, sed multis ac minutis particulis aut germinibus diviso, aliquando granis in una modum, aliquando & filis, aliquando & squamis. Theoph. cap. præcedenti, καὶ τὰ μὲν ἄνω, τὰ δὲ εἰς τὸ πλάγιον κύκλῳ ποιεῖται τὴν βλάστησιν, οἷον ἴσῳ ποιεῖται μὲν τὴν τοῦ αἰσθητοῦ βλάστησιν κερύνην. Plin. Lib. 16. cap. 25. vocare videntur geniculatum incrementum & cacuminum articulationem. Tertia inquit est earum ad solstitium brevissima, nec diutius septenis diebus, clareq; & tunc cernitur, excresecentium cacuminum articulationem. Idem Theoph. Lib. 4. hist. cap. 13. κερύνη δὲ ὅλησις ὁ κερύνησις, id est clavæ instar fastigium edit, vel fastigiat fese & Thyrsum edit. Idem Lib. 6. cap. 3. ὁ δὲ ἀσπιδεργῶν ἀφ' ὧν τὸ πρῶτον ἀγρήσιν κερύνησιν πικρυγμίναις. Plin. Lib. 19. cap. 8. de asparago loquens, ita inquit, viret Thyrso primum emicante, qui caulem educens, tempore ipso quo fastigiatus est, in toros stringitur. κερύνησιν ergo κάχρυς, cachrys fastigiata, Thyrsi modo capitata. Theophrastus Lib. 3. cap. 17. de colytea frutice cum scribit, habere κερύνησιν κάχρυς, καὶ τὰς ἀφ' ὧν τὸ πρῶτον ἀγρήσιν κερύνησιν πικρυγμίναις. τὸ ἀγρήσιν δὲ κάχρυσιν ἔστω; cave censeas ἀγρήσιν illud κάχρυσιν dicitur instar pillulæ esse: oblongam intelligit figuram, & incisuris vel squamis asperam.

Ἐχει γὰρ καὶ ἑλάτη. Plin. Loc. citato ferunt robora & cachryn, ita vocatur pillula in medicina urendi vim habens. gignitur & in abiete, larice, picea, tilia, nucce, platano, postquam folia cecidere, hyeme durante. Plinium roboris & arborum quarundam cachryn, confundere cum rosmarini pillula acri & urente, quæ etiam cachrys dicitur, ante nos observarunt alii. Certum, ex arboribus his κάχρυς, nullam adeo πικρυγμίναις ac θρηματικὴν, ut vim urendi habere dici possit; hoc de cachry libanotidis verum est, quod pillula non est, sed semen. Vide Cap. 12. Lib. 9. Inter arbores cachryn ferentes numerat laricem, tiliam, nucem, platanum. Laricis apud Theophrastum mentio nulla, sed πύκνης hoc est pini. Platanum Theophrastus inter has arbores non numerat, sed castaneam: recensuit inter eas Plinius, quod fructum ferat pilulæ instar rotundum, scabrum & nonnihil hirsutum. Nec alii fert platanus cachryn. Ineptè ergo Plinius platanum inter cachryferas arbores posuit.

Docet qualis quercui cachrys. verba Theophrasti corrupta, in Al. & Bas. cod. legitur. αὐτῆς δὲ γίνονται δρυὶ μὲν, αὐτῆς δὲ βλαστήσεως, ὑποφαινόνσης τὴν κελύξιν ὡς. ἔτι δὲ ὡς ἡ κηλίς φυλακῆ, μεταξὺ πίπτουσι τὴν ἀρχὴν ἐπιδησεως, καὶ τὴν φυλακὴν βλαστήσεως τῆς ἰδιότητι τοῦ μετωπίου, μὲν τὴν φυλοδολίαν ἐνὸς αἰ πᾶρ αὐτῆς, reliqua ut in vulgatis codicibus. Vertit Gaza id robori ante germinationem verni temporis initio gignitur. fit autem veluti foliorum conceptus, inter antecedentem obstruionem, & sequentem exortum medius, at ex proprietate autumnii, postquam folia decidere, peculiaris ejus confestim gignuntur, quasi gravidam intumescat ut germina pariat, duretque per hyemem usque ad ver. ἐπιδησεως legit, ut in vulgatis editur, & interpretat. fit foliorum — medius; ut sit ἡ ἐξ ἀρχῆς ἐπιδησεως, antecedens obstruio, ut loquitur, sive prior articulus colligans. ἡ ἐξ ἀρχῆς ἐπιδησεως, præcedens exortus sive articulus. Totam hanc periodum cum Doctis, Rob. Constant. lego αὐτῆς δὲ γίνονται δρυὶ μὲν αὐτῆς δὲ βλαστήσεως ὑποφαινόνσης, τὴν κελύξιν ὡς. ἔτι δὲ ὡς ἡ κηλίς φυλακῆ μεταξὺ πίπτουσι τὴν ἀρχὴν ἐπιδησεως ὡς ἡ κηλίς φυλακῆς βλαστήσεως ἐξ ἀρχῆς. τῆς δὲ ἰδιότητι τοῦ μετωπίου μὲν τὴν φυλοδολίαν, ἐνὸς αἰ πᾶρ αὐτῆς. καὶ ὡς ἡ κηλίς ἐπιδησεως καὶ μετωπίου βλαστήσεως καὶ διαμίνων ἐν χειμῶνα μεταξὺ τῶν ἡρῶν. Id quercui ante germinationem verni temporis initio gignitur. est veluti foliorum conceptus sese proferens in medio adnascentis, eminentisque tuberculi, foliorum germine tanquam parturiente. ex proprietate autumnii postquam folia decidere, nucleus ejus confestim gignitur, quasi gravidus intumescat, ut germina pariat, duretque per hyemem usque ad ver. Cachrys ergo roboris, est, globosus foliorum conceptus, inter præcedentem exortum sive articulum, & novellam germinationem medius.

Τὸ βρύον. Gaza legit βορρυῶδες. Scribe βρυῶδες, muscosum, quod floris loco est. βρυῶν enim florere significat, & oleæ proprie cum florent βρυῶν dicitur. Sed & βρυῶν quod petris innascitur, id earum est ἐξ ἀγρήσιν quædam. Hinc βρυῶδες, γὰρ δὲ ἐξ ἀγρήσιν exponit Hefych.

Ἡλικῶν &c. Vermis prægrandis magnitudine &c. Ergo, ut dixi, non omnis cachrys rotunda, ut quibusdam placet; quædam etiam longa.

Πιῶνης. Nihil pingue habet nucis avellanæ julus, sed plures ex uno pediculo dependent. Lego itaque cum Robert. Const. ἐξ ἑνὸς μίσχῳ πηλίοσιν. ἀ καλοῦσι &c. eleganter sanè avellanæ Iulum describit. oblongus, tenuis, compactus est, piperi longi forma non dissimilis. vel, ut Theophrastus ait, nucis pineæ, dum adhuc novella est, figuram obtinet; nisi quod longior & æqualis ubique crassitudinis, pineam autem nucem refert, sola squamarum ferie. primo vere ubi folia emergere cœperunt, expanditur, multosque parvos flosculos luteos ostendit, pauloque post decidit.

Τοῦτο δὲ αὐτῆς τὸν χειμῶνα, quod de sola avellanâ Theophrastus, hoc Plinius de cunctis cachryoferis. gignitur, inquit loc. cit. & in abiete, larice, picea, tilia, nucce, platano postquam folia decidere, hyeme durans, continet nucleum pineis similem, is crescit hyeme, aperitur vere pilula tota, cadit cum folia ceperunt crescere. Doctis. viri cum viderent Plinium, quæ Theophrastus de avellanâ scribit, tradere de platano, larice & similibus, corruptum Plinii codicem existimarunt. Restituunt igitur; cachrys & in abiete — platano postquam folia decidere, Hyeme durans. Nuci avellanæ postquam fructus decidit, julus emergit, nuci pineæ novelle similis, is crescit hyeme, aperitur vere callus totus, cadit cum folia ceperunt crescere. An hujus lectionis vestigia in antiquis codicibus repererint me fugit: à vulgata saltem multum differt. ineptè in vulgatis legitur, continet nucleum pineis similem. Theophrastus non scripsit continere nucleum pineis similem, sed similem esse nuci pineæ, dum adhuc novella est, nisi quod longior, & æqualis ubique crassitudinis. ineptè julum hunc pilulam vocat. pilula rotunda, vermis figura avellanæ julus.

Καὶ τὰ τοῦ κερύου καλοκωδὴ ἀπὸ κερύου γίνονται. Quæri solet, an julus avellanæ flos vel floris loco. Plin. Lib. 16. cap. 29. ferunt & avellanæ julos compactili callo, ad nihil utiles. Ergo julus nec flos est, nec pro flore in avellanâ. Cætetum compactili callo est, quando nondum in flosculos parvos luteos dehiscere cepit. Hæc Plinii sententia. alia Suidæ. Ἰουλῶν ὁ ἐν ταῖς ἀρπυγίαις ἀπὸ τῆς πολυπόου δὲ πικρῆς. καὶ τὸ ἐξ ἀγρήσιν τῶν γαρίων, ὅτι ἐπὶ ταῖς κερύουσι ἀπὸ τῶν. Satis aperte julum avellanæ florem scribit. Utraque opinio suos habet fautores. qui Plinianam sequuntur opinionem, ac negant florem esse vel aliquid instar floris, πικρῆσιν esse

† ὁμοφυῆ. ἔτερον αἰδοῖώδη ὄρεσιν ἔχον· πλεισιμένης δὲ π σκλη-
 † ἀειπυρηγίς ρόν κτ' τὴν ἐπιπλάσσειν, ἔπερπηγμένον, κτ' πορσεμ-
 Ald. Germ. Φερές πρόπον ἴνα τοῦτ' ἔστι κτ' πύρα κεφαλή· περικα-
 lege ἀειπυ- τανγνύωρον ἢ ἐνδοθεν ἔχει πυρλίω, ἐλαία τ' ἔραφυλί.
 ρηγίω σκληρο- Φύει ἢ κτ' τὴν ὑπὸ ἐνίαν καλὴν ἰσον πύλον. τούτ' δὲ ἐστὶ
 τίρω. σφαιρίον ἐρωδες, μαλακόν, † πεπιρλιώ σκληρό-
 " κηκίς. † Theod. τῆς πύρον πεφυκίς, ὡς ἔρῳται πρὸς στυ' λυχνύς. καίεται
 τῶν ῥοπῶν μολυβδαί. γὰρ καλῶς, ὡς περ κτ' ἢ μέλαινα κηκίς. Φύει ἢ ἔτερον
 lege δὲ ὑν- σφαιρίον κόμην ἔχον, τὰ μὲν ἄλλα, ἀχρεῖον, κατὰ ἢ
 δὲ πρῶτης ῥο- τὴν ἐσθρῶν ὡσαν ὄπιθεν ἰσον χυλῶ μελιτηρίω, ἔκα-
 πῆς μαχαλι- δον. vide an- τὰ τὴν αἰφῶν ἔκατὰ τὴν γῆσιν. Φύει δὲ τ' ἐντερω-
 notaciones. νης τῶν ῥοπῶν μαχαλίδια, ἔτερον σφαιρίον ἀμαχον
 † χοιλομυχοῦ κτ' † κηκίσι μιστρον, ἰδιον, ἔ πικίλον. στυ' μὲν γὰρ ἔπα-
 ἰδιον. vit do- eius dubitat τρηκῶς ὀμφαλὸς ὄπιθεν ἔχει, ἢ ἐπεσιγῶν ἔχει
 απὴ ἠδὲ ὄν. † μέλαινα. τὸ ἢ κτ' αἰὰ μέσον κηκίβαφές ἔ λαιμπρόν.
 " ἰσπαιρηγίς Ald. Germ. ἀνοῖρόμυρον δὲ ἐστὶ μέλαινα ἔ ὄπιθεν ἔσεν. σπαιρίον ἢ πε-
 at Lug. Bat. ραφύει καὶ λιγῆρον, " κηκίσι μιστρον, ἰδιον, ἔ πικίλον. στυ' μὲν γὰρ ἔπα-
 ἐπαιρηγίς fulcitas. ἄλλον ῥύρου σπαιρίον Φυλλικόν συμπεπιληγμένον,
 † ἔχει ἢ μί- πρὸς μῆκες σφαιρίον. ὄπιθεν τὸ Φύλλικόν Φύει κατὰ τὴν
 λανος. ῥάχιν σφαιρίον λυκόν διαγῆς ὑδάτωδες, ὅταν αἰπε-
 † ἀνοῖρομυρον. λῶν ἢ. τούτ' δὲ κτ' μύας ἐνίοτε ἐνδον ἔχει. τελειόμυρον ἢ
 " κηκίσι μιστρον. σκληρύνεται κτ' † κηκίσι μιστρον. λείας τρεῖσιν. ἢ μὲν
 † κηκίσι μιστρον. ἔν ὄρεσιν ποσῶτα φέρεται † περὶ τὸν καρπὸν.
 † κηκίσι μιστρον.

effigiem pudendi representans. Cum vero perfici-
 tur, durum quid parte emicante, & perforatum, † nuclei oli-
 & tauri caput quodammodo æmulans profert. quod va congeni-
 præruptum, † nuclei oleæ speciem intus ostendit.
 Fert & quod quidam pilum appellant. Id pi-
 lula est, † comam gerens lanaceam, mollem, nu-
 cleo durior: qua in lucernarum luminibus utuntur.
 Flagrat enim probe, ut galla nigra. Fert & alte-
 ram comigeram pilulam; cætera quidem inutilem, † intingentē
 verno autem tempore, " succo melligeno inficien- succo melli-
 tem, tum tactu tum gustatu. Sed in ramorum a- geno, tum
 lis pilulam aliam gignit sine pediculo, † concu- caustum, tum
 voque fessilem, peculiarem certè, versicolore- † aliam pi-
 que. Nam eminentes † quosdam umbilicos candi- lulam inte-
 cantes, vel passim variantes nigris maculis habent. rius, ubi a-
 Partem mediam grani tinctura infectam splendi- læ vergunt
 damque ostendit, aperta nigra & putricans cerni- ad imum.
 tur. Lapillum quoque puniceum magna ex parte gi- † recessu in-
 gnit, quamquam raro. Item aliam eo rariorem pi- tus cavo.
 lulam è foliis convolutam, compressam, atque ob- † umbilicos
 longam. " Super foliis vero tergo adhaerentem pi- aut caudi-
 lulam fert candidam, aquosam, dum tenera est. Hæc cantos, aut
 etiam muscas interdum intus continet, veniensque punctis; ma-
 ad incrementum justum, in modum lævis parvulae culosos, aut
 gallæ indurescit. Robur tot, præter fructum pro- nigros habet,
 ducit. media pars splen-
 dida & coc-
 cineâ con-

spicitur, aperta nigra & subputrida cernitur, in lapillum quoque magna ex parte punicosum degenerat, quamquam raro. " à tergo vero folii mediæ costæ insidentem fert pilulam albam, pellucidam, aquosam, quamdiu mollis est.

IVLII CÆSARIS SCALIGERI ANIMADVERSIONES.

H Κολυβή τὸ πνεύμα. Sic lege, Mutilata fuerit.
 hoc enim significat, κολυβή. Non semel usus est eo
 verbo, quo Plato. Item leges, τὰ λυῖοι τοῦ τελεχους: non
 autē τὸ πῶλον. repetit enim, ἔχει γὰρ μίση πρὸς λυῖον, κτ' ἄλλοι. Re-
 ste à Theodo. enodem. Est & mendum, sed durum. κτ' ἡλί-
 κων πῶλον. Theodorus legit, πῶλον: atque etiam naviculæ æ-
 quiparandam interpretatur. Sane non intelligo. Recentio-
 rum dux Hermolaus cum abietis historiam, nescio qua de
 causa, omisisset: debuit eos efficere diligentiores. At illi
 partim neglexere. Ruellius recensuit amplius. Verum idem
 hanc materiam ab aliis dolatam non offendit: atque iccirco
 tacuit. Idque sapienter. utinam & mihi licuisset. Neque
 enim ex scopulis, secundioris famæ nostræ cursus aucupan-
 dus est. Etiam Theodorus sine culpa omisisset naviculam il-
 lam. Præsertim cum apud Plinium nullam reperisset. & a-
 libi multa loca difficilia prudenter dissimulavit. Lego ego,
 λυῖον, κτ' ἄλλοι. κτ' ἡλίκοι, ἡλίκοι ὄρεσιν. Tu subde quid velis: ne-
 que enim, ausim reponere πῶλον. & tamen pilum militare,
 & clava Herculis, & nostra pila, quam describit Vitruvius,
 adducit in comparationem Virgilius, enarrat Servius, no-
 zat Catullus, columnarem naturam ostendunt. Illud et-
 jam animadvertas. Nam ἄλλοι, enodem, cum dicit Theo-
 dorus, etiam sine ramis intelligat necesse est, præsertim in
 hac arbore. In qua rami quasi infixi sunt ita, ut nodum
 efficere cogantur. Ergo qui dicunt ab radice statim ramos
 fundere, idem iidem nequeunt autumare. & Plinius piceæ
 ramos fundi similiter ab radice cum scribit, aliorum erro-
 rem sequutus est. Nam coniferæ sua natura ab initio pira
 post radicem. Vbi crevere, inde fundere dicuntur. Corrige
 & id. ὅτι ἢ τὸ κηκίσι μιστρον κτ' ἡλίκοι. Legit Theodo. τὸ κτ' τὸ
 λυῖον. verum & insuavior mihi sit oratio. & puto esse glossē-
 ma, τὸ κτ' τὸ λυῖον. Historiam accuratius per partes conside-
 rabis. Vnum id est peculiare abietis; Si ab summo præcidi-
 tur, eodem anno radicitus interire. Moderatur ei sententiæ
 paulò infra. Omnes, inquit, ramos si sustuleris. Alterum,
 si sub ramis in levi parte secetur, aut rumpatur: & ipsam
 vivere, & emittere novam materiam viventem quidem &
 illam, sed nihil germinantem. Videamus nunc Plinii nar-
 rationem. Is de abietis, Rami in cælum tendentes, non in
 latera proni. Mirum. cacuminibus eorum decisis, mori-
 tur: totis detruncatis, durat. Ergo eadem proportione to-
 tius arboris, & ramorum amputatio summa arborem in-
 terficet. Vide ut dicat Theophrastus. De nova illa materia
 Plinius verbum nullum. Theodorus divinitus est interpre-
 tatus. πῶλον ὅτι μίση ὡς πῶλον αὐαίνονται. Radicitus omnino
 eodem anno inarescunt. Καὶ ἴαν τὸ ἀκρον ἀποκοπή. intellige,
 μόνον. nisi enim id addas: videatur τὸ κτ', addere ad morbum
 radicitis, etiam cacuminis præcisionem. Nota verbum ἐπι-

πῶ. τὸ ἐπὶ summum significat. Latine haud queas idem in-
 dicare, si dicas, inciso. Nam infra est, ἀποκοπή. τὸ δὲ πῶλον,
 notat motum partis à toto. τὸ πνεύμα, ἢ ἄλλοι πῶλον. Theo-
 dorus, vel aliquo pacto diminuta afflata fuerit. Immo
 vero, aut præcisa, aut diminuta, vel vento, vel alio quo mo-
 do: puta impulsu, aut casu arboris alterius. ἀειπυρηγίς μιστρον
 τὸ πῶλον. Theodorus, circumnascitur paulo
 excellentate inferius. Nunquam hæc sine Græco intelle-
 xissem. Sic dicas, Circumnascitur quiddam, quod pro-
 rem tamen altitudinem paulo minus impleat. Dicit autem
 eis ὅτι: quoniam mox: τὸ ἢ πῶλον, ὅτι ἴαν τῆς τὸ δὲ πῶλον.
 Theodorus ibi. Craffitudo talis, qualem arborem es-
 se contigerit. Non est hic craffitudo qualis. Omnes enim
 rotundæ, sive teretes, tam exiles, quam crassæ. quanta, dici
 debuit. Notabimus tamen τὸ, ἀειπυρηγίς. Neque enim queo
 capere, τὸ ἀει, pro eo, quod est, ἐπὶ, quippe ἐπιφύεται: atque
 eandem servat craffitudinem. Aliæ sequentes voces nihilo
 secius eandem servant proportionem. ἀμφωδῆς, & ἀμφιφύει.
 Malle equidem, ἀειπυρηγίς, & ἀειπυρηγίς, & ἀειπυρηγίς. Ad-
 augentur enim ita, ut supercrescant. ὅσπερ ἂν ἰσχυρῶς πῶλον,
 καὶ ἰσχυρῶς πῶλον, ἢ πῶλον. Theodorus, quo scilicet ro-
 builtior, vegetiorque, vel plenior: eo craffior. Igi-
 tur refert ad circumnagationem. Inferius mutavit genus.
 in neutro enim posuit. Neque semel ita genera comuta-
 vit. Putemus rem ipsam. videtur sic statuere, colore dif-
 ferre ab stipite: duritia superare. Ad hunc enim modum
 plus placet, quam τὸ ἀειπυρηγίς Theodori arbitrio interpre-
 tari: ultra modum. Hæc sunt due comparationes: alia com-
 paratio, in craffitudo. Craffitudo, id est τὸ πῶλον, du-
 plex, aut cum extrema sunt ambitu majore: qua ratione
 dicam ramos esse minus crassos, quam stipitem: aut cum par-
 tes inter se propiores sunt. Opponitur hoc τὸ πῶλον: & est
 πῶλον. Sic dicemus lac indito coagulo recipere πῶλον. Id
 cum veller discutere, sic aptavit. Quod ad πῶλον attinet:
 si ambitum consideres; sane non excedit stipitem. Hoc iccir-
 co dixit: quia πῶλον, qui ex osium fracturis exeunt, osium
 ambitum exuperant. Quod si, inquit, partim contemplere
 densitatem: potius agnoscas, ἰσχυρῶς πῶλον, & ἰσχυρῶς πῶλον, quanta
 πῶλον. Theodorus, τὸ ἰσχυρῶς πῶλον, duobus expressit ver-
 bis. vegetior, mald. Nam infra id probat: vegetari scili-
 cet. Tantum abest, ut in confesso sit, plus vegetari. Itaque
 addit: vel plenior: satis recte. πῶλον. supra relictiis ramis
 intra annum moriebatur. Nunc accisis ramis, celeriter
 pereunt. ἔν ἢ καὶ δὴλον. Hæc verba aut Theodorus, aut
 Librarius omisit. Sententia est, ἔν τὸ κηκίσι μιστρον. objectio ta-
 cita. Non. Non enim germinat. Responso. Est natura sua,
 ἀειπυρηγίς. Sententiæ confirmatio. ἐπὶ ἰσχυρῶς πῶλον, καὶ ἰσχυρῶς πῶλον.
 Φίλ ἢ τὸ ἰσχυρῶς πῶλον. Hic nulla est dubitatio, quin mate-

ria sit diversa : igitur & diversum caput. Nullo enim modo convenire potest...

Touto est, & sic est. Id est, hoc Juliacides, etiam ficus: ac praterea, grossos. ut Theophrastus...

Καὶ ἔστιν ἄρα τῶν συκῶν ἰλιωφόρον. Fert igitur & τὸ Juliacides, si mendum non est...

Ἡ δὲ δάφνη. Oratio dulcis admodum, & suavis, verborum seriem, ac textum si Latine imitere, facias insuavem...

Πορῆνα ἰλαία εἰσοφνῶν. Hoc etiam Plinius dicit. Sed attribuit Tauri caput: & nucleos hosce non huic...

είον ἰεωδῆς. Compactum ex materia, quasi è lana. Theodorus comam attribuit. Apud Theophrastum nulla coma est...

Ἐπιβάπτει χυλῆ μελιπείῃ. Theodorus, inficientem succo melligeno. Duriuscula vox, melligeno, tamen Plinius...

Ὅτι δ' ἐντεταμένως τῶν ῥοπῶν μαροχλίδης. Sanè corruptam orationem. In Plinii codicibus multis, gignunt & alii ramorum, lege, alia.

Μίλων καὶ ἐπιβάπτει. Plinius, intus amara inanitas. culices quoque addit huic. At non è Theophrasto.

Κισσηροῦδης. Theodori codex noster mendosus. Pumiceum. Legendam, pumiceum, à pumice, etiam pueri sciunt.

ROBERTI CONSTANTINI ANNOTATIONES.

Ἡ λίγη ὀλιῖον. Hic locus mutilatus sic restituendus, ἡλίγη ἰση ὀλιῖον. Nam & dixit Plinius lib. 16. cap. 39.

Πεμφύττω, id est circumnascitur cum Plin. non vero circumadnascitur, quod nondum legi, ut nec Theophrastus scribitur.

Ὡς δὲ καὶ δῆλον, ὅτι τὸ : scrib. ἔν δὲ καὶ δῆλον ἰσὶ τῶ. Vel perturbatus ordo verborum, ita restituitur, ὅτι ἔν δὲ καὶ δῆλον τῶ.

Θυλακῆδες, quod supra lib. 2. cap. ult. κνήκησι appellavit. Infra pro τούτῳ, leg. ἔτι : & pro ἄκαρπος, καρπός.

Τὸ βότρυον, id est ῥοπῶδες, racemulum, si Latine liceat; non vero uvam, ut improprie convertit Plin. lib. 16. cap. 29. ubi: Inter quas laurus uvas suas maximeq; sterilibus...

Εἰσοφνῶν. Scribendum esset εἰσοφνῶν. Sed nec ita mendum tollitur. Nam vera lectio est ὁμοφνῶν, qua depravata fuit propter sequentia. Πιλότῳ vero quid esset, in Lexico Crispini est expositum.

Ἐπιπυρηνίου σκληροπέτρου. Restituo ἑπιπυρηνία σκληροπέτρου. Est vero hic putamè quod molles flocculos continet. Et σφαιεῖον ἰεωδῆς nuclei, id est, τῶ πυρηνῆς locum obtinet, & ita translata dicitur non à materia, sed à figura similitudine.

Ἐπιβάπτει χυλῆ μελιπείῃ, καὶ ἔτι τῶ ἀφῆν, κατὰ τῶ γῶσιν. Επιβάπτει est intingere: unde intinctus, τὰ βάρματα. Sed hoc locè optime per inficere exponitur. Nam illud & ἔτι τῶ ἀφῆν, & ἔτι τῶ γῶσιν solum ad vocem μελιπείῃ refertur, quam felici composito exposuit Plinius ita hunc locum interpretatus lib. 16. cap. 7. Fert & aliam inutilem pilulam cum capillo, verno tamen tempore melligeni succi (dicat alius mellei, id est, μελιτώδους.) Gignunt & alæ ramorum ejus pilulas corpore non pediculo adhæren-

tes, candicantes umbilicis. Cetera nigra varietate dispersa. Media cocci colorem habent. Apertis amara inanitas est. Vide reliqua. Φύδ' ἐντεταμένως τῶν ῥοπῶν μαροχλίδης. Veram lectionem reposui, φύδ' ἐντεταμένως τῶν ῥοπῶν μαροχλίδης. Infra κηλομένω, non κηλομένω, aut κηλοπέτρου, vel ἴζου. Plinius hoc prateriit. Nam his verbis, Corpore non pediculo adhærentes, ἀμύχω, tantum voluit exponere. Ἐπιπυρηνία legend. non ἑπιπυρηνία, vel ἑπιπυρηνία. Ἰδιον, alius fortasse ἡδὲ ὄν. Ego autem nihil mutò. Et ἀνά μίσην, conjunctim malo ἀνάμησην, ἀνοϊζήθρον, Plin. ἀνοϊζήθρον. nihil refert.

Μίλων, καὶ ἐπιβάπτει. Quod Plinius, amara inanitas, non respondet. Hic ἰσὶ diminutionem notat, ut in ἐπιβάπτει, id est, candicans. Sic ἑπιβάπτει putricans, aut suppuridus, ut subalbidus, sed non audeo innovare. Nec vox Latina deest, nempe Rancidus, quod & Græcè πύξος. Et τῆσιν rancor, gradus est ad putredinem καὶ τῶ σαπρότητι, præsertim in oleosis. Supra κηλομένω elegantè pro ἀς κηλομένω (quod Plinius cocci colorem habet) ut de pisticaco dicit ipse Plinius. Torque tantum miniato in cervice distinctum.

Κισσηροῦδης pratulerim. Nam κισσηροῦδης rarum vocabulum, & hic paulo minus appositum. ipse judicabit. Verumque tamen formam pumicis exprimit, ut Pumicosum: non vero substantiam, quam Pumiceum denotat. Infra lubricus error, μύων pro μύων. Culices (qui καίονται non μύων) semel vertit Plinius lib. 16. cap. 7. Aliquando & pumices gignit, nec non & è foliis convolutas pilulas: & in folio rubente aquosos nucleos candicantes & translucidos, quamdiu molles sint, in quibus & culices nascuntur: indurescunt in modum gallæ. Sed nota quod dicit, Pumices gignit: quam melius & signatè hic noster ἑπιβάπτει, in hoc enim potius degenerat, quam generat. & ἑπιβάπτει in compositione aliquando notat quid fieri vitiosè, atque præpostere, ut hic, sicut in ἑπιβάπτει, atque aliis, de quibus in Crispini lexico, atque supplemento. Vide & infra in adnotatione: ἑπιβάπτει.

Expende & illud Plini, in folio rubente. Rursus illud, aquosos nucleos candicantes. Talia malo notare, quam imitari.

IOANNIS BODÆI A STAPEL NOTÆ ET COMMENTARIUS.

ΑΠουρίτησθ' εἰ τῷ σπύγγου. Præciso. caudice arbores
 recrescere ait, nisi radices antea morbo infestatae
 fuerint. Excipit pinum & abietem. Indagandum quid
 σπύγγου voce intelligat. Si ipsum truncum intelligit, plu-
 rimam non recrescent, nec taxus, nec larix, nec pyrus
 adulta, nec malus, si ad radicem usque caesa & amputa-
 ta fuerint, regerminabunt facile. Sin vero ramos maio-
 res intelligit, recrescet malus, novos ramos emittet py-
 rus, caeteraque arbores idem praestabunt, coniferis ex-
 ceptis, quae non facile regerminant. σπύγγου quandoque
 ramum significare ex Helych. probatur. σπύγγου κερμα-
 τὸς ζῦμα κλάδου. κερματὸς truncus, stipes, caudex ὡς τὸ κα-
 κερματίζω τὸ συντεταμένον, κλάδου ramum significare lib. 1.
 probavimus. Suidas, σπύγγου εἰ μὲν ὁ κορμὸς ἢ ἡ ῥίζα, ὡς τὸ
 τὸ πῶς ἔχειν, ἢ ὡς τὸ στερεόν. εἰ δὲ οἱ αἰῶν τῆς κερματὸς κλάδου,
 ὡς τὸ εἰς τὴν ἔχουσαι. Sed hic sensus huius loci videtur.
 Detruncatae arbores, id est ad truncum usque amputa-
 ta, recrescunt, nisi radices ante morbo infestatae sint, ex-
 ceptis pino, abiete, & similibus. abies, pinus, si caesa ad
 caudicem usque fuerint, numquam regerminabunt, sed
 eodem anno in totum peribunt.

Συμβαίνει εἰς ἴδιον πῶς τὸ ἐλάτην. Hunc locum Plinius
 lib. 16. cap. 30. his fere verbis exscripsit: *Et abieti qui-
 dem subiecta divisura, ramiq; in caelum tendentes, non in
 latera proni. mirum, cacuminibus eorum decisis moritur, to-
 tisque vero detruncatis durat, & si infra quam rami succo,
 praecidatur, quod super est vivit: si vero cacumine tantum
 auferatur, tota moritur.* Cur cacumine deciso perat
 abies, rationem reddit Theophrast. lib. 5. de caus. cap.
 24. Sed an pereat cacumine amputato abies, inquirendū.
 Vulgata opinio est, interire. Vidi decacuminatā abietem,
 tertio, quartoque, a decacuminatione, anno, superstitem.
 Hoc tamen non reticendum; abietem decacuminatam
 non amplius in altum excrescere, nec multum in ampli-
 tudinem diffundi; sed eandem ferè servare altitudinem,
 latitudinemque. Falsum est detruncatam abietem du-
 rare, ramos brachiaque humiliora detondere licet, trun-
 cumque liberare à superfluis excrescentiis; qua cura ac-
 cultura efficitur, ut non tantum elegantem aequalitatem
 & rectitudinem arbor nanciscatur, sed etiam citius assur-
 gat, substractis inutilibus.

Η ἑλική. ἑλική. circumvolutio anfractus σπύγγου, spira:
 Dicitur & de capreolis vitium, qui ut vitem natura ca-
 ducam erigant, & teneant, ad locum capiendum ser-
 punt. quae Ciceroni & Plinio claviculae, quibus repunt
 vites velutque manibus utuntur. Graeci recentiores ψα-
 λίδος vocant, quae prioribus ἑλικίς, dicebantur, vitium
 scilicet intorti cincinnati & capreoli. Neophytus. ἑλικίς αἰ-
 τῶν κλημάτων ψαλίδος. κινκίνους translate vocavit Theo-
 phrastus. item metaphoricòs in simlacc aspera lib. 3. cap.
 ult. Diosc. lib. 4. cap. 45. de Idea radice ἑλικίς μικροῖ
 πεφύκται. Marcellus notat à Plinio dici pampinos, quos
 Dioscorides ἑλικίς vocat in vite. Sunt autem viticularum
 in plantis extremæ partes, in quibus claviculae sunt, qui-
 bus advolvunt & implicant se propinquis plantis.

Τὰ δὲ παλῖα κερματὸς ἢ τε πάλαι τὸν τε βότρυ καὶ τὸν ἀκρότης.
 Βότρυ vocat pilulas, quae antequam nova folia promat,
 vere, mense Aprili, in ulmo conspiciuntur. florem non-
 nulli vocant; alii fructum ajunt. Rotunda est instar pla-
 tani pilula; non tamen in pediculo dependet, sed ram-
 ulum circumcingit, reperiturq; paulo infra geminam,
 ex qua nova erumpunt folia. statimque decidit, ac vento
 mox abripitur. folliculi in superiore parte foliorum gi-
 gnuntur, quae cum Majo mense pluvii, subitoque calore
 folis insequente, infestata fuerint, corrugantur protin-
 us. at tunc ex illo humore, in corrigatis foliis, vermieu-
 li exigui (quos supra κνίπας vocat) culicum formam
 gerentes nascuntur, qui progressu temporis evolant.
 pari modo & hederæ terrestres tenella folia vitiantur.
 Præter exiguos hos calices, folliculi humorem etiam con-
 tinent lentum & viscosum, qui quandoque solis calori-
 bus induratus, gummi instar concrefcit.

Οὐτως καὶ ἡ συκῆ, &c. sic lege. nam folliculos non fert
 ficus. Observa τὰ ἔρινα τὰ ὀρθοποσίπθητα, significare τὸν
 ἀλόνθου, id est abortus grossosque prociduos, quos & ca-
 ducos possis dicere, vel cadivos cum Plinio. ἔρινα five,
 ut hoc loco legitur, (si non corruptè) ἔρινον, papilla est
 veram fici faciem antecedens, vel grossus prociduos. a-
 liis fici sylvestris fructus immaturus. alii cum ἀλόνθου gros-
 so confundunt, ac idem significare ἔρινον & ἔρινα putant.
 Dioscorides lib. 1. cap. 185. οἱ δὲ ἀλόνθου, ὡς δὲ τῶν ἔρι-
 να.

τοὶ κηλούμοι. Amerias apud Athenæum lib. 3. ἀμεριάς
 δ' ἔριναδες κηλούμοι τὸν ἀλόνθου. Helychius ἔριναδες ἀλόνθου
 σύκῃ ἀρρῆς. Alii, τὰ τῶν ἔριναδων σύκα καὶ τῶν ἀλόνθων disti-
 guunt. Theophrastus lib. 4. hist. cap. 16. & lib. 5. cap. 3.
 de caus. συμβαίνει εἰς τὸν καὶ τὸ ἔρινα δὲ πρῶτον καὶ τὸν ἀλόνθου.
 Cass. Bass. lib. 3. cap. 6. ὡς τὰ τὰ μὲν (ἔρινα) ἐν ταῖς συκαῖς
 τὸν ἀλόνθου καὶ τὰ ἔρινα κερματίζω, hoc mense grossos &
 caprificos in ficis suspendemus. ἔριναδων grammaticis pro-
 prie est ὄνθου ἀλόνθου καὶ ἐκ ἐπὶ πεπεμμένον five πεπεμμένον, ficus
 immatura. Helychius, ἔριναδων τὸ μὴ πεπεμμένον σύκῃ. Sui-
 das, ἔριναδων ὡς τὸ ὅλως ἀλόνθου. ἢ ἡ ῥίζα ἐκαστοῦ τῆς ἀλόνθου
 αὐτῆ ἔχειν. ἔριναδων ἐν ἡ ἀμὴ συκῆ. Theophrastus tamen ἔριναδων
 nonnunquam maturefcere scribit lib. 5. de caus. cap. 1.
 οἱ δὲ ἔριναδων συνερῶσθαι ἢ εἰς τὴν ἀλόνθου πεπεμμένον μίχρα τῶν ἀλόνθου
 τῆς τῆς ἀλόνθου, juvante jam tempore, maturari aliquatenus
 possunt. Cassian. Bassus lib. 10. cap. 51. εἰ δὲ ἔριναδων τῶν
 κηλούμοι ἀλόνθου σύκα, καὶ τῶν ὀρθοποσίπθητα καὶ πεπεμμένον ἔρινα
 καὶ τὸν ἀλόνθου. Palladius in Martio. ut ficus cito matu-
 ret, succo cape longioris, cum oleo & pipere mixto, unge
 roma, quando grossi incipiunt subrubere. Idem Cass. Bass.
 cap. praeced. τὰ συκῆν οἱ ἀλόνθου ἐκ δὲ πρῶτον. Gal. libr. 8.
 simpl. ἔριναδων domesticae fici fructum immaturum, ἔριναδων
 sylvestris immaturum docet. πῶς δὲ τῶν ἔριναδων σύκα θρημῆς
 ἐστὶ καὶ διαφορητικῆς δυνάμεως, οὕτως καὶ τῶν ἔριναδων οἱ ἀλόνθου,
 μετῆχοντες γὰρ ἐπὶ τὸν τῆς συκῆς ὄσπον. Porro fructus sylvestris fi-
 cus acris ac digerentis est facultatis, sicut etiam domestica
 olynthi, id est grossi. inest enim eis nonnihil succi ex fici ar-
 bore. Idem cap. sequenti. τῆς δὲ τῆς ἀλόνθου συκῆς, ἢ ἔριναδων
 ὀρθοποσίπθητα, ὅπως πῶς καὶ καλὸς ἰσχυρότερος εἰς ἀπαιτοῦ τῶν ἔριναδων.
 fici sylvestris quam exineon vocant succus humorque ad om-
 nia quam domestica validior. Quam Theophrastus inter
 ἀλόνθου & ἔριναδων faciat differentiam, diligens lector ex
 cap. 1. lib. 1. de caus. facile animadvertet. Caeterum
 notat Athenæus ἔριναδων masculino genere, fici sylvestrem
 arborem; neutro vero fructum significare ἢ δὲ ἔριναδων ἢ ἀ-
 λόνθου ἐκ τῆς τῆς ἔρινα, ἔριναδων καὶ τὸ ἀλόνθου ἀλόνθου. agrestis fi-
 cus arbor masculino genere ἔριναδων appellatur, ejus vero fru-
 ctus neutro ἔριναδων. Hoc idem ex Theophrasti lib. 4. hist.
 ubi de morbo fici agit probatur. οἱ δὲ ἔριναδων οὐτε κερματὸς, οὐ-
 τε σφαιρικῆς, οὐτε ψαλίδος, οὐτε κηλούμοι τῆς ἔριναδων ἐμοίως, οὐ
 δὲ δὲ τὰ ἔριναδων πῶς δὲ πρῶτον, οὐδὲ ἔριναδων ἔριναδων τῶν συ-
 κῆν. οἱ ἔριναδων ficus sylvestris arbor, τὸ ἔριναδων ficus sylvestris
 fructus. Nicand. in Theriac. fici sylvestris fructum coc-
 cygam vocari ait.

Σὺν δὲ κερματὸς κινκίνους δὲ πρῶτον κερματὸς.
 ἢ αὐτὸς κηκούρας ἔριναδων, οὐτε ὡς ἄλλως
 Γόρυλοι ἐμφαίνουσι αὐτοιδίοντες ὄσπον.

Agrestis tenerum ficus etiam accipe ramum,
 Aut grossos etiam, quos parturit illa rotundos
 Villa prius quam se pomis convestiat arbor.

Scholias. κηκούρας ἢ τὸν ἀλόνθου διὰ τὸ φαίνεσθαι κατ' ἔαρ
 ἢ κατὰ τῆς κηκούρας, coccygas grossos vocat, quod simul cum ὄσπον
 coccyge, id est cuculo, verno tempore appareat. ἀλόνθου ait
 Scholias. An igitur ἔριναδων etiam de sylvestri ficu? Apud
 Aeginetam lib. 4. cap. 33. ubi ad strumas remedia præ-
 scribit, legitur ἔριναδων ἀλόνθου καὶ ἔριναδων ἢ κηκούρας ἀλόνθου ἢ πρῶ-
 τος ὄσπον καλῶν ματῶν τῶν ἐπιπθῆ. grossi sativi id est sylve-
 stres, aut nasturtium tricum cum pice liquida malagmaris
 forma applicatur. Coronidis vice, Nicandri versum in A-
 lex. examinabimus.

Τὸ μὲν ἢ ὀρθοποσίπθητα δὲ πρῶτον ἔριναδων. sed tu lacte graves
 ficorum collige grossos. Dissentit uterque Scholias. primus
 ramum fici sylvestris exponit, alter fructum immat-
 urum. δὲ πρῶτον inquit prior, δὲ τῆς κηκούρας κηκούρας, οἷον
 δὲ πρῶτον κηκούρας, τῶν τῆς λαβῶν. ἔριναδων δὲ τὸν κλάδου τῆς συκῆς, διὰ
 τὸ ἔριναδων εἰς ὄσπον αἰετῶν τῶν πρῶτον φησὶ ἢ ἔριναδων ἢ ἀλόνθου συκῆ.
 Lege ex meliori codice. ἔριναδων ἢ τὸν κλάδου τῆς συκῆς ἔρι-
 ναδων γὰρ ἢ συκῆ ἀλόνθου ὡς τὸ ἔριναδων τῶν πρῶτον φησὶ, id est, δὲ πρῶτον
 ἔριναδων, significat δὲ τῆς κηκούρας κηκούρας ἀ ramo percutit, ut
 δὲ πρῶτον κηκούρας ficus decerpe, id est cape. ἔριναδων vocat ra-
 mos fici. ἔριναδων enim ficus sylvestris dicitur; quod exasper-
 rat omnes plantas. Alteram si placet sequi lectionem,
 verte. ἔριναδων vocant fici ramos, quod exasperant semper pro-
 ximae plantae partes superiores. Hæc priores opinio. Al-
 terius hæc est sententia. ἄλλως. ἀφίλοιο τὸν τῆς ἀλόνθου συκῆς
 ἀλόνθου, οὕτως γὰρ κηκούρας ὅτις πρῶτον ἔχουσι ὄσπον. aliàs. ab-
 strabe grossos fici sylvestris, hi enim nondum maturi, lac-
 teum succum habent. Vtraque sententia suum habet def-
 fensorem, priorem Aëtius; posteriorem defendit Gale-
 nus.

qua & curvasia dicitur, rectum solus gerit rex. miles vero ac inclinatum non rectam. Isidorus. Persa tiasa gerunt, sed reges rectas, satrapae incurvas. Theophrastus excrementum quercus quod pileum vocant ait esse σφαιρίων folliculum, pillulam lanatam, mollem putamine duriore contentam. Pillulam hanc lanatam me videre, non memini.

Φύει κτ' ἐπεὶ σφαιρίων. Plin. loco citato. Fert & aliam inutilem pillulam cum capillo, verno tamen tempore, melligeni succi. Hoc videtur esse excrementum spongiosum & muscosum, sive bedeguar. quod è quercubus, Romano agro, collegit Lobelius.

Φύει δὲ ἐν πελάγῃ τοῦ ῥοπῶν μαχαλίδης Gaza legit φύει ἢ ἐν κλάδῳ μαχαλίδης. καὶ οὐμίσχοι idem vertit concoquoque sessilem. At si pediculo caret pilula ista, quomodo concovo pediculo sessilis esse possit, non video. Gignunt & aliae ramorum ejus pilulas, corpore non pediculo adherentes, candicantes umbilicis. cetra nigra varietate dispersa, media cocci colore habent. apertis amara inanitas inest. Verba Theophrasti non satis expressit Plinius; quae corrupta videntur. Lego cum aliis, φύει δὲ ἀδύτην ῥοπῆς μάσκαλῶν (vel cum Robert. Constant. φύει δὲ ἐν δούτρῳ τῆς τοῦ ῥαδῶν μαχαλίδης. ἐπεὶ σφαιρίων ἄμειχρον, κτ' κριλόμυχρον, ἴδιον, κτ' ποικίλον. τὸν μὲν γὰρ ἐπισημῆστας ὀμφαλοῦς, ἐπιλόσκου, ἢ ἐπισημῆστας ἔχει ἢ μέλας. ἀνάμεικτον κρηκτοφῆς, κτ' λαμπρῶν. ἀνοίγιμον δὲ ἐστὶ μέλας κτ' ἐπίστασρον. Gignit & alias pilulas interius ad alarum pronos recessus, sine pediculo, intus cavas, peculiare, & versicolores eminentibus umbilicis candicantibus. aliquando maculosas, interdum nigris media coecicolore splendent, apertis nigra ac putris inanitas inest. Vides coloris umbilici varietatem non satis à Plinio expressam, postremamque orationis partem corruptam. Scribe, apertis atra inanitas inest. In cerro

vulgari observavit doctiff. Clusius inter folia adhaerere multis veluti squamis constanti capita. Viri doctiff. putant esse pilulas in alis ramorum, quarum apud Theophrastum mentio. Refert Ioannes Thalius Genrodæ in quercubus humilioribus frequentia adnata quaedam reperiri, inter crebriores petiolos foliorum simul cohaerentes, ad tuber aliquod ramulorum exorta; quae oblongiucula sunt, ad basim rotundiori conglobataque figura, in tenuem deinde mucronem fastigiata, constantia materia squamatim sibi cohaerente; quaeque conulum veluti quempiam exiguum expriment.

Σπῆμιος δὲ τῶν φύων. Plin. loco citato aliquando & pumices gignit. Corrige codicem Theodori, in quo ἀπὸ pumiceos legitur puniceos. lege etiam κισσηῶδες.

Ἐπὶ δὲ ἄλλοι Plin. nec non & ἐσὶ φύσιν convolutas pilulas, foliosas pilulas Lugd. vocat.

Ἐπὶ δὲ τοῦ φύλλου. Plin. 19 & in folio rubente aquosos nucleos candicantes, & translucentos, quamdiu molles sint, in quibus & culices nascuntur, maturescunt in modum gallae. ἐπὶ τοῦ φύλλου male vertit, in folio rubente. à tergo folij medietate costae insidentem &c. interpretari debuit. A sininas pilulas vocant. autumno appetente, in foliorum ea parte quae terram spectant, pilulae rotundae, & fungosae apparent, fenae aut denae, nonnunquam unico adherentes folio. In his vermes procreantur, quae si autumnus calidior fuerit, & ipsi in mufcas & culices mutantur. Aliae quaedam quercus vere rotundas & fungosas, boletisque similes ferunt pilulas, acerba humiditate plenas, in quibus similiter creantur, quae in culices tandem abeunt. Quanquam autem haec duo pilularum genera, gallae videri possent, tamen non sunt. De vera galla cap. sequenti agemus. Has pilulas primus observavit doctiff. Fragus.

Κ Ε Φ. Θ.

C A P. IX.

Fungi è robore. Viscum : humor melleus. Mas & foemina in arboribus.

De fago. De roboris generibus. Differentiae in glandibus.

De cerro. De gallis.

Οἱ γὰρ μύκητες πρὸ τῶν ῥιζῶν καὶ πρὸ τῶν ῥιζῶν Φυόμενοι, κωνοὶ κτ' ἐτέρων εἰσίν. ὡσαύτως ἢ καὶ ἢ ἰζία. καὶ γὰρ αὐτὴ φύεται κτ' ἐν ἄλλοις. ἀλλ' ἔθεν ἦθρον ὡσαυτ' ἐλέχθη πλεῖστον ὄρον εἶναι. εἰ δὲ γε δὴ καὶ ἢ σίσιδον φέρει μέλι κτ' μελίτις, ἐπὶ μάλλον. φύεται δὲ ἐν καὶ ὁ μελίτιδος ἐστὶ χυλὸς ἐκ τῆς ἀέρος ἢ πρὸ ταύτης μάλα πλεῖστον. φασὶ ἢ καὶ ὅταν κατακαυθῆ, ἢ γίνεσθαι λίτραν ἐξ αὐτῆς. ταῦτα μὲν ἐν ἴδιᾳ τῶν δρυῶν. πάντων ἢ, ὡσαυτ' ἐλέχθη, τῶν δένδρων, ὡς καὶ ἕκαστον γένος λαβεῖν, διαφορὰ πλεῖστα εἰσίν. ἢ μὲν, κωνὴ πᾶσιν, ἢ διαρῆσι τῶν ἡλίου κτ' ἢ ἄρρεν. ὦν τὸ μὲν, καρποφόρον, τὸ δὲ ἀκαρπον ἢ πινων. ἐν οἷς ἢ ἀμφοῦ καρποφόρα, τὸ ἡλίου καλὸν καρποτέρον. πλεῖστον ὅσοι ταῦτα καλεῖσιν ἄρρενα. καλεῖσιν γὰρ πινες. πλεῖστον πλεῖστα ἢ δὲ τῆς τῶν αὐτῆς διαφορὰ, κτ' ὡς τὸ ἡμέρον δηρηται πρὸς τὸ ἄρριον. ἐτέρα ἢ κατ' εἰδὴ αὐτῶν τῶν ὁμογενῶν ὡσαυτ' ὦν ἄμα συνεμφαίνοντες κτ' τῆς ἰδίας μορφῆς τῶν μήτε φανερῶν καὶ γνωρῶν λέξομεν. δρυὸς ἢ γένη. ταῦτῳ γὰρ μάλα διαρῆσι κτ' ἐνοίγη δρυὸς τὸ μὲν ἡμέρον καλεῖσιν, τὸ δὲ ἀρῆσι κτ' τῆς γλυκύτητι τῶν καρπῶν διαρῆσι κτ' ἐπεὶ γλυκύτατος γὰρ τῶν φηγῶν ταῦτῳ δὲ ἀρῆσι πλεῖστον. ἀλλὰ τῶν μάλλον ἐν τοῖς ἐργασίμοις φύεται, κτ' τὸ ξύλον ἔχειν λεῖοτερον. τὸ δὲ φηγῶν, τραχὺ κτ' ἐν τοῖς ὄρφοις. γένη μὲν ἐν οἷς μὲν τῶν πλεῖστον, οἷς ἢ πέντε. διακρίτουσι ἢ ἐν τοῖς ὀνόμασι. οἷον τὸ τῶν γλυκείας βαλάνους φεραῖον, οἷ μὲν, ἡμελίδα καλεῖσιν, οἷ ἢ, τὸ μύδιον. ὁμοίως ἢ καὶ ἐπ' ἄλλων. ὡς δὲ ἐν οἷς πλεῖστον ἰδὴν διαρῆσι, τὰ δὲ ἐπὶ τῶν εἰδῶν ἡμερῶν, αἰγίλωψ, πλεῖστον τῶν φύων, φηγῶν, ἀλίφλοιοι. οἷ δὲ, τῶν φύων

FVngos enim omitto, qui è radicibus, & iuxta radices erumpunt: communes enim eos cum caeteris habent arboribus. Sed & viscum taceo: quippe cum in aliis quoque proveniat, sed nihilominus (ut dictum est) ferax haec arbor habetur plurimam. Sin autem, autore Hesiodo, mella, apesque ferat, magis quoque illud confirmatur. Ergo nascitur & hic melleus humor caelo cadens, nec alijs magis insidens frondibus. Quia & cremati roboris nitrosum cinerem esse affirmant. Haec roboris propria. Arborum universarum, ut dictum est, quoad genera sigillatim accipi possint, plures sane differentiae intelliguntur, publica tamen, qua foemina, mafque distinguuntur. Quorum alterum fructiferum, alterum sterile in alijs est. Vbi vero ambo fructifera, fructum meliorem Pulchrior foemina praestat, nisi forte mares eas libere vocentur. Sunt enim, qui ita vocant. Proxima huic differentia, qua urbanum à sylvestri discernitur. Aliae vero per species unigenum ipsorum redduntur, de quibus nunc indicare debemus, ita ut proprias quoque persequamur simul formas illarum, quae minus conspectae, notaeque habentur. Roboris genera, id enim potissimum dividunt, & quidam obiter, aliud urbanum, aliud sylvestre appellant: non quod fructus distinguant dulcedine (nam dulcissimus fago, quam reddunt sylvestrem) sed quoniam cultis magis proveniat, lignumque laevius habeat. Fagus autem scabra, montuosisque nascens. Ergo genera alij quaterna, alij quina assignant. Caeterum nonnulla nomine discrepant. Vt eam, quae glandem dulcissimam fert, alii quercum, alii placidam vocant. Quod idem etiam in caeteris

σφαιρίων
σφαιρίων
Baf.
τῶν φύων
Baf.

τῶν φύων
Ald. Baf.

γλυκίον
Ald. ἰτυμό-
δρον cap seq.

τῶν φύων
Ald. Baf.

τῶν φύων
id est, quae
dulces fert
glandes.

καλῶσι. κάρπιμα μὲν πάντα γλυκύτατα δὲ τὰ τῆς
 Φηγῶ, κατὰ πρῶτον εἶρηται καὶ δευτέρου τὰ τῆς ἡμερί-
 δος. ἐπειδὴ τῆς πλατυφύλλου καὶ πέταρον ἢ ἀλίφλοιος.
 ἔρατον ἢ καὶ πικρότατον, ἢ αἰγίλωψ. ὅσα ἐν ἅπασιν δὲ
 γλυκείαι τις γένεσιν, ἀλλ' ἐνίαι καὶ πικραὶ, κατὰ πρῶτον
 ἢ Φηγῶς. διαφέρουσι ἢ καὶ τῶν μεγάλων καὶ τῶν ὀλίγων
 καὶ τῶν χρωμάτων τῶν βαλάνων. ἴδιον δὲ ἔχουσιν, ἢ τῆς Φη-
 γῶς καὶ ἢ ἀλίφλοιος. ἀμφοτέρω γὰρ ὡς ἀλιθία ἔχουσιν
 ἐν τοῖς ἀρρεσιν καλαμύροις, ἐξ ἀκρων τῶν βαλάνων ἐ-
 κατέρωθεν. αἰ μὲν, πρὸς τῷ κελύφει, αἰ δὲ πρὸς
 αὐτῇ τῇ σαρκί. διὸ καὶ ἀφαιρεθέντων, ὁμοία γίνεται κοι-
 λώματα τῶν ὅτι τῶν ζώων. διαφέρουσι ἢ καὶ ἐν τοῖς
 φύλλοις καὶ τῶν σελήχεσι καὶ τῶν ξύλοις καὶ τῇ ὅλῃ μορ-
 φῇ. ἢ μὲν γὰρ ἡμερὶς ὅσα ὀρθοφύης, ἢ καὶ μακρὰ. πε-
 ρίκου γὰρ ἢ φυτεία καὶ ἀπετραμμένη καὶ ἢ καλο-
 μάχαλα. ὡς ὁξυδὴ καὶ πολυμαχάλον γίνεσθαι. τὸ
 δὲ ξύλον ἰσχυρόν μὲν, ἀδενέστερον δὲ τῆς Φηγῶ. τῶ-
 ν γὰρ ἰσχυρότατον, καὶ ἀσπιπέστατον. ὅσα ὀρθοφύης δὲ
 ἢ δὲ αὐτῇ ἀλλ' ἢ ἢ πῶν ἐστὶ τῆς ἡμερίδος. τὸ δὲ σέ-
 λεχὸν παχύτατον, ὡς ἐ τῷ ὅλῳ βραχέως εἶναι.
 καὶ γὰρ ἢ φυτεία περὶ κόμην καὶ ταύτην καὶ ὅσα εἰς ὀρθόν.
 ἢ ἢ αἰγίλωψ ὀρθοφύεσται, καὶ ὑψηλότατον, ἐ λειό-
 τερον. ἐ τὸ ξύλον εἰς μήκην ἰσχυρότατον. φύεται δὲ
 ἐν τοῖς ἐργασίμοις σαυαίως. ἢ δὲ πλατύφυλλος δευ-
 τερον, ὀρθοφύης ἐ μήκην. πρὸς δὲ τῷ χρεῖον ἢ τῷ
 οἰκοδομικῷ χρεῖον μετὰ τῷ ἀλίφλοιον. φαῦλον
 δὲ ἐ εἰς τὸ καίειν ἐ ἀνθρακίον, ὡς πρὸς τὰ τῆς ἀλι-
 φλοίας. καὶ ἢ θρηπιδέστερον μὲν ἐκείνου. ἢ γὰρ ἀλί-
 φλοιος παχύ μὲν ἔχει τὸ σέλεχον, χαῦνον ἢ καὶ
 κείλαν, ἐὰν ἔχη πᾶσι ὡς ὅτι πολὺ. διὸ καὶ ἀχρεῖον
 εἰς τὰς οἰκοδομίας. ἐπὶ δὲ ἀπὸ τῆς τάχιστα. καὶ γὰρ πε-
 φύκος ἐστὶ τῶ δένδρον. διὸ καὶ κείλη γίνεται. φασὶ δὲ πι-
 νες εἰδὲ ἐγκάρδιον εἶναι μόνον. λέγουσι δὲ καὶ κεραινο-
 βλήτες αὐτὰ μόνον γίνονται, καὶ πρὸς ὑψὺ ὅσα ἔχου-
 σαι. τῶν Αἰολέων πίνες εἰδὲ πρὸς τὰ ἰερά χρεῖνται τῶν
 ξύλοις. καὶ ἢ ἐν τῷ ξύλῳ καὶ τῶν ὅλων μορφῶς, ἐ
 τούτοις αἰ διαφορὰ κηκίδας δὲ πάντα φέρει τὰ γένη-
 μόνη δὲ εἰς τὰ δερμάτα χησιμῶν ἢ ἡμερὶς. ἢ δὲ τῆς
 αἰγίλωψ καὶ τῆς πλατυφύλλου, τῇ μὲν ὄψει πα-
 ρομοία τῇ τῆς ἡμερίδος, πλεονέστερα. ἀχρεῖον ἢ,
 φέρει δὲ καὶ τῷ ἑτέρῳ τῷ μέλαινον, ἢ τὰ ἔρια
 βάπτισιν. ὃ δὲ καλῶσι πίνες φάσκον, ἢ ὁμοίως τῶν
 βραγχίσις, ἢ αἰγίλωψ μόνη φέρει, πολὺν καὶ βρα-
 χιον καὶ γὰρ πηχυαῖον κατακρεμάννυται, κατὰ πρῶτον
 τρυχὸν ὅθεν μακρόν. φύεται ἢ τῶ ὅσα τῶ φλοῖον
 καὶ ὅσα τῆς κερύνης ὅθεν ἢ βάλανος. εἰδὲ ἐξ
 ὀφθαλμοῦ, ἀλλ' ὅσα τῷ πλαγίῳ ἢ τῶν ἀνωθεν ὅσων
 ἔχει. ἢ δὲ ἀλίφλοιος ἐπὶ μέλαινον τούτου φύει, καὶ
 βραχύ.
 furculorum cacumine, unde glans; nec ex gemma, sed ex latere superiorum ramorum. At vero crassicornex id nigricans pusillumque gignit.

teris faciunt. At ut Idæi dividere consuevere, gene-
 ra hæc roboris habentur: placida, "cerrus, lati-
 folia, fagus, † falsicornex, quam alij recticorti-
 cem vocant: omnia fructifera. sed dulcissima
 glans fago, uti retulimus: secunda † placida,
 tertia latifolia, quarta † falsicornex, ultima & a-
 marissima cerro. quanquam non singulis cujusque
 generis dulcis, sed etiam amara nonnullis, ut in
 genere fagi videre licet. Distant etiam magnitudi-
 ne, figura, coloreque glandium. Peculiare fago
 & † falsicornex, quod ambæ in genere dicto virili,
 † glandes parte postrema utrinque lapidescunt;
 alijs in putamine, alijs carne ipsa, ideoque detra-
 ctis lapillis, concava perinde atque in animalibus
 relinquuntur. Folio quoque, caudice, materia, to-
 taque specie distant. Namque placida non erecta,
 nec lævis, nec excelsa est: quippe, "quæ corpore
 in orbem comoso, contorto, sinuosoque stet, ut
 nodosa, ac torosa affurgat: materies robusta, ve-
 rum infirmior, quam fago. Hæc enim robustissi-
 ma, putredinique nulli obnoxia est. Sed nec ipsa
 erecta, quanquam minus † torta, quam quercus:
 caudice vero crassissimo constat, ut tota quoque
 brevis species reddatur. Nam ejus etiam † corpus
 in orbem comosum, minimeque erectum est. Cer-
 rus rectissima, excelsissima, lævissima & materia
 per longitudinem robustissima; nunquam in cul-
 tis aut rarenter nascens. Latifolia secunda tum re-
 ctitudine, tum excelsitate, & ad ædificiorum usus
 post falsicornex deterrima. Ad cremandum quo-
 que carbonemque faciendum, vitij obnoxia, sicut
 & falsicornex quin & maxime, post illam ta-
 men putrescit. † Falsicornex enim crasso quidem
 caudice, sed fungoso & cavato, si crassus sit, ma-
 gna ex parte cernitur. Quapropter ædificiis minus
 hæc utilis habetur. Item brevi putrescit, quod ex
 natura ejus arboris accidit. Qua de causa con-
 cava, & inanis redditur. Sunt qui & corde hanc
 solam carere volunt, & fulmine solam jaci, quam-
 vis non altitudine excellat. Æolum quidem nec ad
 sacrificia lignis ejus utuntur. Hæc pro materia u-
 niversæ speciei modo discrimina intelliguntur.
 Gallas singula ferunt genera. Sed quercus, quam
 placidam dixi, tantum ad coria utilis; certi &
 latifolia, visu quidem haud absimilis illius, nisi
 quod levior, sed ad rem nullam utilis: fert & al-
 teram, nigram, qua lanæ inficiuntur. † Quod au-
 tem penem quidam appellant branchijs simile, cer-
 rus sola producit, canum, mucosumque cubitali
 longitudine pendens, ceu villus lintei prolixus: na-
 scitur id è cortice, non è furculo, unde glans: nec
 è gemma, sed à latere superiorum nodorum. At
 vero falsicornex id nigricans, pusillumque gignit.
 Idæi hunc in modum distinguere solent.

"agilops.
 † crassicornex quam alii cortico-
 sam vocant.
 † domestica
 quercus.
 † crassicornex.
 † crassicornex.
 † ima sum-
 maque parte
 glandis qua-
 si in lapidem
 degenerant.
 "cujus rami
 sparsi natu-
 ra sua sunt,
 contorti ca-
 usque alii
 præditi; ad-
 eò ut torosi
 sint.
 † sinuosa.
 † rami sparsi
 natura sua
 sunt, minus
 meque in-
 surgit Agi-
 lops, mento
 regne in lo-
 gu porrecta.
 † crassicornex.
 † crassicornex
 cortex
 † crassissimo,
 si caudex
 crassus sit,
 cavatus ma-
 gna ex par-
 te cernitur.
 † Quod autem
 phasconqui-
 dam vocant
 pannu simili-
 le, agilops
 sola fert,
 canum &
 mucosum
 cubitali
 longitudine
 pendens, uti vestis lacerus & longus pannus; nascitur è cortice non
 è furculo, unde glans: nec è gemma, sed à latere superiorum ramorum. At vero crassicornex id nigricans pusillumque gignit.

ὀρθοφύης ἢ δὲ
 λεία, εἰδὲ μα-
 κρῶ. Bas.
 † πολυμά-
 χαλα. Bas.
 κροίλομασχα-
 λος.
 † ἢ πῶν πολυ-
 μάσχαλοισι.
 ἢ εἰς φύεται δὲ
 ἐν τοῖς ἐργα-
 σίμοις ἢ σαυ-
 αίως Bas.
 Theod.
 † τῆς οἰκοδο-
 μικής.
 † θρηπιδέστα-
 τος Bas.
 ἢ παχύ τῶν
 μὲν ἔχει τῶν
 φλοῖον καὶ τῶ
 σέλεχος χαῦ-
 νοι ἐ κείλαν.

IVLII CÆSARIS SCALIGERI ANIMADVERSIONES.

ΟΥδ' ἔτι μὲν. Ne hæc quidem pars abscindenda. Nam tamen hæc tamen peculiaria: tamen cætera que communia subdit, cum à natura quercus non abscedant, ab eo capite ne discedere quidem debent. Hic fit error Theodori, ille vero Theophrasti. Qui cum dicat...

mox subdit, πῶν τῶν μὲν ἢ ἴδια τῆς ὀρθοφύης. Quem errorem si tollas, augeas culpam Theodori, ut sit pro interpositione id (ὅτι γὰρ μνηστές, & alia, & ea quæ cum alijs habet quercus communia) & postrema verba, πῶν τῶν μὲν ἢ ἴδια, exempta ex illa parenthesi, adjungantur illis, ἢ μὲν ἢ ὀρθοφύης πῶν τῶν μὲν φέρει.

Οὗτι κατανελεθῆ. Plinius legit κατανελεθῆ. Ut è cinere nitrum habeatur.

Πάντων δὲ ὡσπερ ἐλέθη. Haclenus tractavit generationes. Deinceps generum divisiones. Quare & hæc pars illam debuit præcedere. Prius enim, & notius nobis, quod est, quàm quomodo fiat. Et eadem quæ ad agrestium pertinent generationem commodius ad secundum librum adjungerentur. Qui liber iccirco in duas secaretur partes. Atque hinc esset Tertii initium.

Χαλιμαερόπειον. Fructum meliorem, Theodorus. Vide, an sit, pulchriorem. Grandiores enim fructus humidiores in eodem genere. At ii ex samina, ut in Cydoniis.

Παροπαλίσια δὲ ἢ τοιαύτη φορὰ. Lego παροπαλίσια τοιαύτη διαφορὰ.

Τὰς γλυκείας φέρονται οἱ μὲν ἡμετέρας καλοδοτῆς, οἱ δὲ τῶ μύδων. Theodorus, quæ glandem dulcissimum fert, alii quercum, alii placidam vocant. Placida nominis lineamenta è Plinio duxit. μύδων quid sint, scio: μύδων quid sit, nescio. Neque nostrî recitantes quicquam.

Αἰγίλωψ. Cerrus Theodoro, & ἀλιφλωψ salicortex. Sic Plinius videtur cerrum explicare. Qui amaram à falsicortice cum legit, non à cerro, videtur ibi quid sentiat indicare.

Εἰς ἀκρων τῶν βελάνων ἐκπέσθη. Theodorus, Parte postrema utrinque lapidescunt. Imum, & summum glandis potius, quàm utrunque postremum.

Οὐκ ὀρθοφύης δὲ οἱ μακροί. Neque recta, neque excelsa. Alibi hoc explicatius declaratum à nobis est. Erectum esse, cujus secundum longitudinem pars centrum spectat, pars altera contraria ad circumferentiam totius vergit. Rectum est, cujus duo extrema intercedit minimus tractus. Illius definitio est secundum situm ad orbem, hæc à situ partium inter se. Esse potest erectum, etiam flexuosum. Aliud ὄρν, aliud ὀρθὸν. ὀρθὸν δὲ φωνία. Theodorus, corpore in orbem comoso. Dicerem: sparsi rami natura sua: hoc

est, φονία. Hic quoque ὀρθὸν. Theodorus, nodosam. Allosam autem cum dicit: monstrosa utitur licentia.

Οὐκ ὀρθοφύης δὲ οἱ δὲ αὐτῆ, ἀλλ' ἡπίον ἐστὶ τῆς ἡμετέρας. Nota scopulum Græcæ brevitatis. τὸ ἡπίον videtur negare τὸ ὀρθοφύης. Sic dicam hoc exemplo. Ne Mauri quidem ipsi albi: minus tamen quàm Æthiopes. hoc falsum est. Minus enim nigri sunt: non, minus albi. Ita magis recta est fagus, quàm quercus. Igitur simul nega. ἡπίον, ὅση ὀρθοφύης. Longè omnino aliter animadvertuntur quercuum genera. Summum, nigra & alba, à materia. Nigra dua. Harum solida materia est: minus nigra. Alba species una, cujus glans plus expeditur: & altera cujus materia frequentius apparatur. Tertium genus humile, & contortum: neque cerrum hic agnoscunt. plurimam in Histria vidimus. Quod autem Fagum non ire eis ὀρθόν, & esse βροχίαν ait: è regionibus certis descriptit ipsam. In Cantabris, excelsam & rectam vidimus. Eodem modo intelligas non esse rectissimam & procerissimam cerrum. Nam Vascones quam Tausinum nominant, ea fert glandem longè optimam. Ipsa arbor grandissima, micissima, rectissima, speciosissima, ut ex facie haliplæon dicas, è glande & materia non dicas. & frequens ἐν ἑρασιμῶσι. Theodorus legit negatὸν ἐ φόντιον.

Ὁ δὲ καλοδοτῆς τῆς φάσκων. Theodorus obscœna voce, at Plinius commodiore, pannum. Mucosum scriptum est, at in codice Plinii, muscolo villo arentes. Neque enim sit mucosum simul & ariditas. τρυγγὸν notabis, si non est mendum. ad Platonem τρυγγὸν aliud est. Theodorus villum lintei interpretatur. τρυγγὸν lege. sic τρυγγίαι apud Pollucem. Nota ἐν τῷ φλοιῷ, καὶ ὅση ἐκ τῶ κερύων. ὄρν ἢ βαλαῖον. Theodorus, è cortice, non è furculo: unde glans. Malo κερύων, furculum: sed furculi caput. opponitur hoc illi, ἐν τῷ πλάγιον. Illud impedit intellectionem: quomodo è furculo, non è cortice. corticem enim habet furculus. Idem de ramis dicas, ex Plinio. At quia τὸ ἐν πλάγιον, possit esse, τὸ ὄρν ὀρθοφύης, dixit è cortice: id est, ubi ne vestigium quidem ullum ordinarium. Lege ἐπιμάλας, non ἐπιμίλιας.

ROBERTI CONSTANTINI ANNOTATIONES.

Παροπαλίσια. Rectè: decem enim enumeravit alia, quæ ferat robur præter glandem. Παροπαλίσια, & κατανελεθῆ, ἡμετέρας scriptum fuit mendose, quum legendum sit κατὰ δὲ, & κατανελεθῆ. γινώσκω. Nam & Plinius ex hoc loco cap. 8. lib. 16. Tam multifera sunt, & tot res præter glandem pariunt robora. Sed & boletos fuillosque, gulæ novissima irritamenta, quæ circa radices gignuntur. Et infra, Robora ferunt & viscum & mella, ut autor est Hesiodus. Constatque rores melleos è cælo, ut diximus, cadentes, non aliis magis insidere frondibus. Cremati quoque robora cinerem nitrosam esse certum est.

Versus Hesiodi.

Τὸ ἡλίον καὶ τὸ ἄρην. Quæ differentia latissimè patet. Nam arboribus, imò potius omnibus quæ terra gignat, herbis etiam, utrumque sexum esse diligentissimi natura indagatores tradunt; quod nec tacuit Plinius lib. 13. cap. 3.

ἢ ἢ τοιαύτη—καὶ ἢ—σωμειφαίνορας—leg. ἢ τοιαύτη—καὶ ἢ—σωμειφαίνορας. Et post γινώσκω, deest λίξουδον. Εὐθὺς. Nota quæ parenthesin includit, transferenda post τῶν ὀρθοφύων.

Παροπαλίσια. Hic ὄρν, ut supra adnotavi in τῷ φονίον, inversum naturæ ordinem ostendit, & aliquid vitiosè atque præposterè fieri. Ex hoc loco dicit Plinius (quam verò rectè hæc & alia, in Observationibus Plinianis Deo duce dicetur) lib. 16. cap. 6. Probatum & ea, cujus in balano utrinque ex longitudine extrema lapidescit duritia: melior, cui in cortice, quam cui in corpore, utrunque non nisi mari, &c. Hic Theophrasti locus: & sequentis capituli, ubi φονία προφύλας βαλάνος esse ait, aperte ostendunt φονία non esse in hoc authore fagum: hanc enim disertis verbis ὀρθὸν vocat, ut suo loco dicitur. Fagea, glans nuclei similis est, & triangula cute includitur, non autem teres est: nec unquam lapillos gignere videtur, aut proditur. Deinde τῶν φονίῶν lignum ἰσχυρὸν καὶ ἀκαπύτων. fagi verò non ita, vel ipso teste Plinio, qui ait lib. 16. cap. 40. fagum & cerrum celeriter marcescere. Arrisit Plinio φονίας fagus δὲ τῷ φονίῳ: cur non esculus ab esca? Esculum vocamus escueil: Itali Ichio: & Romani rustici Esculo: Hispani Enzina, qui glandes ejus Vellotas vocant. Sint igitur τῶν ὀρθῶν (id est roboris in genere dicti: sic enim etiam usurpat Plinius. non deerunt qui quercum dicere malint, sed quis auctor?)

genera quinque, φονίας esculus, ἡμετέρας hemeris, παροπαλίσια latifolia, αἰγίλωψ cerrus, & ἀλιφλωψ haliplæos. Hemeris Idaeorum sive Etymodrys Macedonum, est robur primitivum dictum: Allobroges vocant Reure: Itali Rovero. Tertium genus Ægilops Idaeorum, Aspris Macedonum Latinorumque, Cerrus, est Cerro Italarum. Quartum Haliplæos (cui crassissimus cortex, δὲ τῷ ἄλλῳ καὶ φλοιῶσι) Italarum Fargno, & Fargnia. Calyci cerrî tribuit Plinius, quæ hujus calyci conveniunt. Quintum Platyphyllos sive latifolia, proprie: vulgò Chesne: Itali Quertia. Plinius Latifoliam etiam vocat. Aliis verò, ut Plinio ἡμετέρας est quercus: quæ est Glianda Castagnola Itali, cujus & coctæ glandes edules sunt. Cerrî autem echinatis calycibus utuntur insectiores ad atrum colorem. Deportantur è Chio & Cypro, vocantque Gallonas, & Vallania. Cerrea glans amarissima. In Apennino, & Andium agro (vulgò Angiers) quercus perpetuò vivens (quod & Theophrast. in Thurino agro, ubi fuit Sybaris) ex genere Latifolia. Τῆ καλύφῃ, leg. τῷ καλύφῃ. Φονία hic, id est, planta καὶ τὸ φονίον. Plinius lib. 16. cap. 6. dixit ex hoc loco, Hemeris, brevior, & in orbem comosa, alisque (malo alis) ramorum crebro cavata. Legerat καλοδοτῆς, ut priore loco mihi legendum videtur.

Παροπαλίσια. Talis est illa robori: species quam vidi Bastilæ, cujus ramorum orbis & περιφύλας, id est, circumcurrens linea centum passus continet: quotidieque magis magisque distenditur brachiorum in orbem comosa luxurie, at consili facilitate.

Ὁ δὲ φόντιον, rectè. Nam & Plin. Excelsissima autem ægilops incultis amica, &c.

Εἰς μακρὸν, id est, in longum porrecta, in hoc sensu, in transversum posita, dicit Plinius.

Τῶν ἀργυροειδῶν. Alii τῶν ἀργυροειδῶν. Plinius, Ab hac proximè latifoliae proceritas, sed minus utilis ædificiis, &c. Vbi ipsi ἡμετέρας, quercus.

Φάσκων. legend. cum Plin. σφάγγων. pro βροχίαι, βροχίαις, comparat enim pulmonis canalicula sive fistula, ut Aetius πάλιν φάσκων, id est, canalicula sive tubulo.

Πάντων & βροχίαις. mendose pro αἰς βρόχων, non, ut alii, τρυγγὸν δὲ. Pannos (sic enim legend.) arentes vocat Plin. Ne pigeat legere quæ adnotavi in Lexico in voce Βρόν, & Τρυγγὸν.

ἀεθμάλιτ^ο καλουμένου διαλεθρῆμει^ο ζεφει οὐταῖς. σὺν τοῖς φύλοις ὀρίπυτες συνηγασίαι εἰς παλάθης συρακῆς ἀπόπιω ἀλάττυτες, οἱ δὲ σφαιραῖαι ποιοῦντες, καὶ ἰπιδῶν κελδῶσι, ἀποσφαιροῦσαι δὲ ἀκλασσαντες ἀπ' αὐτῶν ἐν τοῖς ζυλῶσι ποτηρίοις, οὓς καλοῦσι ταβαίνας ἀποσφαιροῦσι, καὶ ἀνησσαντες πίνουσι, καὶ ἴσι ὁμοίον ὡς ἂν πρὸς κελδοῖς, τὸ δὲ καὶ πολὺ ἴδεν. *Aminthas libro primo de Asia mansionibus, cum tractat de aërio melle, ita scribit; simul cum foliis decerpentes componunt, & fingunt ad instar Syriacæ massæ; quidam globos ex eo faciunt, & ubi sumere collubitum est, defractas ex iis micas in ligneis poculis, quæ tabitas nominant, dilutas antea & colatas bibunt, gustu simili, ac si quis mel dilutum bibat; imò vero etiam multo jucundioris saporis.* Non poruit nitidius ac pulchrius à quoquam manna quo vulgo utimur describi. Concretum, durum, dulce, melleum, quodque facile & nullo negotio aqua dissolvitur, quandoque magnis, quandoque parvis glebulis adfertur ex Calabria, quod & optimum, ut inferius dicam. Inquirendum quid per παλάθην συρακῆν intelligat Aminthas. Exponunt massam caricarum pinguium, qualis ad nos è Syria adfertur; vulgo vocant *vyge-kæes*, id est, ficulnum caseum: aut caseum è caricis, sed utrum ex Syria, utrum in Syria massa talis paretur, me fugit. Παλάθην massam caricarum exponit Helychius. παλάθη ἢ τῶν σὺκων ἢ παλάθης ἢ γίνεσι. παλάθην σὺκων μαζία. Palathe ficuum positio, in qua alii aliis sine intercessione, aut interstitio & intercapedine superpositi sunt. palathæ massæ. massa ficorum & pinguium caricarum, quas in morem laterum figurantes, ut diu illasæ permaneant, calcant, atque compingunt. Possumus & palmularum caryotarum παλάθην accipere. palma in Syria frequens, in massa olim impingebatur. Martialis in Xenii palathion (in nostro codice palathion) caryotarum. xxiv.

*Aurea porrigitur, Iani caryota Calendis:
Sed tamen hoc mannis pauperis esse solet.*

Pruna quoque Damascena in offas & palathas conditas inde veniebant. Sed de caricis hoc nomen proprie obtinuit. Manna apud Ægyptios differentias observavit quatuor Alpinus lib. 4. de med. Ægypt. cap. 5. Primum manna genus, simile grano mastichis, nostri mastichinum appellant. Secundum adulteratum est amylo, saccharo, & modico manna mastichini, estque illud quod nostri bombacinum vocant. Has duas species Ægyptii atque Arabes *Syracost* nuncupant. Tertium *tereniabim* rubrum ganellosum, ex Armenia transportatum. An manna Alhagieri Avicennæ. *Rauwolf.* frustis pugni magnitudine, fusci coloris? Quartum est quidam liquor, ut mel, qui interdū condensatur, colligiturque super arboribus montis Sinai, in Arabia deserta, à reverendis monachis calvieribus, eum montem in habitantibus, qui id Consulibus, Cayri degentibus, offerunt, quid magnum illis donare opinantes. Apud Indos Garcias ab Horto lib. 1. cap. 11. tria genera reperiri scribit. primum genus utribus conservatum, sapore favi mellis, *xirquest* aut *xircast* vocatur. id est, lac ex arbore *quest* nuncupatum. Nam *xir* lingua Persica lac sonat. Nos corrupto nomine *Siracost* nuncupamus. Alterum genus *tiriamibim* aut *trungibim*, ut vertit Bellunenſis, in carduis nasci ferunt, granis tanquam coriandrum, colore inter fuscum & rubentē medio (hoc saltē non est manna *alhagieri Rhawolphii*, si idem est quod ab Alpino & Garcia describitur) quæ ex tribulis decuriunt. Vulgus plantæ fructum esse putavit, sed gummi aut resinam esse relictum est. Tertium genus magnis glebis advehitur, admistis plerumque foliis, calabrini persimile. Hoc manna plurisque æstimatur. defertur ex Bacara urbe Persica admodum celebri. adfertur interdum Goam in utribus. Aliud genus ex Ormus emporio, melli candido depurato persimile; sed facile corrumpitur in hac regione, quod vitreis lagenis non asservetur. Aliud Manna genus à Christophoro A Costa his fere verbis describitur: Præter ea manna genera quæ à Doctis. ab Orto descripta sunt, aliud in Ormus venale conspicitur, quod in varias Indiæ provincias defertur, quodque glebis paulo majoribus constat, quam calabrina, neque ita candidat. Id valenter purgat, diligentissime autem ab humiditate conservari debet; alioquin facile corrumpitur. Ad nos ex Calabria manna adfertur. Duo reperiuntur in officinis genera. Granatum, quod minoribus granis constat. Mastichinum, quod majoribus & mastichis guttis prope æqualibus. primum manna Cæsalpinus manna foliorum vocat, quod in foliis colligatur. alterum manna corporis, quod ex ramis arboris habeatur: præfertur quod ex foliis collectum est. constat hoc grano exi-

quo, translucente, candido, gravi, simile coriandri granulo; gustu dulci & suavi. Secundum locum obtinet, quod ex ramis colligitur. Tertium quod in lapidibus. Eligite candidans, recens, anno non vetustius; ruffum, fuscum inveteratum est. adulteratur saccharo penidio, herbarum foliis circumvoluto, amylo farina, rebusque similibus; quod fennæ folia, granis suis amplectitur, factitium est. Improbi, nebulones sunt qui id amylo & scammonia adulterant: in maximum enim vitæ periculum committunt ægros. Vulgata ac recepta opinio est, manna fieri à vaporibus calore solis elatis, non longè à terræ superficie concretis, frigore nocturno: non secus ac ros aut pruina: vel esse vaporem terræ succosum & optimum, æstatis calore elevatum, & in aëre in dulcem liquorem excoctum, noctis frigore coactum, & roris modo supra arborum & fruticum folia decidens. Hanc sententiam nonnulli irritam reddere his argumentis coguntur. Primum, aëreum mel super omnis generis plantas, arbores, frutices herbas, reperitur. manna in fraxino & orno tantum &c. Sed Doctis. Costæus ex junipero & pinu manna collegit, Pena & Lobelius ex olea, Mathiolus ex ficu, & ophioglossa herba exili, in abiete, pinu, & larice quotannis conspicitur. Secundum argumentum, aëreum manna colligitur calida & sicca aëris constitutione, serena, ventis carente, suda; calabrimum singulis diebus modo pluviae non ingruant nec venti sæviant. Quæro à candido lectore; utrumne tempus illud non sit lerenum, quando nec venti sæviant, nec pluviae cadunt. Tertium arg. manna quotannis ex iisdem colligitur arboribus: quod quidem per xxx. fere annos (ut ajunt) observatum est, ut colligentes fatentur; sunt eodem in loco, & ejusdem speciei arbores nonnullæ, supra quas manna non reperitur. Igitur è cælo non cadit. Nam quæ major reddi potest ratio de una quam de altera: præsertim de una speciei arbore, eodem in loco existente, ac per plures continuos annos id producente. Respond. arbores, ut manna concipere ac retinere possint, oportet sint neque sicca omnino, ne absorbeant; neque raræ, ne transcolent, ut de rore melleo docet Theophrastus, lib. de melle: arbores adstantes vel raræ, vel sicca nimium. Quartum argumentum; mel coagulatur ab aqua, & solvitur à calido: manna calore dureſcit; humore liqueſcit. R. Quasi vero id fieri non possit, quod manna magis elaboratum sit, ac aliam quandam naturam à vi frigoris assumpserit. Sed mittamus hæc. Nam ex hoc argumento probatur, mel & manna diversæ esse substantiæ; quod nec concedimus. Mel, inquit, coagulatur aqua. Quomodo itaque ex melle syrupos conficiunt pharmacopœi? Aqua, inquit, frigida coagulatur, calida solvitur ignis vi. Nec illud verum est, aqua frigida non solvi. Cum primum affunditur, durius aliquo modo videtur mel, sed si paululum agitur, solvitur: vel si diutius, aqua affusa maneat, sua sponte resolvitur. Sic etiam manna, cum primum aqua superfunditur, durius videtur, nec nisi tractu temporis longioris solvitur. Nec à solo calore solvitur mel (alioquin æstate liquidum admodum foret,) sed à calido & humido, quo etiam solvitur manna. Id Pharmacopœis notum, qui quoties purgantibus miscent manna, igni imponunt, a quamque affundunt, agitantque continuo, ut citius resolvatur. Quintum argumentum majoris ponderis videtur. Compertum, inquit, si stragulis tegantur arbores, nihilominus supra caudicem, & alias arboris partes inveniri manna. Addunt sextum; fraxinum & ornum, absque aliquo rore cæli, gummi modo, inciso earum cortice, in lachrymas concreſcere, frondesque fraxini & orni excisas, ac sub recto aliquo conditas, fundere manna. Sed respondet Doctis. Mathiolus. *Manna hoc, quod inciso harum arborum cortice, in Apulia & Calabriensi agro, hac ætate, canicularibus diebus collachrymare cœpit, nullius quidem plantæ liquor est, sed idem manna, quod superioribus diebus, in easdem arbores è cælo deciderat. Nam cum illis regionibus usu veniat, quod præ cæteris, prædictæ arbores eo mellisuo rore affatim abundeque madescant, sitque cortex solis ardore nimio sitiens, ac rimosus; magnam in se liquoris absorbet copiam. Quo fit ut postmodum, vel exurente canicula, aliisque temporibus, inciso eodem cortice, idem liquor exhalet, & in grumos concreſcat; qui cum leves fungosique sint, ob arboris succi missionem, infeliciter operantur, nec alterius manna viribus respondent. Quod vero id tantum fraxino ornoque eveniat, cum melleus ille ros in universum omnes occupet plantas, in causa est harum arborum occulta nobis potestas, ut magnetis ad ferrum, succini ad paleas; Quippe omnibus notum est, apud Calabros & Apulos, solam fraxinum & congenere*

ornco-glossum (Ornith) manna in se contrahere, retinere, densare, ac cohibere, ex aliis vero eandem statim defluere, & in subjectas herbas, petras solumque diffundit. Quare ab his dumtaxat arboribus inciso cortice, non sane primo ac secundum naturam, sed ex accidenti defluit manna. Quod autem super arboribus stragulis tectis reperitur, causa est, quod præcedentibus noctibus attractum à rore exsudet manna. Cæterum quod fraxinus ac ornus præ cæteris hunc trahant, retineantque humorem, causa videtur, quod, ut Theophrastus lib. 5. cap. 8. docet, natura humidissima sint, multoque humore gaudeant; Rorem ergo illum sicca aëris constitutione vehementer attrahunt, & plus quam concoquere possunt, ideoque necesse habent postea exsudare. Alii aliam de manna habent sententiam. Anno 1532. & duobus sequentibus, scribunt viri Doctissimi in amœnioribus locis, ætatis tempore, manna in salicibus reperitum esse, copiosum, atque optimum, albisimum, sacchari dulcedine; quod licebat colligere ex arboribus, & lapidibus, cuius volenti. Eramus nos per id tempus disciplina auditores, intellexeramus tamen à præceptoribus nostris manna esse; quod diligenter perquirentes, an verum esset, quod ab ipsis & reliquis cum Galeno ferebatur, locum in quo manna copiosius habebatur consideravimus, summo mane, Iulio mense ad id profecti: invenimus, parvarum quarundam apum, numerosam congeriem. Non erant quidem apes, sed calices crassi, quos, ob officium, apes parvas dicebamus; quibus inerant tria aut quatuor foramina, in partibus corporis, quæ in eisdem prominebant ad parvarum fornicarum speciem. Per hæc itaque foramina gutta quedam parva, albissima, sudoris modo eliciebantur, quas ros esse dixisses, si copiam guttarum cadentium, ex loco salicis in quo congesta apes erant, considerasses: erat autem non unus earum grex, sed plures quam 50, in singulis autem gregibus innumerabiles apes, quæ locum unum non ultra diem aut noctem tenebant, deinde in aliud transvolabant; semper tamen arboribus insidebant, cum quodam bambofo sonitu apum, à quibus sudor guttatim defluens aut folia arborum, aut subjectos lapides tegebat: quod vero in arenam aut sordida loca defidebat, peribat, reliquum colligebatur ad usus. Erat hoc purissimum manna, albedine, dulcedine, consistentia & efficacia probatum. Hanc cur improbem opinionem, ratio est. quod manna in una eademque arbore singulis noctibus recens natum reperitur, nec in una alteraque tantum, sed omnibus ornus fraxinisque per totam Calabriam. Verisimile admodum culices hos manna sese delectasse, non genuisse, vel confecisse. Concludimus ergo rorem cæli manna: non gummi esse, nec succum arborum, aut à culicibus elaboratum.

Φασί δὲ καὶ ὅταν καὶ ἀποξηραίνῃ γίνεσθαι. In Ald. & Bas. legitur καὶ ἀποξηραίνῃ γίνεσθαι. Vulgata melior. Plinius lib. 16. c. 8. cremati quoque roboris cinerem, nitrosus esse, certum est.

Τὸ ἥλυ καὶ τὸ ἄρρον. Quæ inter marem & foeminam in plantis fit differentia, docet auctor libelli de plantis lib. 1. cap. 7. ἡ διαφορὰ δὲ τῶν φυτῶν ἀρρῶν καὶ τῶν κατὰ τὴν θάλασσαν δὲ ἀρρῶν καὶ ἡλιῶν, ὅποταν ἕκαστον αὐτῶν γινώσκουσιν διὰ τῶν ἰδιωμάτων τῶν ἀρρῶν καὶ τῶν ἡλιῶν. ὅτι τὸ μὲν ἄρρον ἐστὶν πικρότερον, σκληρότερον, καὶ πολυκλωνώτερον. ἢ τοι ὕψος καὶ ταχύτητα εἰς πύπτωσιν, καὶ φύλλα ἔχον διαφορὰ ἐν ἑαυτοῖς. τὸ δὲ ἥλυ, ἐπιπλατῶν ἔχει φύλλα. δὲ τῶν ὅταν κατὰ τὴν θάλασσαν γίνονται, πάλιν γινώσκουσιν διὰ τῶν ἰδιωμάτων καὶ τῶν ἀρρῶν καὶ τῶν ἡλιῶν. Differentia quoque sylvestrium plantarum & hortensium, per masculos discernitur, & foemellas, ubi quæque ipsarum per proprietatem, quæ eis inest, cognita fuerit. Nam masculus spissior est, ac durior, plurimis ramis abundans, minus lentus (sic τὸ ὕψος interpretor. præcessit enim σκληρότερον, πικρότερον Hesyck. ὕψος, μαλακῶς molle, lentum.) celerior in maturationem, habetque folia differentia & surculos. foemella vero omnia hæc minus habet.

Δρυὸς δὲ γένος. Δρυὸς vox apud Græcos latissimam habuit significationem, adeo ut omnis arbor Δρυὸς nomine insignita fuerit. Nicand. scholiast. πῶς γὰρ δένδρον ἐκείνου οἱ Δρυῶν καὶ Δρυῶν. Suidas Δρυὸς. τὸ δένδρον. idem Δρυῶν, ex auctoritate Homeri, pinum dictam refert. καὶ ὁ μῦθος ἡ Δρυὸς ἢ Πύκνης. Alius poeta vitem Δρυὸς οἰνοχέτινα appellat. Idem testatur Hesyck. Δρυὸς οἰνοχέτινα, αἱ ἀμπέλοι. διὰ τὸ τὸν οἶνον ἔχειν. Ex eodem Hesyck. Δρυὸν omnem arborem significare apparet, cum scribit Δρυὸς μῦθος, ὕψος μῦθος, δένδρον μῦθος, item Δρυὸς μῦθος, ἔλυθος. Apud botanicos non omnem arborem, sed peculiariter glandiferas omnes, denotat. Diosc. lib. 1. cap. 142. Δρυὸς πᾶσαι τῆς Πύκνης &c. Δρυὸς nomen à Δρυῶν erumpo, pululo, impositum. Δρυῶν Latini quercum vocant. Vertit Gaza, robur, quæ de causa male à quibusdam audit. Apud nullum, inquit, auctorem, robur pro genere quercuum reperitur. Quod tamen præter veritatem est. Nam apud Columellam lib. 4. cap. 26. legitur: quercus, suber,

Et si quæ sint similia robora. Plinius Δρυὸς modo quercum, modo robur interpretatur. Quod imitatur Virgil. cum ad hunc Homeri versum in Odyssi.

Ὁ ὕψος Δρυὸς ἐστὶν πελαγονίου, ὡς δὲ πύκνης in Æneid. alludens, canit:

Hæc nemora indigenæ sawni nymphæque tenebant, Gensque virum eruncis, & duro robore nata.

Ἀπὸ Δρυὸς, ἐν robore, nempe, nati, ut Dryades credebantur. Desinant ergo grammatici magni Gazæ lacere manes. Concedimus ipsis, glandiferas arbores, quercus nomen αἰς ἐπὶ τὸ πολὺ obtinere; negamus vero roboris nonnunquam nomine à probatissimis auctoribus recenseri. Robur proprie quod Græcis ἀγροῦ δρυὸς. quercus quod ἡμεῖς eisdem dicitur. quercus recens nata, φιλὰξ Græcis recentioribus dicitur. Hesyck. φιλὰξ δρυὸς ἢ ἡ λεία. quercus nondum adulta est & levīs: id est, quæ scabro non est cortice.

Quercus genera, Idæi, quinque ajunt: quatuor Macedones, ac nonnulla nomine differre ajunt, nos singula, eorumque nomina examinabimus. Theocriti etiam scholiastes Δρυὸς quinque genera scribit. Eidyl. ὁ εἶσι δὲ Δρυὸς γένος πέντε. Φηγῶς κίμεις, ἰτυμόδρον, ἀγροῦ καὶ ἀμυλῶ. Plin. lib. in indice; 13. glandium genera scribit, quod multis displicet; Plinius, inquit, ex Latinorum quatuor generibus, quinque Idæorum, & Macedonum quaternis, tredecim illa sua glandium genera constituit; quod profecto mirum & ridiculum est; nam pleraque eorum, non genere diversa sunt, sed nomine tantum; quedam nec nomine. Rectè scripsit Plinius; sed mentem Plinii non viderunt. Nam non quercus genera 13. ait, sed βαλαίων id est glandium. Latè lumpsit vocem Δρυὸς; quod etiam fecit Dioscorides, cum σπῆρον εἶδη speciem Δρυὸς inquit, lib. 1. cap. 144. καὶ ἡ Φηγῶς δὲ ἐν τῇ περὶ εἶδη ὄντι Δρυὸς; fagus & ilex, quercus genera. Idem scribit Nicand. scholiast. Tredecim glandium genera hæc sunt. 1. quercus mas. 2. quercus foemina, 3. robur, 4. esculus, 5. cerrus, 6. fagus, 7. ilex mas, 8. ilex foemina, 9. suber, 10. Haliphloeos, 11. latifolia, 12. aigilops, 13. castanea. His adde palmam, nucem avellanam, aliaque arbores, quæ glandem ferunt; ita non tredecim sed quindecim, & plura fient genera. Palmæ fructum βαλαῖον vocari, extra dubium. Ipse Theophrastus castaneam, δῖος βαλαίων vocat; alii avellanæ nomen hoc tribuunt.

Οἱ δὲ ἡμετέροις καλοῦνται, οἱ εἶσι τὸ μῦθος. In Ald. & Bas. codice γλυκῖος legitur. Scribe ex cap. sequenti ἰτυμόδρον. ἰτυμόδρον, inquit, ἡ πῆς γλυκῖας. Inter Δρυὸς genera Theocriti scholiast. ἰτυμόδρον nominat; quod non parum hanc confirmat lectionem, Quam Idæi ἡμετέροις vocabant, eandem Macedones ἰτυμόδρον, quæ dulcem fert glandem, Hesyck. ἰτυμόδρον ἡ πῆς γλυκῖας βαλαίων ἔχουσα.

Ἀμυλῶν vel hanc vel ἀλίφλοισιν, Macedones, ἀσπῆρον vocarunt: alterutra enim caret. utraque glandem fert amarum. An αἰγίλων παρὰ Scholiastes Theocriti ἀμυλῶν vocat? ἀμυλῶν Græcorum nemo glandem tradidit. Idem Scholiastes ἀμυλῶν panis genus ait: ἀμυλῶν ἀλίφλος πᾶν τὸν σπῆρον πύρον γινόμενον, ἀμυλῶν δὲ ἀστῶν ὁ αἰτυ μύλου γινόμενον. Amylos panis ex constipato tritico factus, amylos panis molam non expertus. Hesyck. placentum inquit esse ἀμυλῶν πύρον γινόμενον. Ἀμυλῶν, quercus genus esse, nusquam legi. puto scribendum ἀσπῆρον, vel αἰγίλων; nihil tamen muto. πλατύφυλλον κίμειον appellare videtur idem Scholiast. Si κίμεις non sit πλατύφυλλον, ignoro quodnam sit genus.

Ἀλίφλοισιν. οἱ δὲ ἀλίφλοισιν καλοῦσι, corrige Scholiast. Theocr. cod. lege αἰτυ ἀλυφῶν ἀλίφλοισιν. Male vertunt falsicortex, quasi ἐν τῷ ἀλφῶ καὶ τῷ φλοισῶ compositum esset nomen, cum ἐξ ἀλφῶ καὶ τῷ φλοισῶ nomen illud impositum sit. quod crassissimum corticem habeat. Pessima, inquit, Plin. lib. 16. cap. 31. & carbani & materia Haliphloeos dicta, cui crassissimus cortex atque caulis. Hac de causa ἀλίφλοισιν vocatur corticosus. Male in Aldino cod. ἀλίφλοισιν, male Theod. recticorticem. A Vitruvio falsicortex dicitur. Græci enim ἀλφῶ pro multum & valde ponunt; idem in compositis ἀλφῶ significat: vel ad verbum bene corticosus. Corrige Hesyck. codicè, ubi male scribitur ἀλίφλοισιν γένος Δρυὸς. restitue ἀλίφλοισιν γένος Δρυὸς.

Γλυκῖα δὲ τῆς Φηγῶς. Φηγῶν ποῆτα & Dori φαῖσι vocant, Δρυὸς τῷ φαῖσι à vescendo; quod hujus glande, ante panis usum, vescerentur mortales. Recentiores Græci ζερανίζαν vocarunt. Cassian. Bass. lib. 10. cap. 76. τὸ συκῆμειον ἐστὶν μακρὸν δένδρον, καὶ εἰς Φηγῶν, καὶ εἰς μηλίαν, καὶ τέρμεινον, ἐστὶν ἀχρῶδες (additur in Palat. cod. M. 55. per parenthesis, Φηγῶς ἡ Δρυὸς ἢ λεγόμενα ζερανίζαν) καὶ εἰς Πιλιῶν. Morus inseritur in castaneam & phagum, & malum, & terebinthum

terebinthum & *pyrastrum* (phagus quercus quæ *granitæ* vocatur) & *ulmum*. Quæri solet an Latinorum *fagus* & Græcorum *φηγός* una eademque arbor. Ex his eandem facile concluderes arborem, Plin. libr. 16. cap. 5. *glans dulcissima fago, ut qua obsessos etiam homines, durasse in oppido Chio, tradit Cornelius Alexander.* Idem cap. sequenti. *glans fagi muribus gratissima, & ideo animalis ejus una proventus. glires quoque saginat; expetitur & turdis.* Eodem capite. *probatum & ea, cuius in balano (hunc locum paulo inferius examinabimus) utrimque ex longitudine extrema lapidescit duritia, &c.* Poëta arborem patulam ac umbrosam scribitur. Theocr. *ειδύλ. 13.*

Ξυμῆν δ' ἴσθ' φηγόν.
 Ἡλίον φρυπτόντ' ὀδοίπερ' ἰδύμενον αἴτε,

*Sub umbrosam vero fagum
 Sicut viator aliquis sole torrente properabam.*

Virg. Ecl. 1.
Tityre tu patula recubans sub tegmine fagi.

Ecl. 2.
Tantum inter densas umbrosa cacumina fagos.

Nunc addâ, quæ planè hanc improbât opinionem. *Asidue vendebat.* Plin. l. c. *fagi glans nucleis similis, triangula, cute includitur, folium tenue ac levissimū, populo simile, celerissime flavescens, & media parte, plerumque gignens superne parvulam baccam viridem, cacumine aculeatam.* Theoph. cap. 10. *fagi glandem rotundam docet.* An dicemus Plinium fagi historiam cum alterius, fortasse *δζύνης* confundere? An placet cum Ruellio Botanico insigni & in Pliniana lectione satis versato, dicere; duas esse fagos; unam glandiferam, alteram quam fecilem vocant in laminas. Græci *δζύνη*? Vt cunq; est: duas in unam conflât historias Plinius; duas fagos esse & alteram fecilem doctiff. Ruellio visum fuit; quod Plin. libr. 16. cap. 43. dicat, *facilis & fagus, quanquam fragilis & tenera, eadem fecilibus laminis in tenui flexilis.* Idem Plin. ut rectè observavit doctiff. Robert. Constantinus, cap. 40. libr. 16. *fagum celeriter marcescere scribit; Robur, inquit, marina aqua corrumpitur.* Hoc falsum esse experientia docet. omnes naves Batavorum ex quercu: omnes aquam marinâ ferunt: nec dulcis aqua Amstelodami, ubi quandoque plusquam 7000. naves. Non improbatur & *fagus & jugulans.* Hæc quidem in his quæ defodiuntur vel principales. Item juniperus, eadem & subdialibus aptissima. *Fagus & cerrus celeriter marcescunt.* Esculus quoq; humoris impatiens. Contra Palladius in Novembri titulo xv. *Fagus, inquit in sicco utilis, humore corrumpitur.* Alia Claudiani sententia;

*Sic qui vecturus longinqua per aquora, merces
 Objectare parat, fagos metitur, & alnos.*

Theophrastus τὸ φηγὸν lignum ἰσχυρότερον καὶ ἀστυπέστερον scribit. Diversa igitur fagus Latinorum à fago Græcorum. Grammaticorum filii φηγὸν Græcorum, æsculum Latinorum scribunt. Glossæ, æsculus εἶδος δένδρου φηγός βαλαροφός. Æsculum & phagum eandem putarunt, quod utramque ab eadem origine deducant. Nam φηγὸν δὲ τὸ φαργὸν dictam autumant, ut æsculum sive æsculum ab esca, quod harum glande antiquissimi, ac primi parentes vixerint. Phagi materiem incorruptam manere tradit Theophrastus: de æsculo hæc tradit Vitruvius. *Æsculus, inquit, quod est omnibus principiis temperata, habet in ædificiis magnas utilitates, sed ea cum in humore collocatur, recipiens penitus per foramina liquorem, ejecto aëri & igni operatione humida potestatis vitiat.* Palladius loc. cit. in fundamentis sine vitiis durare ait. Non puto æsculum Latinorum & Græcorum φηγὸν eandem arborem: quamvis utriusque dulcis glans. Plin. cap. 6. libr. 16. *glans optima in quercu atque grandissima, mox æsculo: nam roboris parva.* Radicis mentionem fecisset Theophrastus, si φηγός & æsculus eadem arbor. Plin. libr. 16. cap. 31. *Robora suas in profundum agunt.* Si Virgilio credimus, quercus quantum corpore eminent, tantum radice descendit. Versus hic lib. 4. *Æneid.* ubi quercum annosam ventis agitatum, cum Æneæ constantia comparat poëta.

*At veluti annosam valido cum robore quercum
 Alpini Boreæ, nunc hinc, nunc statibus illinc
 Ervare inter se certant: it' stridor, & alid
 Conferunt terram concusso stipite frondes:
 Ipsa hæret scopulis, & quantum vertice ad auras
 Ætherias, tantum radice ad tartara mittit.*

φηγὸν illud quercus genus dicimus, quod fert glandem rotundam, dulcissimam; materiamque habet putredinis minus obnoxiam.

Καὶ δούτιον τὴν τῆς ἡμετέρας. multas domesticæ quercus notas tradit hoc cap. Theophrastus, quas paulo infra examinabo. A phago dulcissimū ferre glandem, ait. contra Plin. libr. 16. cap. 6. *glans optima in quercu atque grandissima, mox æsculo: nam roboris parva.*

Ἄγιλωψ cerrum interpretatur Theodorus. αἰγίλωψ vox plures apud Botánicos plantas denotat, frumenti vitium, in quod degenerat hordeum. Theoph. libr. 8. cap. 8. *ἰστέρι δὲ ὁ αἰγίλωψ δοκεῖ μᾶλλον, ἐν ταῖς κερταῖς: nam & ægilops magis in hordeo videtur.* Ægilops balbi genus Plin. libr. 19. cap. 5. *reliqua bulborum genera differunt colore &c.* Genera Græci hæc fecere, *bulbinem, setamon, pythion, accrocotion, ægilopa, sifynrichium.* Denique quercus species de qua hoc capite sermo, oculi etiam morbus est. Hesychi. *αἰγίλωψ πῶς πρὸς ἰμφορὴς γὰρ καὶ τὸ πῶς τῶν ὀφθαλμῶν πάθος.* Apud Suidam αἰγίλωψ per ὀ μίχρη scribitur, αἰγίλωψ κῆρης πῶδος, pupille affectus. Scribe αἰγίλωψ per ὠ μίχρη. Omnes αἰγίλωψ oculi cum affectum significat, per ὠ μίχρη scripserunt. Major in verbis Suidæ error, αἰγίλωψ non est. κῆρης πῶδος. κῆρη Græcis, quod Latinis pupilla. Ruffus definit *τῶν κερῶν ἢ ἐν μίχρῳ ἢ ὀφθαλμοῦ βλεπόμενον, quod in medid oculi conspicitur, id est, pupillum.* αἰγίλωψ vero teste Paulo libr. 3. cap. 22. & libr. 6. cap. 22.

ὄγκος ἐστὶν ἀποσηματώδης, μεταξὺ τῶν μεγάλου καὶ τοῦ ἐπιπέδου: ægilops tumore est abscessui similis, inter magnum oculi angulum & nasum. Lib. 3. non ἀποσηματώδης abscessui similis, sed ἀποσημα dicit. ergo non κῆρης πῶδος, pupillæ morbus. αἰγίλωψ cerrum interpretatur Theodorus. Latinorum cerrus diversa ab ægilope. Plin. loc. cit. eodem capite de cerro & ægilope, tanquam de diversis egit. Theophrastus ægilopis materiam rectissimam, levissimam, longissimam, & per longitudinem robustissimam, ait, ædificiis utilem; Capite enim sequenti haliphloeam, post latifoliam ad ædificia deterrimam inquit. Utilis ad ædificia ægilops, quod materiam habet excellentiam, robustam, & rectam. cerrum architecti inutilem ad ædificia scribunt. Habet enim cerrus, ut tradit Vitruvius, pariter mistionem humoris & ignis, & terreni aëris plurimum. pervia raritate, humores penitus recipiendo, celeriter marcescit. ægilopi glans amarissima; cerro, Plinio si fidem adhibeamus libr. 16. cap. 6. post quercum dulcissima. *Quercus, inquit, & ipsa glandium æquè dulcissima.* proximam huic cerream, tradit Nigidius, nec ex alia sordidiora carnem, sed duram. Idem tamen Plinius eodem capite *glans optima in quercu atque grandissima, mox æsculo: nam roboris parva, cerro tristis, horrida, echinato calice, ceu castaneæ.* Hoc de oxya capite sequenti tradere videtur Theophrastus. Confundit ergo Plinius oxyam cum cerro; vel alia cerrus Nigidii, alia Plinii. Malunt alii αἰγίλωψ esse Latinorum æsculum. tum ex re, tum ex nomine, inquit, constat, æsculum esse, quæ Græcis αἰγίλωψ. Malè natio grammaticorum ab esca derivat; quasi æsculus scribatur αἰσγίλωψ inserto sigma, ut mos erat Latinorum, & veterum Sicularum in plerisque vocibus. αἰσγίλωψ, inde Latinum æscilus & æscilus, postea æsculus. Sic calix, poëtas, dufinos dicebant. & Græcorum iidem Latini plerumq; in ε mutabant, ut κέλωψ cocles. Plinio tamen dicitur in veteribus libris æzops non ægilops. Ut cunq; sit, ea est quam Latini dixerunt æsculū. Immo non est. Nam eodem capite de æsculo & ægilope agit Plinius, ac diversas arbores ostendit. Theophrastus ægilopis glandem amarissimam & vilissimam scribit. Plinius secundum locum, & à quercu primum dat æsculo. *glans optima in quercu atque grandissima, mox æsculo: nam roboris parva.*

Ἡ μόνον τὸ φηγὸν ἰσχυρότερον καὶ ἀστυπέστερον. Verte peculiare phago & haliphloeo. Quod ambæ in genere dicto virili, ima summaque parte glandis lapidescant, Plinii loco citato probatur, & ea, cuius in balano utrimque ex longitudine extrema lapidescit duritia. melior cui in cortice, quam cui in corpore; utrumque non nisi in mari. Græcus autor id peculiare glandi maris phagi, & haliphloei scribit; commendare Latinus ait. quod falsum est. ὁ μὲν αἰγίλωψ scribit Theophrastus. Plinius utrimque ex longitudine.

Ἡ μὲν δὲ ἡμετέρας. Notas quercus domesticæ tradit. Hunc locum Plinius his verbis exscripsit loco citato. *In ipsis vero arboribus, quæ maximam fert, Hemeris vocatur, brevior & in orbè comosa, alasque ramorum crebra cavata. Fortius lignum quercus habet, & incorruptius: ramosa & ipsa, procerior tamen, & crasso caudice.* Inter quercum & ἡμετέρας differentiam facit, cum quercus δὲ ἡμετέρας. Sequitur eorum opinionem, qui robur genus faciunt, quercum roboris speciem. Certe robur & quercus diversæ arbo-

res. Columella libr. 9. cap. 1. Ratio postulat vaceris includi: sic enim appellatur genus clatrorum, idque fabricatur ex robore, quercu, vel subere. Architecti inter robur & quercum hanc statuunt differentiam: quod roboris lignum, firmius, robustius, validius sit. glans ait Plinius, quercus optima atque grandissima, roboris parva. Idem, probatissimos fungos quercus producit, robur, cupressus, pinus noxios. Græcis, ut supra dixi, robur ἀργεία δρυς. corticem ἀργείας δρυος novellæ. Theophrastus Lib. 1. cap. 8. lævem, grabrum, ad coria densanda utilem tradidit. antiquæ asprum, durum, rimosum, crassum. Hemeris, id est urbana quercus, ait Plinius. brevior est, & in orbem comosa. Theophrastus σπκ ὀρθοφύης οὐδὲ μακροῦ in Ald. & Baf. codice legitur σπκ ὀρθοφύης, οὐδὲ λεία, οὐδὲ μακροῦ. Hanc lectionem Gaza sequitur. Domestica quercus robore, sive agrestis quercu, sæpe humilior est, caudice tamen crassissimo; eo autem nec recto, nec lævi, sed detorto, multis ramis alisque comoso. materies huic robusta, verum infirmior quam fago, tractatu ad omnia opera, quam roboris facilius, glans omnium maxima & dulcis. Sylvestris non raro in maximam altitudinem assurgit: frequenter ingentium ramorum armamentis latissime patet: caudices ejus subinde admodum crassi; ambitu duas aut tres orgyas parentes, ramos amplissimos fundit, in plurimas alas divisos. glandes oblongæ quidem, sed breviores quam Hemeridis: singulæ suis inhærent calycibus, foris asperiusculis, & membranaceo cortice teguntur. Interior nucleus ex duabus partibus componitur, veluti faseolorum, erviliorumque fructus & amygdala. duplici cortice glans ipsa tegitur quorum exterior, durior ac densior est, alter puniceus & acerbus deprehenditur. Hic membranæ tenuissimæ instar nucleum glandis acerbum circumvolvitur. Cortex novellarum, ac veluti fruticantium, lævis, glaber, ad coria densanda utilis: veterum vero asper, crassus, durus, & rimosus: interior ligni materies sufflava, dura, ac folida, & quo vetustior, hoc quoque durior, exterior, cortici proxima, candida, facile cariæ sentit, præsertim si tempore non idoneo cæsa fuerit arbor. κελομασχάλον, πολυμάσχάλον Ald. Baf. κελομασχάλον Plin. Certe quercus alis ramorum crebro cavatis constat. Pulchræ alæ mihi non videntur. quare vulgatam non probo lectionem, Aldinam non rejicio, quod multas habeat alas quercus. Non tamen probo, quia sequitur ὡς τὴν πολυμάσχάλον γίνεσθαι. Qualia folia ferat quercus, ex multis Diosc. locis facile colligi potest. lib. 3. cap. 112. Chamædryn folia habere tradit, exigua effigie & divisura quercus. φύλλα ἔχει μικρὰ τῶν ἀρήμων καὶ τῆ ἀλίσι δρυὶ ὅμοια. lib. 4. cap. primo, Folia betonica inquit esse, longa, mollia, quercus similia, in ambitu incisuris divisa. φύλλα μακροῦ, μαλακὰ, ὅμοια δρυὶ τῶν ἀρβύλλων ἰχθυοφύλλου, cap. 33. l. 4.

ὅμοια πρῶσι, ἰπικηκίστερ δὲ ὡς τὴν τῶν ἰσφάκων ἢ δρυὸς &c. Folia quercus ergo sunt lævia, duriuscula, lata, oblonga, ambitu sinuosa, superna parte virentiora. Notandum folia quercina, quæ primum lutei sunt coloris, (licet nonnulla rubicunda appareant, maxime ea quæ è novellis querebus erumpunt) subinde viridiora, ac solidiora evadere. δρυς Græcis à δρύνω erumpo, pullulo dicitur. τὸ τὸ γὰρ ἰχθυοφύλλον. Hæc verba indicant Plinium libro 16. cap. 6. non facere quercum à robore diversum, ut supra dixi, sed corruptum esse codicem. Theophrastus cum materiam quercus domesticæ dixit esse robustam, sed inferiorem, quam phago, subjicit. Hæc enim (phagus) robustissima, putredinique nulli obnoxia est. Sed nec ipsa erecta, quanquam minus sinuosa quam quercus &c. Hunc locum vertit Plinius. In ipsiis vero arboribus, quæ maximam fert, Hemeris vocatur, brevior, & in orbem comosa; alasque ramorum crebro cavata, fortius lignum quercus habet & incorruptius; ramosa & ipsa, procerior tamen & crassior caudice. Scribe meo periculo. Fortius lignum fagus habet, & incorruptius, ramosa & ipsa, brevior tamen & crassior caudice. Compara cum Theophrasto, & sic legendum facile animadvertes. Sin mutare non placet, dic Plinium quercui adscribere, quod phago Theophrastus. Fortassis fagus fuit cujus mentio fit in hortis Germaniæ doctiff. Gesneri. Quantum proficit cura arboribus (inquit Cardanus de varietate rerum lib. 6. cap. 23.) præcipue ostendit quercus Basilea, in divi Petri nemore, (area publica tiliis confita) truncum terni viri ductis manibus vix ambiunt. altitudo (trunci) minor quam hominis. exerit in vertice sex aut septem stolones (immo ramos magnos & latos, quos tabulata dixerim) sensim ascendentes, ut imaginem patere referant. inde crebrioribus ramis, tum & ramusculis ita densatur, ut olim referant Cæsarem Maximilianum canasse in ea, discubuisseque. Siquidem ambitu pedes centum continere, haud dubium est, cum numerando illum circumvenerim.

Quercus.

Svderitidem esse foliis marubii, sed oblongioribus ad faliæ aut quercus foliorum similitudinem. φύλλα ἔχουσα

Cerrus.

H' δὲ αἰγίλαρ, Plin. loc. cit. excelsissima autem ægilops, incultis amica. Supra dixi ægilopem non esse cerrum. Eleganter cerrum describit doctiff. Car. Clusius. Caterum quercus genus non modo in Viensi saltu, eadem altitudine qua vulgaris quercus, atque etiam celsiore assurgens, caudice erectiore, cortice crassiore & magis scabro, folia frequentioribus incisuris, sed minus altis divisa habet quam quercus, & longioribus

pannosa vestis, pannucea, fortasse, ut rectè monet Doctiff. Salmalius, non follicitanda vox βερχιον. Dicit ægilopem

Mufcus arboreus quercinus.

phascum producere ἀμείως τοῖς βερχίαις πολὺν κὲ βερχιον. pan- nis similem canum & breviorē: Scilicet quam panni sunt. Nam βερχιον sive pannus est longa fascia, ex vestimento detricto præcisa. Huic similis phascos, sed brevior. Aliter tamen legisse videtur Plinius, & quod sequitur contra facit, ubi explicat βερχιον ὀρνίου μακρόν. Sequitur. Φύεται δὲ πύτον. Plinius sine negatione, ut supra dixi, legit. nisi placeat, corruptum codicem. Legunt, muscoso villo canos, è cortice modo, non è ramis dependentes, cubitali magnitudine. Non puto sic scripsisse Plinium. quomodo ergo intelligi debet phascos non è cortice modo nasci, verum & è ramis pendere? an rami cortice carent? Corticem vocat ipsum arboris stipitem ac truncum, quod in eo plurimus cortex. Sic alibi in germinatione rumpi arboris corticē dixit, unde rami scilicet prodeunt. κερύνην rectè ramum interpretatus est, minorem scilicet. Suidas κερύνη, ῥόπαλον, οἱ δὲ εἰς φεῖ, οἱ δὲ ἐύλον ἐπισημασῖς. coryna, clava, à nonnullis gladius, ab alijs lignum curvum dicitur. Dicitur etiã translattè βλάστου κερύνη à clavē similitudine, quam in germinatione nonnullæ expriment arbores. Theoph. lib. 3. c. 6. καὶ τὸ μὲν ἄνω, τὸ δὲ εἰς πλάγια πύκτων ποιῶν τὴν βλάστησιν, οἷον γόνυ παλαιῶν κερύνη τὴν τὸν κερύνη βλάστου κερύνην. Plinius, ut supra dixi, geniculatum incrementum, & cacuminum articulationem vocat. Vide quæ loco citato diximus. Hoc loco furculum vel ramum minorem significat, ex quo glans dependet. ex majoribus enim pendet hic muscus, ut icon ostendit. Eodem sensu accipienda hæc vox apud Cassian. Bassum lib. 10. cap. 65. ubi ex Damogerontis sententia de nucis infirione hæc tradit. ἴτις ἐστὶν ἐν τῷ ἐνωμένῳ τοῦ ἐκλειψάμενος κλάδος δὲ τὸν κερύνη, ὅθεν βούλονται ἐγκένει εἰσσεύσθαι, σπέρματι τῷ κερύνη κὲ λυγρῶσι: τοῦτο γὰρ παλαιότερον ἢ κερύνη, παλαιότερον τὴν ἐν τῷ κερύνην ἐστίν. Rectè observavit doctiffimus Salmal. malè legi κερύνη. Idem animadvertit interpres. Alii, inquit, anno præcedente ramum à nucis arbore eligentes, & qua inserere volunt, eum ipsum obvertunt, & intorquent. Hoc ubi perpeffa fuerit clava sive furculus, pleniorē medullam habebit. Verborum Theoph: mentem non intellexit Plinius. Vult Theophrastus, quercus glandem ferre inferioribus sive extimis præcipuè ramis, furculis anni præteriti: novi enim carere glande solent: in ramis inferioribus caudici vicinis phascum è cortice nasci, non è furculo unde glans pendet. Addit Theoph. ἐδὲ ἐξ ἀφθελμῶς αἰδῖ· ὅς τῷ πλάγι τῶν ἀνωθεν ὄζων ἔχει: non ex gemma, sed ex latere superiorum habere ramorum Puto scribendum κατὰ γιν. ex latere inferiorum ramorum, qui trunco vicini sunt, dependet muscus. φλοῖος cortex rami crassioris, κερύνη ὀρνίου ἢ βερχιον: furculus anni præcedentis. ἀφθελμῶς oculus ex quo furculus novus. πλάγι τῷ τῶν κατὰ γιν ὄζων partes late-

rales rami majoris trunco vicini, ergo opponuntur φλοῖος & ἢ κερύνη ἀφθελμῶς & πλάγι τῷ τῶν κατὰ γιν ὄζων. Ideo autem scribit philosophus; nec ex oculo, ex quo novus furculus, nec ex furculo anni exacti prodire φλοῖος. Vt tacitè refellat eorum opinionem, qui φλοῖος florem quercus, aut pro flore esse censabant: certum est non esse florem, nec pro flore habendum, quod ex illis locis non procedat, unde fructus solet nasci. Phascos est cujus

Bedugnar.

iconem adpingere curavi, Plinius odoratum dicit: An itaque βρυον ἀρωματικὸν Dioscoridis? ita videtur. Helychius βρυον appellari auctor est. De aromatico musco hæc tradit Dioscorides libr. 1. cap. 20. βρυον ὑπό πνοι ἀσπύχρον καλεῖται. ὁμοειδὲς ἐπὶ δένδρῳ πεδρῖων, ἢ λουκίον ἢ ὀρνίου, διαφέρει δὲ τὸ κίβητος. δρυπέρον δὲ τὸ λεύκον. ἴσα δὲ αὐτοῦ τὸ ὠιδίπερον κὲ λευκὸν, κερύνη. τὸ δὲ μελεωζὸν χεῖρον. bryon, à nonnullis etiam splachnon appellatur, in arboribus cedro, populo alba, aut quercu reperitur. præstat vero cedripis, proximus huic populeus, quo in genere probatur, qui odoratior est, & candidus: nigricans autem deterior videtur. Multa hic consideranda. Queritur an βρυον aromaticum muscum vertere liceat. Negant hoc viri doctiffimi. Muscum, inquit, Latinis solum illud βρυον quod in faxis nascitur. unde muscosi fontes, musco circumlita saxa, apud poëtas, & verbum muscari Columellæ, pro musco obtegi. At huic musco in odoribus & suffimentis non est locus. βρυον verò aromaticum Latini, Græco nomine retento, bryon dixere, ut Plinius, & spagnon, & phascos, nominibus æquè Græcis, quia in Latio appellationem non habent, & res erat quæ in Latino cælo minime nascebatur. longiffimæ illæ ac pannosæ lanugines quercuum ac populorum cano & villoso musco & ipsæ oblitæ. Nam muscus propriè dicitur à Latinis villosa ac viridis arborum & saxorum lanugo, nec in alia sumitur significatione. aliud erat βρυον illud odoratum. Quicquid græci βρυον nominant, non statim muscus Latine id vocari debet. alioquin & flos oleæ muscus esset, quia Græcè βρυον dicitur. Theoph. de bryo herba quam lupulum officinæ vocant &c. Certè Officinarium lupulus paucas habet notas bryo convenientes. vide lib. 9. hist. muscum inquit latini bryon illud vocant, quod in faxis nascitur. Virg. eclog. 6.

Tum Phaethontiadæ musco circumdat amara Corticis, atque solo proceras erigit alnos.

De vulgari musco, ajunt, qui omnes ambit arbores, loquitur Virgilius, falli igitur constat doctiffimū Herbariorum

riorum qui bryon istud odoratum, vel φάσκιον quercinum, & populeum ex eo genere musci esse arbitrantur, quod in ipsa arborum superficie lanuginosum apparet, quo musco etiam petræ solent obduci. Nulla ferè arbor, quæ truncum, & ramos, id generis musco vestitos, non habeat; (id de antiquis & annosis accipe) nec glandiferæ solæ hoc musco teguntur, sed etiam aliæ. Præterea muscus hic, qui in superficie quercuum, aliarumque arborum, ut in faxis villosis visitur, nõ est odoratus: at phascos, sive bryon illud δρύϊνον, excellit odore, nec in omni genere quercino, nec in omnibus locis nascitur. In totum igitur alia res est; longissima nimirum, & candidissima lanugo, enascens è quodam quercuum genere, & è populo alba. Βρύον sive muscus quercinus, cum viridis & recens est, non tam suaviter spirat, quam rescissus: odorator tamen laricis, pini, piceæque muscus, qui viridis etiamnum, gratum satis odorè reddit. Non datur aliud βρύον in quercu, populo, larice cedro, quam quod in omni cernitur arbore, quod pro ratione ligni succique odoratus, minusque odoratum reperitur. Speculatores sunt, non practici, qui vulgarem muscum arborum βρύον negant. Nam quod in cæteris arboribus minus odoratum est; fit, quod succum, lignumve planè inodorum habeant. Contra cedrus, larix, pinus, abies, resino scatent suavissimo: unde odor suavis musco, qui iis innascitur. Populum succum resinofum habere, prima germina futuraque; foliorum rudimenta oblonga, hordeaceo grano majora, ostendunt; quippe pingue, oleosum, ac resinofum quiddam continent, digitis adhærescens, colore flavo ad luteum accedens, odore suavi gratum. Quercinum muscum qui negant odoratum, non olfecerunt. βρύον ergo Latinis muscus, qui arboribus innascitur. Quod Plinius nomen Græcum retinuit, non sequitur muscum & βρύον rem diversam, nec in Latio non habere nomen sequitur, Acorus, recte Anctuarii auctore, Romanis venerea dictus est: Retiuit hoc Plinius. Cyperus Celso juncus angulosus dicitur, Plinius Græcam servavit vocem. Nec sequitur; in Latio non nascitur, ergo nomen in Latio non habet. Σχοῖνος ἀρωματικὴ res quæ in Africa, Nabathæa, Syria, Arabia provenit, ac nullibi in Latio solo reperitur, Latium tamen nomen habet. Plinius juncum odoratum vocat. Nec minus falsum est, phacon sive βρύον, rem esse quæ in Latio non nascitur. Quæ tamen opinio Plinij verbis fulcra videtur. sphagnos, inquit, in Cyrenaica provincia maxime probatur, alii bryon vocant. Secundum locum obtinet cyprius, tertium phœnicus. Fertur & in Ægypto nasci; quin & in Gallia nascatur, non dabitaverim. Ex his verbis Plinij in Italia non nasci, non sequitur. Immo recentiorum scriptis constat, in Italia perquam odoratum βρύον, etiam viride reperiri. Refert Mathiolus in notis ad Dioscoridem, larices suavissime spirare. Ceterum, ait, in eo genere, quod in Italia provenit, is (muscus) & nobilior & odorator apparet, qui in larice nascitur, quapropter & viribus fortasse præstantior erit. nimirum recordor me non parum eo quandoque fuisse oblectatum, dum nocturno tempore quibusdam in montibus super sæno recumberem, ex conquiescit planis defatigatus, ubi larices innumera erant, omni ex parte villosa musco incane: quandoquidem pastores, ut nos veluti re nova, & voluptuosa reficerent, quodam parvo ignis lumine hos villosos incendebant, qui tanto flagrabant impetu, & crepitu, ut nobis viderentur tormentorum pulverem facile superare. quippe flammæ una cum ingenti favillarum copia ita obscura nocturno silentio ad astra tolli videbantur, relicto sui odoris oblectamento. Ergo in Italia bryon nascitur, & bryon muscus est, qui caudici ramisque majoribus adhæret, ut Botanicorum turba hæcenus rectè credidit. Falli igitur constat doctissimos Criticorum, qui βρύον illud odoratum, aliud à musco, qui in superficie arborum lanuginosus apparet, speculantur. Muscum aromaticum sive βρύον Dioscorid. ἀρώχρον vocari ait. Apud Plinium sphagnos

legitur, apud Galenum lib. 1. ἡ ῥόπος cap. 1. ἀλάχρον βρύον, οἱ δὲ ἀλάχρον, οἱ δὲ ἀρωματικὸς γγ. Vtra lectio præstet, difficile est asserere maxime, cum omnes antiquorum codices dissentiant. Galeni probabilior videtur, quod eandem codex Æginete confirmet lib. 7. βρύον οἱ δὲ ἀλάχρον tum etiã, quod in lib. simpl. 6. Gal. eadem reperitur lectio. βρύον, ἔτι οἱ δὲ ἀλάχρον. ab Actio, ut dixi, ὄπιον appellatur. βρύον, inquit, 1. 1. ἡ ἀλάχρον, ἢ ὄπιον. Vera ergo lectio ἀλάχρον. Non illepidè à nonnullis parasitica herba vocatur, quod non nisi aliena quadra vescatur, & bene vivat. Ab Oribas. δερκὰ δὲ βροπὴν vocatur, ab Arabibus ulnea. ἐλασκήδρον ἐπὶ δένδρον. Theophrastus solam ægilopen, phacon ferre docet. Dicendum, in ægilope muscum maxime & facilius quam in cæteris gigni: tum etiam magis conspicuum, & majorem esse. κερῖνον, ἢ λάκκινον &c. Gal. lib. 6 simul, ἐλασκήδρον ἢ ἐπὶ δρυσὶ, καὶ πύκκινον, καὶ λίκκινον, ἵπποκρίτων ἐπὶ κρησίου, πίπῳ, populo alba. Idem Ægineta, οἱ δὲ ὄπιον ἢ ῥόπος, καὶ πύκκινον ἐπὶ δένδρον. Aëtius ἐπὶ π. δαμμασκηνίας & ῥοδάκινίας &c. Non tantum in his, sed in aliis plurimis reperitur, abiete, larice, picea. Suavissime abiegnus & piceus olent: multo odorator muscus, qui ex iis decerpitur, quam qui in populo & quercu provenit; Et hæc causa, cur odoris mentionem nullam fecerit Theophrastus: in montium sylvis, abietes innumeræ, adeo villosæ, incanæ; videntur, ut prima statim facie crederet quivis, villos frondium loco iis in arboribus genitos esse. Serapio, ut hoc obiter addam, ἀπὶ λάκκινον, κερῖνον legisse videtur, Nunc enim muscum laudat. διαφέρει ἢ τὸ κέρδιον. Idem Gal. καὶ μάστιξ τὸ ἐπὶ κερῖνον ἐπὶ ἐλασκήδρον ἔχον. Idem Ægineta, καὶ μάστιξ ἐπὶ κέρδιον. Pini, piceæ laricis laudant recentiores; suaviter spirant, quam quercus populicæ: immò quercus villosissimum scribunt, idque quod odoris exiguum in eo reperitur. Plinius differentiã non ab arborum diversitate, sed à regionum varietate sumit: Sphagnos, inquit, in Cyrenaica provincia maxime probatur, alii bryon vocant, secundum locum obtinet Cyprius, tertium Phœnicus: fertur & in Ægypto nasci, quin & in Gallia. Nec dubitaverim qui in abiete reperitur muscus, in Norwegia non deterior esse Italico, nec Phœnicio, si modo hac in regione detur abies. ἔτι δὲ τὸ ἐλάσκηδρον, καὶ λίκκινον, καὶ ῥόπος, Oribasius cedrinum laudat, candidum & montanum. χλωρόν, ἰσχυρόν: saxosa, & arenosa, id est, inculta, resinifera amare videntur. χλωρόν quandoque album, quandoque viridem significare colore, alibi probatur. Plinius loc. cit. laus prima candidissimis, atque altissimis; secunda rutilis, nulla nigris. & in Insulis petrisque nati improbantur, omnesque quibus palmarum, atque non suis odor inest. Laudem primam altissimis adscribit: corrigunt, latissimis, vel longissimis. Non video cur longissimo, latissimo, aut altissimo musco, plus laudis debeat, quam tenuissimo, minimo, & humillimo. Fortè intelligit qui in ramo stipiteque, vel arborum parte superiore nascitur. Puto intelligere Plinium arboreum sequitur enim, & in Insulis petrisque nati improbantur: Quod valde ineptum est. Pessimè muscum arboreum petræo comparat. Docet tamè hic Plinij locus, bryon arborum, sive falcum, facie non differre à petræo musco, ut viri doctissimi credunt. Improbatur etiam cui palmarum odor inest. An igitur palma non suaviter spirat? Certè non injucundo ferit odore nares. Corrigunt plantarum; id est improbat muscus, cui terreus inest odor. Arborei musci villosa quædam sunt, ex multis tenuiter ac varidè dissectis, subinde veluti folijs inter se implicitis, confusa, quæ arborum adhærescentia corticibus, à truncis ac ramis dependent. Unus in hoc genere magis tenuis, alter crassior, quidam brevior, prolixior alius: subcandido colore omnes ut plurimum candescentes, tamen quandoque & niger quidam est, sed minor, & tenuior. Larignum odoratissimum scribunt recentiores, dein abiegnum, piceum, pineum, cedrinum non vidi, nec in Europa provenit.

K E Φ. I.

C A P. X.

Alia glandiferarum distinctio. Quæ arbor improba ad carbonem faciendum. De pinorum generibus. De picea, abiete, taxo, ostra, tilia: deque flore, & fructu tilia.

Οἱ μὲν ἐν ἑκ τῆς Ἰδης ἔτω διαίρεσιν. οἱ δὲ ἐπὶ Μακεδονίας, τετραρὰ γένη ποιῶσιν. ἑτοιμόδρυν, ἢ πῖς γλυκείας, ὡλάτυφυλλον, ἢ πῖς πικράς, Φηζόν, ἢ πῖς στρογγύλας ἀσπρον, ταύτων γὰρ οἱ μὲν ἀκαρπον

Macedones quaterna genera faciunt. Veri quercum, quæ glandem dulcem producit: † aesculum, quæ amaram: fagum, quæ rotundam: † cerrum, quam alii sterilem dicunt. Macedones quaterna genera faciunt etymodryn. † latifoliam. † asprin-

Idai in hunc modum distinguere solent. Macedones quaterna genera faciunt etymodryn. † latifoliam. † asprin-

τιν κωνοφόρον τῶν τῶν, ὀλίγα τε, καὶ ἀνυμωδέστερα, καὶ
 τῶν πίτων περικλυτα μάλλον. ἐπὶ τῶν πίτων αὐτῶν ἐμφανιστέ-
 ραν τῆς πύκνης. καὶ γὰρ τῶν πίτων ἔχεν ὀλίγη πύ-
 κη πικρὰν, ὡς περὶ τῶν κωνοφόρον. τῶν δὲ πύκλων, εὐώ-
 δη, καὶ πολλήν. Φύεται δὲ ἐν μὲν τῇ Ἀρκαδίᾳ ἡ πίτυς ὀλί-
 γη· περὶ δὲ τῶν Ἡλείων πολλή· ἔστι μὲν ἐν ὅλῳ τῷ
 γένει διαμφοσθητῶν. ἡ δὲ πίτυς δοκεῖ τῆς πύκνης δια-
 φέρειν, τῶν λεπρωτέρων τε εἶναι, καὶ λεπτοφυλλοτέρων, καὶ
 τῶν μέγιστος ἐλάτων καὶ ἡπιοτέρων φύσης. ἐπὶ δὲ τὸν κῶνον
 ἐλάτων φέρειν καὶ περικλυτὰ μάλλον. καὶ τὸ κάρυον πί-
 τωδέστερον ἀμφὸς δὲ τριχόφυλλα. καὶ τὰ ξύλα λευκό-
 τερα καὶ ὁμοιότερα τῇ ἐλάτῃ, καὶ τὸ ὅλον ἀπικα. δια-
 φοραὶ δὲ ἔχει ἑκατέρωθεν πρὸς τὴν πύκλιν. πύκλιν μὲν
 γὰρ ὀπικαυθιστῶν τῶν ῥιζῶν ἐκ ἀναβλαστῶν. τὴν πί-
 τυν δὲ φασὶ πνευσιβλαστῶν. ὡς περὶ καὶ εἰς Λέσβον
 ἐμπρησθέντων. Ἐπιπυρραίων ὄρεος ἔπιπυρραίων νόσημα
 δὲ ταῖς πύκλαις ποιεῖται πὶ λέγασσι συμβαίνειν οἱ περὶ τὴν
 Ἰθύν. ὡς δὲ ὅταν μὴ μόνον τὸ ἐγκάρδιον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἔξω
 ἔσπληχρον ἐνδοθεν γίνεται, τὴν καὶ αὐτὴν ὡς περὶ ἀποπύ-
 ρου. τὸ δὲ αὐτὸματον συμβαίνει, δι' εὐτροφίαν τῶν
 δένδρων, ὡς αὐτὸς εἰκάζειν. ὅλον γὰρ γίνεται δασὺ. περὶ
 μὲν ἐν τῶν πύκλων ἰδίον πὶ τῶν πάθος. ἐλάτῃ δὲ εἶναι,
 ἡ μὲν ἄρρη, ἡ δὲ ἡλίκα. διαφορὰς δὲ ἔχει ταῖς φύλο-
 λαις. ὁξύτερον γὰρ καὶ κεντητικώτερον ἔσπληχρον, καὶ ἐπι-
 γραμμῆνα μάλλον. διὸ ἐλότερον τῇ ὕψει φαίνεται τὸ
 δένδρον ὅλον, ἐτῶ ξύλα ἄλλοτερον γὰρ, καὶ μαλα-
 κώτερον, καὶ εὐεργέστερον τὸ τῆς ἡλείας, καὶ τὸ ὅλον σέλε-
 χρον εὐμηκέστερον. τὸ δὲ τῶν ἄρρη, πικρὸν γίνεται, καὶ
 πικρὸν γίνεται, καὶ σκληρότερον, ἐπερὶ μῆρον μάλλον, ὅλας
 δὲ φαυλότερον τῶν ὕψιν. ἐν δὲ τῶν κῶνων τῶν μὲν ἔσπλη-
 χρον ἐστὶ κάρυα ὀλίγα ὀπικαυθιστῶν ἀκροῦ. τῶν δὲ τῆς ἡλείας
 ὅλας ἔσπληχρον, ὡς οἱ ἐκ Μακεδονίας ἔλεγον. ἔχει δὲ πύκ-
 λιν τὸ φύλλον. ἐτῶ ἐλάτων, ὡς περὶ τῶν ὅλων μορφῶν
 εἶναι ἡ κυκλόδη, ἐπαρόμοιον μάλισσας ταῖς Βοιωτίας
 καὶ κυνέαις. πυκνὸν δὲ ἔσπληχρον, ὡς περὶ χιόνα διείναι, μὴ δὲ
 ἔσπληχρον, ὅλας δὲ τῇ ὕψει τὸ δένδρον καλόν. καὶ γὰρ ἡ βλά-
 σις ἰδίᾳ τις, ὡς περὶ εἴρηται, ὡς περὶ τῶν ἄλλων, ἐμὴν
 τῶν ἔσπληχρον. τῶν δὲ μεγέθη καὶ μέγεθος, καὶ πολλὴ τῆς πύ-
 κνης εὐμηκέστερον. διαφορὰ δὲ καὶ τῶν ξύλων ἐμικρόν. τὸ
 μὲν γὰρ τῆς ἐλάτης ἰσώδες, ἐμαλακόν, ἐκῶνον. τὸ δὲ
 τῆς πύκνης, δαδῶδες, καὶ βαρὺ, ἐσπληχρότερον. ὅζους δὲ
 ἔχει, πλείους μὲν ἡ πύκνη σκληροτέρους δὲ, ἡ ἐλάτῃ
 ἔσπληχρον δὲ πάντων ὡς εἰπεῖν σκληροτέρους. τὸ δὲ ξύλον
 μαλακώτερον. ὅλας δὲ οἱ ὅζοι πυκνότεροι, καὶ ἡ σπέρμα-
 τικὸν, μόνον διαφανέως ἐλάτης ἐπύκνης. καὶ τῶν χρωμάτων
 δαδῶδες καὶ μάλισσας διαφορὰς ἔσπληχρον μάλλον, καὶ τῆς
 ἐλάτης ἔχει δὲ ὡς περὶ ἡ περὶ τῶν αἰγίδων, καὶ ἡ ἐ-
 λάτῃ τὸ λευκόν, λευκὸν καλῶν ὄντων, οἷον αἰπίστρονον αἰ-
 γίδι, πλείον τὸ λευκόν ἢ δὲ αἰγίς, εὐεργέστερον τὸ ἐν-
 δοθεν. πυκνὸν δὲ ἐλευκὸν γίνεται, ἐκαλόν, καὶ ἐκ τῶν
 πρῶτον ἡπιοτέρων ἡδὴ δένδρων, ἀλλὰ σπάνιον τὸ χρῆσθαι. τὸ
 δὲ τυχόν, δαδῶδες, ἐξ ἑτῶ τῶν ζωγράφων πινάκια ποι-
 ἔσπληχρον, ἐτῶ γράμματι τὰ πινάκια τὸ ἐσπληχρον μὲν
 ἐκ τῶν βελτιόνων. οἱ δὲ περὶ Ἀρκαδίαν ἀμφότερα κα-
 λῶν αἰγίδα, ἐτῶ τῆς πύκνης, καὶ τῶν τῆς ἐλάτης. καὶ
 εἶναι πλείον τῆς ἐλάτης, ἀλλὰ καλλίον τῶν τῆς πύ-
 κνης εἶναι γὰρ τῆς μὲν ἐλάτης ἔσπληχρον, καὶ λεῖον, καὶ
 πυκνὸν, τῆς δὲ πύκνης ὀλίγη. τῶν μὲν τῶν ἔσπληχρον
 ἔσπληχρον καὶ ἰσχυρότερον, καὶ τὸ ὅλον καλλίον. ἔσπληχρον ἔσπληχρον
 καὶ τῶν ὀνόμασι διαφωρεῖν. ἡ δὲ ἐλάτῃ, πῶτας ἔχει
 τὰς διαφορὰς πρὸς τῶν πύκλων. καὶ ἐπὶ περὶ τῶν ἀμ-
 φωνῶν ἡν πρῶτον εἰπωμὺν. ὁξύη δὲ ἔχει διαφορὰς,
 ἀλλ' ἐπὶ μονογενέως. ὁρθοφύης δὲ ἐλεῖον καὶ ἀσπόν, καὶ

nam pinum appellant, sed piceam. Etenim cau-
 dicem evidentiorē esse piceā (utpote, qui gracili-
 tate non careat) & operibus ipsam materiam in-
 eptam. Nam pini materies, & crassior, & lævi-
 vior, & excellior est. Folia quoque pinum multa,
 pingua, alta, flexaque habere. Piceam autem
 etiam coniferam ipsam, pauca, squalidiora, hor-
 rentioraque. Piceam item evidentiorē : pau-
 cam enim picem, atque amaram habere, ut conife-
 ram. Pinum autem copiosam, bonique odoris.
 Nascitur picea in Arcadia rara, sed circa Eleum a-
 grum multa. Igitur in genere toto discrepare
 videntur. Picea vero ea quoque ratione distare à
 pino videtur, quod pinguior, folio tenuior, ma-
 gnitudine minor, erectaque minus assurgit. Præ-
 terea, quod conum minorem, horridioremque
 nucleum, resina horridiorem ferat. Ambabus folia
 capillata, & materies candidior similiorque ab-
 jecti, atque in totum minus pinosa. Magnam &
 hanc ad pinum differentiam habet. Pinum enim
 adustis radicibus nunquam regerminare : piceam
 autem regerminare affirmant, ut in Lesbo acci-
 dit incendio monte Pyrrhæo, qui piceis scatet. Mor-
 bum pinis accidere talem Idæi incolæ narrant.
 Cum non solum cor, sed etiam pars extrema caudicis
 in tedam transiverit, tunc strangulari quodammodo.
 Quod sponte accidit ubertate arboris largissima,
 quoad quis conjectare possit. Teda enim totum effi-
 citur. Ergo hæc pini propria affectio est. Abies
 quædam mascula, quædam fœmina est. Distant in-
 ter se foliis. Mari enim acutiora, magisque pungentia,
 flexaque magis. Quamobrem aspectu crispior
 tota arbor videtur. Quin & materia differunt. Nam
 fœminæ candidior, mollior, operibusque facilior,
 atque totus caudex procerior. Mari autem variegatior,
 latior, durior, medulla refertior, atque in to-
 tum aspectu deterior. Nuci maris pauci nuclei
 parte priore insunt. Fœminæ nulli omnino, ut Ma-
 cedones referunt. Folium pinnatum, atque in an-
 gustius tendens, ut tota species concameratum
 imitetur, simileque potissimum galeis Bæoto-
 rum appareat. Densum autem adeo est, ut nec ni-
 vem, nec imbrem transmittat. In summa arboris
 forma decora est. Quippe germinatio quædam pecu-
 liaris nunc præter alias agitur (ut retulimus) sola-
 que ordinem seruat. Est magnitudine excelsa, lon-
 geque pino procerior. Distat etiam ligno non pau-
 lum. Nam abieti nervosum, molle, leveque : pino
 autem tedaceum, ponderosum, atque carnosius. No-
 di plures pino, sed duriores abieti. Quin & reli-
 quis omnibus ferè duriores, quanquam mollius li-
 gnum est. Ad summam nodi densissimi, solidissimi,
 patientioresque abieti, atque pino : coloreque
 tedæ proximi, & maxime sui generis : pinoque
 magis, quam abieti. Habet autem sicut pinus ægi-
 dem, ita abies album, dictum luffon, veluti ægidi
 respondens : nisi quod id habet album. Aegis verò
 gratius colorata est, quoniam tedam gerit. Spissum
 hoc & candidum, pulchrumque, ex arboribus jam
 vetustioribus gignitur. Sed bonum, in ventu rarum,
 vile, copiosum. Faciunt ex eo tabellas pictorias, at-
 que codicillos plures, melioresque è materia præ-
 stantiorē. Arcades ambo ægidem vocitant, tam pi-
 ni, quam abietis : & copiosiorē esse abietis volunt,
 sed meliorem pini. Abietis enim totam commo-
 dam, lævem, spissamque : pini vero exiguam, &
 crispiorē, robustiorē, in totamque meliorem.
 Sed hi nomine inter se dissentire videntur. Abies
 vero differentiis illis à pino distinguitur : ac etiam
 accretione, sive agnatione, quam superius diximus.
 Scissima nullas penitus differentias habet, sed ferè
 æquiparatur abieti. Simplex genere est, erecta, læ-
 vis.

materies
 olie
 obo.
 dolata
 or.
 iliat.
 si cor-
 ruscus.
 usdem
 or.
 Fla ve-
 nus pi-
 de-
 red-
 a que
 pin-
 ollia,
 ter-
 agis
 a.
 opere
 con-
 a. Fa-
 n eo-
 vere
 am,
 dam-
 est at
 vili-
 ac
 lecti-
 que
 s est.
 tores
 te-
 ino-
 me
 n, &
 ele-
 est.
 em in
 is
 cum
 un-
 um-
 vob-
 o pi-
 ffer-
 cum,
 roce-
 lexa
 iora-
 am, &
 mul-
 letur,
 d bte-
 nam

Et mate-
 ries piceæ
 candidior.
 † unguino-
 sa. Et aliam
 pinus picea-
 que habent
 differentiā.
 † cono sum-
 ma.
 ut tota fa-
 cies concame-
 rata videat-
 ur similis-
 que.
 † Et, ut ita
 dicam, no-
 dos habet
 durissimos
 inter conif-
 eras.
 † folique
 translucidi.
 † maxime
 ligni diffe-
 rentia ma-
 jor pins quā
 abietis.
 † albumnum.
 † ex melio-
 re lautiores.
 Scal.
 † crispam,
 † lævem.
 † oxya non
 habet diffe-
 rentias sed
 vis.

Μελανωτά, καὶ ἄχρηστα. Hic habes magnas differentias tum concretionis, tum usus: praesertim cum in campis scissima non sit, sed minimè scissilis.

Μοιρολόος καὶ ὁ μιλῶ. Hinc aliud caput. Par negligentia in eo quod appellat μοιρολόον. facit enim species, Ideam mox, & Arcadicam. De Taxo in nostris commentariis de Plantis, multas excussimus dubitationes.

Μυλακώτερον. Folio intellige. Distingues sententias in Theodori codice depravato, ne attribuas multitudinem ligno.

Πάν ἢ εἶναι καρδίαν, ὅταν ὁ φλοιὸς ἀφαιρηθῆ. Vt redigas ad eorum genus, quae promiscuo ligno & corde constant sub cortice.

Ἐπὶ ἢ ὁ ὄσπυς. Theodorus, τῆ τε φωνίης, corpore. Plinius solitaria cum dixit, non video quid senserit: nam μοιρολόος, aliud est. Idem ἐνυδρον καὶ φασγανώδες, circa faxa aquosa. minus aptè. Notabis, φασγανώδες. non enim significat materiam.

Item & hic, & alibi, ἔξω αὖ Plinio fraxinum interpretari. De fago, oxya, orno, fraxino, satis in commentariis, ubi errores.

De Tilia caput novum institues. πικρότερον. In Codice Theodori spinosior. corrige, ἰπιπῖος. Plinius mari attribuit odorem. Theophrastus fœminæ. τῆ τῆς ἡλιαίας δωδῆτερον. & ἀδοκῆσσιμο Hermolao ante nos animadversum est.

Κίττος. Theodorus, cunas. inde nostrâ cista. alibi, ὑτρυν- que.

Πλωὶ ἐκ πωλεωγῆς, μᾶλλον ἢ ἀεφίρεια. Theodorus, nisi quod in angulum acutiorem rotundantur. Nondum dicit, eis ὄσπυτες, sed mox. At hic vult dicere, sensim ambitum, qui juxta pediculum est orbicularis, demittere sese ad mucronem: non autem statim. Sic in commentariis Hippocraticis declaravimus.

ROBERTI CONSTANTINI ANNOTATIONES.

Ὅτι ἀπὸ μ.κ. Hic τίτλος dicit, & sub finem ἀλιφλοίων ἀπονῆσι, ergo, rectius πῖτις dixisset. Infra autem μοιρολόος δὲ ἐ, legendum videtur μοιρολόος δὲ πλωτοφύλλα καὶ Ἐ. c. nam supra eadem ferè dicta de latifolia. atque sic exposuit Plinius lib. 16. cap. 6.

Πλωὶ τῶν χαλκίνοι. Latifolia hoc tribuit Plinius: atque carbone dotata inquit lib. 16. cap. 7. virijs obnoxia est. Quamobrem solidantur: carbone arariorum tantum officinis compendio: quoniam desinente statu protinus emoriens, sæpius recoquitur: ceterum, plurimum scintillis.

Τῶν ἀφίρων. leg. σαχίνοι. & infra ὄσπυτες. malè, pro ὄσπυτες, ut supra. ante γνωστέον, melius γνωστέον.

Ὅθεν melius ὄσπυ. χεῖρον ἐκβαίνει, δια τῶ. Mutilatus est hic locus; ita enim necessariò legendū χεῖρον ἐ ἐλάτῃσι ἐκβαίνει, δια τῶ. Confer cum cap. 11. lib. 9. Vbi καὶ τὸ ὄλον δὲ κελευδῆτερον (corrige ut hic δωδῆτερον) αἰμὴν, ἐψηθῆσαι δὲ ἐλάτῃσι ἐκβαίνειν, πλεῖον γὰρ ἔχει τὸ ὄσπυ Ἐ. c. Unde Plinius lib. 16. cap. 12. Quidam arbitrantur in montosis copia præstantiorem ac colore, & dulciorem fieri, odore quoque gratiorem, dum refina sit: decoctam autem, minus picis reddere: quoniam in serum abeat: &c.

Κεκλιμῆνα φύλλα, id est, ad terram inclinata: Languida dicit Seneca: ego pendencia & demissa dixerim, uel depressa potius quam minus surrecta. possunt esse directa, & nec surrecta. Plinius cuidam lauri generi folia tribuit staccida, id est, κεκλιμῆνα, & languentia. Hic non rigentia exposuit: & pro ἀπυλά, videtur legisse ἀπυλά. Hæc ejus dictio lib. 16. c. 10. Mas brevior, & durior: fœmina procerior, pinguioribus folijs, & simplicibus, atque non rigentibus.

Τῆς ἢ ἀπυλά dicit, quia intelligitur πύκνως. ὄσπυτες, legend. ἀπυλά. ὀππονῆσι τῶν ἐπιφορμῶσι. Plinius lib. 16. cap. 10. Lignum maribus durum, & in fabrili opere contortum: fœminæ mollius, publico discrimine in securibus.

Βεγγυ. Fluviare dicunt Latini, quum materiary securi disparant venarum cursus in materia, qui κληδόνι, sive pectines appellatur à Plinio, apud quem fluviam materiam leges. & ita intelliges: & apud Vitruvium quadrifluyvis disparare de materia, quæ πηξάζων, ut in Lexico Crispini extat. Nostri lignary fabri, fluviare (nèpe ab undis fluyij, quas materia pectinib. repræsentat, maximè, quum disparatur) vocant feuilletter. In ea casura pro pectinum ratione βεγγυα, ἢ ἀμύκνως dicitur materia.

Ἀπυκότερον. Vide in Crispini Lexico, & in Ὀκτιδῶνα δὲν. δρα. Ἐνκτιωατέρον. legend. Ὀκτιδῶνατέρον: vel Ὀκτιωατέρον. Sicut enim κτινῶς, κατῶν, discursus venarum, in lignis, quos, pectines vocat Plinius. Supra αἰγίδα. vide lib. 5. cap. 2. Plinius lib. 16. cap. 39. Larix fœminam (legend. fœmina) habet, quam Græci vocant ægida, mellei coloris. Invenitum est pictorum tabellis immortale, nullisq; fissile rimis hoc lignum. Proximum medulla. imò est ἰσχυρόδιον, id est, intestina, sive interior medulla: alioqui ἀεφίρδιον scripsisset Theophrastus, aut πωλεωγῆδιον. Τὰ λυκά vocat, quæ Plinius, alburnum, & adipēs. Is enim lib. 16. cap. 38. ita scribit, Atque in toto corpore arborum, ut reliquorum animalium, cutis, sanguis, caro, nervi, venæ, ossa, medullæ. Pro cute cortex. Proximi plerisque adipēs. Ii vocantur à colore alburnum: mollis ac pessima pars ligni, etiam in robore facilè putrescens, teredini obnoxia: quare semper amputabitur. Subest huic caro, cui ossa: id est materiæ optimum; &c. Vbi & de pulpis. Καὶ τὰ κύκλα. nempè ita succinctè complexus est partes omnes, quæ ab alburno matricem convestiant, ut carnes (quibus venæ, & pulpæ) ossa, & si quæ aliæ ejusmodi.

Συκῶ. Lege Plinium lib. 16. cap. 10. ubi; Hanc mares duntaxat ferunt, & eam, quam Græci Sycen vocant, odoris gravissimi.

Ὅτι ἢ κηῖται. Hinc errandi occasio Vitruvio, & Plinio, qui prodiderunt, laricem non uri.

Ταῦτα γ. leg. τῶν γινῶ.

Ἐμφανῆτερον. Hic de similitudine agitur, non autem de notitia, ἐστὶ; ἰμφανῆς, speciem repræsentans, ἀπὸ Ἐμφανῆτος. Et infra post τὸ ἔξωλον, deest ἄχρηστον.

Βαγία. legend. δασία. Confer Plin. lib. 16. cap. 10. ibi: Tanta natalium mixtura est: sed picea minus alta, quam larix. Illa crassior, læviorque cortice: folio villosior, pinguior, & densior, molliorq; flexu. At piceæ rariora ficioraque folia, & tenuiora, ac magis argentia, &c. Vbi πηφελῆσι, non bene exposuit, argentia. ἀγαμῆτερον, scribe, αἰχμηδῆτερον.

Ἀν ἰμφανῆτερον. Lego conjunctim ἀν ἰμφανῆτερον. Et hic ἰμφανῆς est insignis, non verò notus. Infra autem τῶ πῖ- τῶν—μικρῶν, reponè τῶ πῖτῶν πικρῶν. Et infra ubi ἀπυκότερον, lego ἀπυκότερον. alioqui planè falsa sententia. Confirmat Plinius lib. 16. cap. 10 in eo loco: & perfusa refina. Lignum verò abjeti similis.

Πδολὸν μὲν γὰρ. Plinius lib. 16. cap. 10 Larix ustis radicibus non repullulat, picea repullulat, ut in Lesbo accidit, incenso nemore Pyrrho. Vide Comment. Homeri, Iliad. α, in illud, βε. & ἰχθυονῆσι ἰφίσι. Dixit verò Philosophus κενθῆσι (nihil enim ustis radicibus repullulare potest: malèque Plinius) sed non ἰσχυρῆσι. Vbi ἰσχυρῆσι summam signifi- ficat, ut interdum in ἰσχυρῆσι, & ἰσχυρῆσι.

Πτερυγῶσι. Etiam abjeti folium pinnatum tribuit Plinius lib. 16. cap. 10. Κωκίαισι. legend. κωκίαισι, non κωκίαισι. Vide in Crispini Lexico, in voce κωκίαι. Et hic nota, φύλλον vocari, non singula folia abjeti, veluti capillamenta: sed eorum in singula ramulis surculisque totam seriem pectinatum dispositam. Itaque hic φύλλον collectivè dicitur. Infra secundo loco pro κληδῶντερον lege σαχίνοιτερον.

Ἡ τῆς ἰλάτης, leg. τῆς οἰ τῆς ἰλάτης.

Ἐύχρους. Supra dixit esse ὄσπυτες σφῆρα. Plinius mellei coloris exposuit, quasi legisset μελιχρους. ὄσπυτες autem est coloris elegantia, vel Ciceroni coloris honestas. Et εύχρους cujus contrar. άχρους, homo dicitur, cui bonus color: vel qui coloratior, ut loquitur Plinius. cui roseus color: à quo jam declinat in vitium ὀιζυρῶτερον, id est, rubicundior. In Aegide igitur ruborem esse ostendit, sed cum elegantia atque venustate. Itaque supra τῶ αἰγίδου εύχρους σφῆρα esse cum dixisset, intulit τῆς πηξάζωνος ἐν τῶ πηξάζωνος esse ἰσχυρῶτερον & τῶ χροῖαν τῆς δα- δῆς. Infra dicit ἐκ τῶν ἐύχρους carpinum: ubi simpliciter pro venusti coloris. Supra λευκῶν, λεῶσων. λευκῶν hic etiam, ut λευκῶν cap. præced. alburnum verti: illic rationem exposuit. Ἀέσων vero (quod adhuc Sequani fabri lignarii lychon vocat, et eaque materia pixides conficiunt) ita corruptè in codice Plinii lib. 16. cap. 39. In abjeti leuson Græci vocavere. Vbi etiam ille ægidi attribuit, quæ τῶ λεῶσων Theophr.

Ὀξον. quæ & ὄξω, ἔξω, & ἔξω Hefychio, id est, fagus (supra enim adnotavimus, φησὶν Theophrasto esculum esse) quam nos vulgò Fau, & Foteau, atque etiam Haistre: glandem verò Faine. Fagea glans, quæ omnium dulcissima, nucleis similibus, triangula cute includitur, contineturque ἐν ἰχθυῶ. involucrique, ut castenea, ceterum, non hirsuto, atque aculeato. Has glandes (quia fagus etiam φησὶν ab alijs dicitur) arboris suæ nomine φησὶν quoque non semel appellavit Athenæus τῆς, Δεπνοσφίσιος lib. 3.

Καὶ τὰ ἀλλὰ ἢ. legend. καὶ τὰ ἀλλὰ ἢ. Si scriptum morosus quispiam mutare nolit, ipse nisi similitudinis notæ ab autore propositæ hoc extorquebunt, velit nolit, imò & loquendi ratio.

Δουκίσις. mendosè pro ἀχρηδῆς. Ἐξυκῶσις. Hic ἔξω in compositione vim habet τῶ ἔξω, negatque, & absentiam rei indicat, ut in ἔξωχιζῆς, quod & Plautus imitatur, dicens, exungulare.

gulare. Ea vis prepositionis ex etiam in verba exarmare, excalcari, multaque aliis. Supra παχύφυλλον, malo separatè παχύ φύλλον hoc loco. Et cetera legend. conjunctim cetera.

Δείξω hic idem valet quod παχύνω, & cetera ἀκαθάρτου. Itaque πάλιν cetera ἀκαθάρτου & λέγει dicit cetera ἀκαθάρτου, & interpretandi gratia. Quod hirsutum spinisque horridum παχύνω, cui λέγει opponitur, estque secunda significatio.

Κατὰ τὴν γλυκύτητα, & τὴν χυλόν. Quid? ita succosa, castanea, aut fagea glandes? Quis succum saltem exprimit? Sed subest figurata locutio. nam in ἀλγύδι extulit: & hic ut sepiissime χυλόν pro sapore. In exponendo sensum sequutus sum.

Ἡ μέλι. Ne pigeat legere quæ observavimus in Crispini Lexico in voce Σμίλας.

Καὶ ὁμοίως τῇ κίτῳ. Plinius deceptus vocum μέλι & μέλι affinitate, fraxino tribuit, quæ Theophrastus taxo. Quia dicit Philopobus, τῆς μέλις folium abietis simile, & capite præcedenti, abietem τερχόφυλλον ἀναγ, & πτερυγίας ἔχειν: ideo Plinius erranter protulit, fraxinum & ipsam pennatam (sive potius pinnatam, ut de abiete,) esse folio. Deinde sic scribit, lib. 16. cap. 13. Materies est ad plurima utilis. Ea quidem quæ fit in Ida Troadis in tantum cedro similis, ut eminentes saltat, cortice ablato.

Φασί. Cautè hoc adjecit. Est enim fermè incredibile. Discernit odor in taxo virosus, in cedro autem laudatissimus. Accenso cedri ligno ades suffiunt, & Germani sua hypocausta; pauperiores utuntur junipero.

Καρδίω. Vide hic lingua Latina inopiam. Greci, καὶ καρδίω, & μυελόν, & ἰγρίφωλον, & ἰγρίφωλον, & ὀπτερίων, & μιντρώον dicunt: Latini solum medullam, (nisi & mediale probas non semel apud Solinum) partemque ligni internam intelligunt, eamque ut in sambuco fungosam. At in robore, cedro, taxo, ἢ καρδίω durissima, nec in meditullio, sed diffunditur. In quercu non vulgò Græcos imitati, dicimus cœur de chesne, quasi cor, in quo significatu, (ut nec matricem) me legere non memini. ἀεὶ καρδίω habes supra lib. 1. cap. 4.

Στεφύλον, μικρῶν μίξω κωμά. Bacca taxi rubentes & rotundæ sunt, pisi non autem fabæ magnitudine. Dixit verò στεφύλον hic ἀπὸ τοῦ σφραγισθῆναι. Et hoc loco confirmatur opinio, κωμά non esse fabam vulgarem, sed potius pisum. Quare fabam simpliciter vertere hic, & ubi de loti fructu, no-

lui, sed fabam Græcam, licet & ita loti speciem vocet Plinius. Δίφραξ. Nicandri interpret bis cians hunc locum dicit κηλόφραξ.

Ασπίς. Diversum experimur in nostro taxo, reclamantque Dioscorides & Plinius.

Ὀστρυς. Ostryx Hetruscorum, est Syringa arbor appellata. Visitur in horto Ducis Florentia, cum iis notis, quas assignat Theophrastus: nec deest illa fructus insignis nota, qui hordei grano similis. Flos (quod ipse tacuit) candidus, & suaviter olens. Ascribam quæ ex hoc loco ita convertit Plinius lib. 13. cap. 21. de infelicibus Græciæ lignis. Gignit enim arborem ostryn, quam & ostryam vocant, solitariam, circa taxa aquosa, similem fraxino, cortice, & ramis, folio pyri, paulò tamen longioribus crassioribusque, ac rugosis incisuris, quæ per tota discurrent: semine hordeo simili, & colore: materies est dura atque firma: qua in domum illata difficiles partus fieri produnt, mortisque miseræ. Dicitur & ὀστρυς lib. 1. cap. 13. Campestris etiam esse lib. 3. cap. 4.

Ὀμοφύια. malim ὁμοφύης. Πολύτινα δὲ δὴ τῆς μέλις πηλογενεῖς, τῶν ἀπὸ δὴ τῆς μέλις, καὶ μιντρώον. Vera lectio, πολύτινα ἢ, καὶ δὴ τῆς μέλις (intellige δὴ, quam alibi uno verbo φάξω vocat) πηλογενεῖς τῶν ἀπὸ δὴ τῆς μέλις καὶ μιντρώον, &c. Infra ἰστροδύρα, scrib. ἰστροδύρα.

Ἐδὲ δὲ δὴ δὴ τῆς μέλις. Hic mutilatus locus ita restituendus est, ἐπὶ δὲ δὴ δὴ τῆς μέλις τὸ ζύλον τῆς ἀρπύρης. Plinius lib. 16. cap. 14. In tilia mas & foemina differunt omni modo, namque & materies maris dura, ruffiorque & nodosa, & odoratior. Cortex quoque crassior, ac detractus inflexibilis. Nec semen fert, aut florem, ut foemina, quæ crassior arbore, materia candida præcellensque est, &c.

Τὸ ζύλον. legendum τὸ φύλλον. Διακνηζομένη, id est, scabendo derasus, exalptus vel vel exculptus: quæ vera lectio. non διακνηζομένη, ut conjiciat quispiam.

Στεφύλανα potius notat hic vilitatem & contemptum, quam diminutionem: quasi sit semunculum, ut homunculus. Nec enim seminis fructus tilia tanta exiguitas, ut nec atriplicis.

Μακροτέρων, legendum μαλακωτέρων. & hic nota superior orationis tractum, ni fallor, ἀσθενέστερον: Latine rotundius.

IOANNIS BODÆI A STAPEL NOTÆ ET COMMENTARIUS.

TE' Πασγ. frustra vir magnus πέντε legendum contendit, quia quinque numerantur. Supra, cap. præcedent. dixit, ab aliis in quinque, ab aliis in quatuor genera quercus dividi solitas, sed nominibus alia alibi esse. γίνη τὸ ἐν οἷ τὸ τίτιον παύειν οἷ ἢ πέντε. Idæi in quinque, Macedones verò in quatuor dividebant. ἰστροδύρα, πηλοφύλλοι, φηγόν, ἀσπρίων. Idæi vero ἡμερῶν, αἰγίλα πέντε: πηλοφύλλοι, φηγόν αἰφλοιοί, quam ἰστροδύρα etiam vocabant. vide quæ supra dicta sunt.

Πηλοφύλλοι, ἢ πέντε πικρῆς. Capite præcedente latifoliae fructum, à fagi & quercus domesticæ dulcissimū dixit, amarum hoc capite ait; quæ contraria sunt. An dicemus, aliam quercum latifoliam Idæam, aliam Macedonicam? An Theoph. sibi contradicere, an corruptum codicem? Respondendum videtur, circa Idam latifoliam glandem ferrè dulcem, circa Macedoniam amarā, & tamen eandem arborem, quoad formam. sic pro loci ratione, amygdalam fructum dulcem, vel amarum producere observamus. Ita hunc locum exponere visum fuit ex cap. præcedenti, cetera δὲ ἀπὸ τῆς γλυκύτητος τῶν γένων, ἀλλ' ἔτι καὶ πικρῆς, καὶ πικρῆς φηγόν. Hoc si in phago, cui glans præ cæteris dulcis, contingat, quanto magis in latifolia, cui non æquè dulcis fructus, accidere probabile fit.

Ἀσπρίων ζύλον &c. Plin. lib. 16. cap. 6. Hæc de haliphloeo tradit. Eisdem, inquit, raro glans, & cum sulis, amara, quam, præter suos, nullum attingat animal: ac ne ea quidem, si aliud pabulum habeant. Vide quæ supra dixi & mox dicam.

Μοχθηρῶ δὲ, καὶ τὸ ζύλον &c. Corruptus codex. si aspris & ægilops una eademque arbor. Quomodo enim aspridi tam improba materia, & ad cremandum, & ad carbonem faciendū tam inutilis esse potest? quam rectissimam, excelsissimam, levissimam, & materiæ per longitudinem robustissimam esse cap. præcedenti docuit. Non fit verisimile, asprin Macedonum Idæorū esse haliphloeam; quia sequitur, τὸ δὲ τῆς ἀλφλοῖς γένος. Quorsum hanc vocem adderet? si haliphloeo & aspris eadem arbor, er-

go, ægilops & aspris Macedon. eadem arbor: & corruptus codex. Quis enim ille sensus, μοχθηρῶ δὲ καὶ τὸ ζύλον πικρῆς ἔσται? Scribo cum doctiss. viris μοχθηρῶ δὲ τῆς πηλοφύλλου, & τὸ ζύλον πικρῆς ἔσται. Nam, ut rectè Robertus Constantinus monet, supra hæc de latifolia tradidit; atque sic exposuit Plinius lib. 16. cap. 6. De latifolia retulit Theophrastus materiem ad ædificia, post haliphloeam, habere pessimam, ad cremandum quoque & carbonem faciendam pessimam. Verba Plinii videamus; excelsissima autem ægilops, incultis amica: ab hac proxima latifolia proceritas, sed minus utilis ædificiis: atque carbone dotata, vitis obnoxia est. quamobrem solida utuntur carboni, quoniam desinente flatu, protinus emoriens, sepius recoquitur: cæterum, plurimis scintillis. Hunc unum de corruptissimis Plinii locis scribit doctissimus Salmasius. Ex Theophrasto locus hic corrigendus. Scribe cum doctiss. Lugdunensi, qui nunc herbariorum cymbalum audit, & cum excellentissimo Salmasio; ab hac proxima latifolia proceritas, sed minus utilis ædificiis, atque carbone: dolata vitis obnoxia est: quamobrem solida utuntur. Carbo in ærariorum officinis tantum compendio, quoniam desinente flatu emoriens, protinus recoquitur. Male nonnulli viri docti corrigunt aspris dolata, vitis obnoxia est. Iam probavimus, de aspri hæc intelligi non posse, nec de aspri agere Theophrastum. Idem quidem ait, aliter atque aliter Macedones, Idæosq; dividere in genera quercus: sed non adfert duas diversas super quercuum genere opiniones, alteram qua utebantur Idæi, alteram qua Macedones: hominibus tantum diversis usos Idæi incolas & Macedones docet, cæterum eadem de phago, latifolia, hemeride &c. tradidisse.

Πέντε. hæcenus de quercubus, nunc pini aggreditur historiam. πέντε, ut ego quidem cum Mathiolo, aliisque Botanicis sentio, pinus dicitur. πέντε picea. contra critici, Grammatici, iisque, qui lexica edidère, πέντε pinum πέντε piceam, quadam fortasse nominis vicinitate ducti, vocant. πέντε pinum esse multis argumentis probari po-

test. Primum arg. ex ipso Theophrasto sumitur, qui πινος nucleum ἐπιβίλον vocari dicit. ἐπιβίλος nucleum significat pineam, ut docet Galeus lib. 2. de aliment. facult. ὑγρῶν, ἢ παχύρρυνον, ἢ τριφύμιον ἴσιν ὁ πῦν καίου κερπός, ἢ μέλι εὐπίπτος. καλοῦσι δὲ οἱ Ἴνδοι ἑλίην, ἢ κόνου, ἀλλὰ ἐπιβίλου αὐτῆς. nux pinea boni & crassi succi est, melleūq; nutrit: appellant autem ipsam hodie Græci non conum, sed strobilum. Idem lib. de cib. bon. & mal. suc. & 7. simpl. repetit. Constat autem piceæ nucleos non esse edules, ergo ἐπιβίλον πινος pini fructus. Secundum argum. Theophrastus πινὸν πινύλω aliam sativam, aliam sylvestrem ait. Idem lib. 1. cap. 15. ex urbanis semper virere ait oleam, palmam, πινύνης πὶ γένος, pini genus quoddam: ex sylvestrib. abietem πινύλω pinum sylvest. sive pinastrum. Picea nulla domestica, sed una sylvestris montana. Neminem latet pinos esse domesticas, & sylvestres: maritimas, & montanas. Πίνον aliam sylvestrem esse, aliam domesticam, ex lib. 3. cap. 4. probant: ubi inter sylvestria, quæ perpetuo virent, numerat πίνον ἀργεῖον. Diximus voces has separandas esse, & lectionem nostram probavimus, ex lib. 1. cap. 15. Tertium argumentum, quo probatur pinum πινύλω esse: ἐν πινύλων scribit Theophrastus copiosam picē fieri, earumque proprium in tedam abire: ex pinorum affulis, tedæque, picis copiam confici, rusticis in Norwegia notum. Nihil moror Plinium piceam vertisse; plures in coniferarum resiniferarumq; historia commisit errores. Quartum argumentum, quod πινύλων non reperiantur in pinu, sed in sola ferè picea, ut Bellonius testatur: hac de causa πίνος à Theophrasto πίνος φημιόπιον cognominatur. Quintum, πινύλων, quod foliis πινύλων referat, nomen accepit; hujus folia pinum non piceam referunt, nec piceastellum, sed pinafellum vocatur. Contra chamepitys humilis picea, quod πίνον habeat folia, nomen accepit. Hic adjungo Scribonii Pargi testimoniū, compos. 201. sic scribentis, squama aris cipri p. 12. Thuris p. 6. ammoniacæ guttæ p. 6. resina pituinæ, id est, ex picea arbore, p. x. 5. resina terebinthina p. 6. &c. Erroris occasione præberunt Arcades, qui, ut scribit Theoph. loc. cit. quod cæteri πίνον, πινύλω, contra, quod πινύλων, πίνον vocarunt. Pinus, ut poetæ fabulantur, ex lugubri historia nata est. Fama enim est Atyñ, in arborem pinum, ab ipsa Dea conversum fuisse, ipsamque pinum matri Deum Cybele fuisse consecratam. Ovid. x. Metamorph.

*Et succineta comas, hirsutaque v. vertice pinus
Grata Deum matri: siquidem Cybelæius Atyñ
Exiit hac hominem, truncòque induruit illo.*

Pinus Cybelæ Deæ, terram concludenti, & semina gremio suo custodienti, dedicatur. quod Cybele apud physicos interpretes nihil aliud sit, quam vis terræ conclusæ sterilis illa quidem exterius, sed vitam intus alens seminum univerforum, quæ cono pini designatur, & haud secus atque nux pinea, solo calore vel ignis vel aquæ calentis aperitur. Ita & terra non antè se recludit, quam sol radiis eam directioribus calfecerit. Fructum Martialis pomum Cybeles vocat.

*Poma sumus Cybeles, procul hinc discede viator,
Ne cadat in miserum nostra ruina caput.*

Pini ramus februa dicitur, teste Ovid. lib. 2. Fastor. ubi quædam piamina, sive purgamina, & lanas antiquitus dicta fuisse februa docet. idque nominis inditum esse ramo ejus arboris, quam ipse vocat puram, quæ est ipsissima pinus.

*Nomen idem ramo, qui casus ab arbore pura,
Casta sacerdotum tempora fronde tegit.
Ipse ego staminicam poscentem februa vidi,
Februa poscenti pinea virga data est.*

Hic pinus cepit esse certissimum symbolum virginittatis. Latini pinum dixerunt à pinnato foliorum cacumine.

Πινύνης γὰρ τὸ ῥῆμα ἢ μετὰ ποιῆσι, &c. Mansueta pinus procerò, rectò, & crasso stipite in altum tollitur: inferiore quidem parte nudo, sed superiore ramoso admodum. Folia capillacea, setæ equinæ ferè modo, oblonga, firma, tenuia, cacumine pungentia, & aculeata, colore ex candido virentia, perpetua; extremas ramulorum partes, comarum instar, plurima ambiunt, quorum bina ab uno ferè exeunt tuberculo: conos edit magnos, ponderosos, ex multis, solidis, duris, lignosis compactos squamis, altissimè à terra suspensos: sub quibus strobili oblongi, duris putaminibus conclusi, ferruginea quadam tunica obducti, interior nucleus oblongus, tenui tunica circumte-

gitur, flavo colore, quæ digitorum attritu facillè spoliatur; sapor illi dulcis, ac jucundus, substantia pinguis, oleosa.

Pinus.

que. in multis Italiæ locis, & præsertim in agrò Ravenano, & circa Massiliam; in Narbonnensi Gallia, in Hispania, tum & alibi, veluti in Orientis provinciis, sponte sua nascitur: in hortis & viridariis colitur; pulchriorque est. Fraxinus in sylvis pulcherrima, pinus in hortis. Nucleum Belgæ pingel vocant.

Maritima Pinus.

Tis ἢ ἀργεῖος &c. sylvestris genus duplex statuit, quorum alterum Idæam, alterum maritimanam vocant. Sylvestris

frut genera plura observarunt recentiores. Pinus maritima folia habet angusta, quam pini breviora, raraque, in capillamenti modum protensa, ramis glabris, caudice

altiore ipsa pino domestica scribit: quod falsum & preter veritatem est. Omnes pinastri, tam steriles, quam fructiferi, aut humiles sunt, aut altitudine mediocri,

Pini Maritimæ majoris ramulus.

Pinus Idæa Theoph. maritima altera Math. pinaster prior Clus. Hisp.

in priore. conus forma oblongus, & turbinatus, pino urbano brevior, & supernè latior, Phœniceus, multam resinam proferens. Huc refer sequentem, modo eadem non sit, sylvestris altera, Lobely dicta, & à Carolo Clusio descripta. Minor Hispanica duorum hominum altitudinem raro superat, inflexo ac contorto caudice, ut plurimum ab imo ramoso: folia illi majori similia, sed breviora, & dilutius virentia. conii etiam minores, oblongi tamen, turbinati, & candicantes, multa plerumque resina infecti, non admodum iis dissimiles, qui Austriacæ, albæ cognominatæ, innascuntur; nuclei quales in majore, nigra membrana contextæ, Marciano & Valentini ano regno frequens, tum in aliis Provinciis haud procul à mari. *Idea pinus* facile, inquit Lobel. *agnoscitur, caudicis & ramorum cortice scabro, circa ramos. foliorum sutura, & majoribus, longioribus, speciosioribusq; numerosis conis.* Dubitant an hæc pinaster prior Hispanica Clusii, major, inquit, Hispanica, in pini altitudinem exarscit, interdum etiam superat, à medio ramosa; folia habet pini, oblonga, bina simul juncta, in viriditate nigricantia, acuminata & pungentia, strobilo paulò minore quam pini, alato inter squamas, quibus compactus est. nucleo molli, & nullo putamine incluso, sed tenui tantum duntaxat cortice tecto, caudex rectus, cortex levior, & minus quam pini scaber, plurimam resinam fundit Sylvestres pini plures à Clusio. Dodon. Lobel. Pena, aliisque describuntur: omnium nuclei non ingrati, sapore quadantenus domesticas referentes, nisi quod gustui quandam leviculam relinquunt asperitatem.

Τὸν δὲ ὀρθότερον ἢ ἰδέαν. Hanc ideam Theophrastus copiosiore resinâ ferre docet. Locum hunc non intellexit Plinius. *Ex iis inquit pinus & pinaster filium habent capillamenti modo prætenue longumque, & mucrone aculeatum, pinus fert minimum resinæ, interdum & nucibus ipsis, de quibus dictum est, ut adscribat generi.* Pinaster nihil aliud est quam pinus sylvestris, mira altitudine, & à medio ramosa, sicut pinus in vertice. copiosiore hæc dat resinam, quo dicemus modo. De resina vide cap. secundum lib. 9. hist. Grecus auctor *Ideam sylvestrè pinum rectiore, celsioremq; quam maritimam.* Latinus pinastrum

Bellonius tamen tradit, & Diætaos pinastros in vastitatem diffusos, ad insignem altitudinem surgere, & iis qui in Olympi Phrygii montis, aut aliorum gelidissimorum montium summis culminibus proveniunt, abietis esse rectitudine. sed hunc pinastrum sterilem piceam appellare, ac eam pro pino describere, autumat. Immerito ex auctoritate Plinii idem Bellonius notatur, quod pinastrum pino humiliorem tradiderit. innumeros in coniferarum resiniferarum historia commisit Plinius errores.

Ὁρθότερον in Ald. & Bas. *ἰδέαν*. Male: nam supra dixit *τοῦτον δὲ ὀρθότερον, καὶ μακροτέρω, καὶ ἔδρον ἰχνοῦτα παχύτερον ἢ ἰδέαν.* Rectè ergo emendavit Rob. Constant.

Ἐν ἰδέῃ &c. Rober. Constant. *ἰδέαν δὲ χεῖρον καὶ ἰδέαν οὐδὲν αἰεὶ, δὴ τὸ &c.* Sandè lib. 9. hist. cap. 2. scribit Theoph. *καὶ τὸ εἰλικρινέστερον καὶ ὑπερῆστερον αἰεὶ ἰδέαν δὲ ἰδέαν οὐδὲν αἰεὶ, τὸ δὲ ἰδέαν τὸ ὄρθον.* Plin. lib. 16 cap. 12. *Quidam arbitrantur in montosis copia præstantior ac colorate, & dulciorem fieri, odorem quoque gratiorem, dum resina sit, decocta autem minus picis reddere; quoniam in serum abeat.* quod Græcus de pice cruda, hoc de resina Latinus. Vide cap. 2. lib. 9 ubi de pice conficienda agit Theophrastus.

τὰ δὲ φύλλα λιπερὰ καὶ &c. τὰ φύλλα κεκλιμένα. Rectè Robert. Constant. interpretatur *pendentia ac dimissa.* id est quæ non sursum eriguntur, sed quasi terram versus inclinant. Possent etiam verti. *folia undique tamum cingentia, vel in ambitu tamum complectentia.* Hesych. *κεκλιμένοι, ἀεὶ κεκλιμένοι, ἀεὶ χεῖρον.* Plin. loc. cit. *Alia etiamnum generibus ipsis in sexu differentia, mas brevior & durior, femina procerior, pinguioribus foliis, & simplicibus, atque non rigentibus. τὰ φύλλα κεκλιμένα, folia non rigentia.* Rigentia folia vocat, subrecta. non proclivia, in terram inclinata. *κεκλιμένα* simplicia vertit. An apud Theoph. legendum *κεκλιμένα*? an verò simplicia folia mollia vocat? Non attendit ad Liberti verba, quem *κεκλιμένα* legere putavit, cum *κεκλιμένα* legeret. Alius adhuc error in verbis Plinii, mas, inquit brevior & durior. Theophrastus marem breviorè inquit, foliis duriorè. Scibe ergo, *mas brevior, foliis*

foliis durioribus. vel mas brevior, & foliis durior, famina procerior, foliis pinguisioribus &c.

Επι δὲ τὰ ξύλα, &c. Plin. loc. cit. lignum maribus durum, & in fabrili opere contortum; famina mollius, publico discrimine in securibus. hæc in quocunque genere reprehendunt marem: quippe respuuntur, & fragosius fidunt, ægrius revelluntur, ipsa materies retorrída, & nigrior maribus radicis. Dicitio radicis superflua videtur. verba enim Theophrast. καὶ τὸ χροῖματι μελάντερον, de colore ligni accipienda, non radice. Lego cum Robert. Const. ὑπεραδῆ. Oponitur enim τὸ περιφορέον. & sic legit Plinius, & in fabrili opere contortum, inquit. Quomodo τῆ πελίκουσι quid βραχυτέρον dicatur, idem exponit. Vide doctiff. Scal. annotar. vide lib. 5. c. 2. Torum hunc locum verte in hunc sensum. nam inter dolandum mas in universum brevior est, magis distortum, tractatu difficilior, colore nigrior, famina vero longior &c. βραχυτέρον opponitur τῷ ὑμικυτέρον, πελίκουσι, dolatio, id est securis adactæ. πελίκου, dolo, securi percussio, securim adigo. Odyf. 5. πελίκου δὲ ἄρα χαλκῶ, securi dolavit.

Αὐτοκρίτου. ἄσδου δινδρα arbores vocat Theophrastus tæda inutiles, quæque resinam non exdant. Quæ tali materia scitent, à Plinio pinguisimæ nominantur.

Εὐκτανωτίου. Lege cum Robert. Constant. ὑπεκτανωτίου. ὑπεκτανωτίου δινδρα Theoph. vocat, quæ κτίνας five κτηδύνας, id est pectines, & venarum cursus, ut loquitur Plinius, elegantes habent.

Εὐζου. Theod. ἄζου. μελίζου Plin. lib. 16. cap. 39. larix, inquit, famina (vulgo foeminam) habet, quam Græci vocant agida, mellei coloris, inventum est pictorum tabellis immortalæ, nullisque fissile rimis, hoc lignum proximum medullæ est. Hæc diligenti animadversione digna. τὸ πῶλον ἡλικου laricem vertit. quod valde ineptum. πῶλον inter ἀειφύλλα numerat Theoph. sola larix est resiniferis folia amittit. Plinius tamen retinere ait, quod ipsa autopfia refellit, nec ulteriore animadversione eget. mellei dixit esse coloris, quod laricis resina talem habeat colorē. Diosc. l. 1. c. 92. ubi de resina agit ἢ ἢ ἡλικου, ἢ ἢ μελίτου τοῖον ἄσπερ ἢ λάρυξ. nec proximam medullam; sed ipsam ἡλικου id est, interior medulla. vide quæ de abiete dicuntur.

Συκῶ. Plin. lib. 16. cap. 10. hæc mares duntaxat ferunt, & eam quam Græci sycen vocant. odoris gravissimi. Scribe Hanc pini mares duntaxat gerunt, scilicet tædam; quam arborem facit, cum arboris morbus sit.

οὐδὲ ἡγεῖται. Hinc errandi occasio, ut rectè monet Constant. Vitruvio & Plinio, qui prodiderunt, laricem non uri. Hac occasione de larice ejusque historia agam. Ac primum, utrum larix Theophrasto cognita: deinde, quando cognita primum. Si vulgarè Theophrasti interpretationem sequamur, nulli relinquatur dubium, quin larix Theophrasto cognita fuerit. πῶλον laricem vertunt. Hanc non esse laricem, ex ipso probatur Theoph. cum lib. 1. cap. 16. & 19. scribat, ἀκωνῆδες ἢ ἐκ τῶν ἀκρων καὶ τὸ πῶλον ἐστὶν. laricis folia haud quaquam pungentia, sed obtusa. Inter ἀειφύλλα, quæ perpetuum habent folium, numerat Theophrastus πῶλον, id est piceam. Sed laricis folia decidua esse ipsa experientia probat. Errandi occasionem præbuit Plinius, qui modò πῶλον laricem, modò πῶλον sic vertit. laricisque multa (ut mox dicam) tribuit, quæ pino piceæque Theophrastus. Alii πῶλον, cui folia decidunt, laricem volunt. Theoph. lib. 1. cap. 15. τὸν δὲ ἡλικου ἀειφύλλα, ἡλικου, φοίνε, δάφνη, μελίτου, πῶλον καὶ ὑπεκτανωτίου. Ex his sanè affirmari non potest, laricem esse pinum urbanum, cui decidunt folia: nec concludi potest, pini quoddam genus folia amittere. πῶλον πῶλον dixit Theophrastus, ut doceret, aliud genus pini esse, nempe sylvestre. Nam inter sylvestria πῶλον recenset, sine epitheto. πῶλον ergo πῶλον pinus urbana. Larix Gallo-Græca vox, à Gallo-Græcis, five alpinis Gallis imposita huic arbori, Diosc. lib. 1. cap. 92. καὶ δὲ τὰ γαλατίας, τῆς ὡς τῆς ἀλπεινῆς, ἡλικου, ἢ τῆς δὲ ἡλικου, λάρυξ (Ald. δάλαξ.) ὀνομαζομένη, ἰτένque ex Gallia subalpina, quam incolæ nomine vernaculo laricem appellant. Larix ergo vox barbara. fortè nomen traxit, δὲ τῆς λάρυξ, quod pingue significat; λάρυξ οἰς ἐστὶν apud Atheneum saginati porci ac boves. Larix ergo à copia resinæ five pinguedinis, qua turget: sed alia mens Vitruvii. Corrigendus codex. Galen. lib. 8. καὶ πῶλον, cap. 5. circa finem, περιουσίας λίγους β. ῥητῆς λάρυξ καὶ γ. lege λάρυξ καὶ γ. De larice hæc tradit Plin. lib. 16. cap. 10. Quinto generi situs idem, eadem facies. larix vocatur materies præstantior longè, incorrupta vis, emori contumax, rubens præterea, & odore acrior: plusculum huic erumpit liquoris, mellæ colore, atque lentiore, nunquam durefcens. Scribe, plusculum huic erumpit liquoris mellæ colore, atque lentoris nunquam durefcens, Temporis tractu duriorè reddi resinam laricis

observarunt diligentiores Pharmacopœi. Pergit Plinius. Laricis morbus ut tæda fiat. (hoc mox examinabo) omnia autem hæc genera accensa, fuligine immodica carbonem repente expuunt, cum eruptionis crepitu, ejaculanturque longè, excepta larice, quæ nec ardet, nec carbonem facit, nec alio modo ignis vi consumitur, quam lapides. Omnia ea perpetuò virent, nec facillè discernuntur, in fronde etiam à peritis. Tanta natalium mixtura est: sed picea minus alta quam larix: Illa crassior leviórque cortice, folio villosior, pinguior, & densior, molliórque flexu. At picea rariora, sicciórque folia & tenuiora, ac magis argentea, totaque horridior est, & perfusa resina. Lignum abietis similis. Larix ustis radicibus non repullulat, picea repullulat, ut in Leibo accidit, incenso nemore Pyrrhæo. Postrema hæc ubi de picea nobis sermo erit ventilabimus. Negat incendi posse laricem. Idem Vitruvius lib. 2. architect. scribit. Arbor est foliis similibus pini, cujus materies proluxa, tractabilis ad intestinum opus, non minus quam sapinea (vide quæ infra de tæda dicuntur) habet resinam liquidam, mellis Attici colore. quare etiam medetur phthificis. (multa sunt quæ mellis Attici sunt colore, nec tamen tabidis profunt, immò nonnunquam obsunt) Notus larix municipibus, qui sunt circa ripam fluminis Padi, & litora maris Adriatici. Non solum ab succi amaritate, à carie aut tineæ non nocetur, sed etiam flammam ex igne non recipit, nec ipse per se potest ardere, nisi uti saxum in fornace ad calcem coquendam aliis lignis uratur. Nec tamen tum flammam recipit, nec carbonem remittit, sed longo spatio tardè comburitur, quod est minima ignis & aeris è principiis temperatura. Humore autem terreno est, materiæ spissæ solidatæ, non habens spatia foraminum, qua possit ignis penetrare, rejicitque ejus vim, nec patitur ab eo sibi cito noceri. Propter pondus ab aqua non sustinetur, sed cum portatur, aut in navibus, aut supra abiegnas rates collocatur, ea autem materies quemadmodum sit inventa, sic licet cognoscere. Divus Cæsar cum exercitum habuisset circa Alpes, impetravissetque à municipiis, præstare commeatus, ibique castellum esset munitum, quod vocaretur larignum, tunc qui in eo fuerunt, naturali munitione confisi, noluerunt imperio parere. Itaque jussit Imperator, copias admovere. Erat autem ante castelli portam ex hac materia alternis trabibus transversis, uti pyra inter se composita, altè, ut posset de summo sudibus & lapidibus accedentes repellere. tunc verò animadversum est, alia eos tela præter sudes non habere, neque posse longius à muro propter pondus jaculari. Imperatum est, fasciculos ex virgæ alligatos, & faces ardentes ad eam munitionem accedentes mittere. Itaque celeriter milites congesterunt. Postquam flamma, circa illam materiam virgæ comprehendisset, ad cælum sublata effecit opinionem, uti videretur jam tota moles concidisse. Cum autem ea per se extincta esset, & res quieta, turrisque intacta apparuisset, admirans Cæsar, jussit extra telorum immisionem eos circumvallari. Itaque timore coacti oppidani, cum se dedissent, quæsitum unde ea essent ligna, quæ ab igni non læderentur. Tum demonstraverunt eas arbores, quorum in his locis maxima sunt copia, & ideo castellum larignum, item materies larigna est appellata. Pallad. in Novembr. Larix utilissima, ex qua si tabulas suffigat regulis, in fronte, atque extremitate tectorum, præsidium contra incendia contulisti. Neque enim flammam recipiunt, aut carbonem creare possunt. Ignari hominis est, putare, resinofum lignum inustum flammis stare; quippe, si pingui resina lapides perungantur, ardent: larix quæ hodie in Alpibus, aliisq; reperitur locis, igni injecta ardet, etiam in fornacibus, & quod magis est, in carbonem vertitur, ferrariis officinis utilissimos, ut acutiff. Julius Cæsar Scaliger in doctiff. de subtil. lib. & doctiff. Mathiolus in eruditiff. in Diosc. comment. referunt. Nostram tamen laricem eandem dico quem describunt veteres. Ipse Plinius, sui immemor, fatetur, laricem ignem concipere, lib. 16. cap. 12. In Macedonia, inquit, laricem masculam urunt, famina radices tantum. Imaginari nequeo, qui fieri posset, arborem accendi non posse, quæ turget resina liquida, præpingui. Lignum resinofum, bituminis picisq; instar ardere solet. ipsi lapides, qui natura sua flammis nunq; flagrant, si butuminosæ, resinofq; succo redundarint, non lecus ac ligna ipsa exurentur, & in carbonem abibunt, ut in gagate videre licet. Quod testari Flandri, Brabantiq; possunt, aliq; populi qui lignorum penuria, hisce lapidibus suos perpetuo tovent ignes. Ad historiam à Vitruvio allatam respondet Mathiolus; id evenisse, non quod laricis materia flamma aut igne non consumatur, vel comburatur, sed, quod ventorum, aeris, nivium, pluvie, frigoris injuria, quib. Alpine regiones, in quibus larix ferè provenit, quocunq; ferè tempore afficiuntur, durior, siccior, ac lapidifior facta, non ita facillè accendi poterit: præsertim

præfertim, quod omnis arboris materies quæ solidior sit, non illico primo statim occurſu facile accendatur, Etenim larix ſoliditate & duritie, præ cæteris præſtat, quæ ubi æris illis affectibus, lapidolaſam quandam contraxerit naturam, & ejus refina contabuerit, mirum ſanè non eſt, ſi non ita facile accendatur. Sequitur apud Plinium. *omnium ea perpetuo virent.* Laricem amittere folia ſæpius dictum eſt, Theophrastus inter *αειφυλλα ωιδων & πιτων* numerat: laricem vertit Plinius. malè. Alia etiam frons abietis, alia pini, alia laricis, ut ex icone videt lector. Nec larici magnitudine cedit picea illa (larix) craſſior, leviorque cortice, folio villoſior, pinguior, denſior, molliorque flexu. Hac in re inconſtantiam Plinii animadvertere licet lib. 16. cap. 24. aculeata folia ſcribit. De ſuo Plinius vocem larici addidit, quæ in Theophrasti libris non extat, ut ſupra lib. I admonuimus. *Pungentia*, inquit, *pino, piceæ, abietis, larici, cedro* (minori intellige) *aquifoliis.* Vulgaratam lectionem cap. 10 corruptam arbitrantur; corrigunt, reſtituuntque, unius dictionis mutatione. *picea minus alta, quam larix.* Hæc craſſior leviorque cortice, folio villoſior &c. ut, Hæc, ad laricem referatur. Quam correctionem ſenſus, & contextus neceſſariò poſtulant. Nam ſi verba hæc, *folio villoſior*, de picea continenter intelligantur, quæ ejus folia pinguia, denſa, molliorque eſſe poſſunt, quæ mox dicuntur tenuiora, rariora, ſiccioraque. Ad hæc, ſi præcedentia omnia de picea, & non de larice accipienda eſſent, cur illis particulam, at, diſcretivam, ut ajunt, ſubjicit: cum dicit, *at picea rariora &c.* Ex his perſpicere licet, laricis corticem leviorẽ eſſe quam piceæ, ut exiſtimavit Ruellius, ſed ejus folia, aculeata non eſſe, cum aculeatum & villoſum, qui quantum à ſpinis differant, notum eſt. Refert Mathiolus in M. S. codice legi, quo dictum eſt modo. Qualia larix gerat folia, ex deſcriptione, quam mox addam, facile animadvertet lector. Porrò quæ Theophrastus de pini piceæque differentia, ea videtur de larice, piceæ tradere Plinius. ut mox docebo. Idem Plinius, cum cap. 25. lib. 16. inter triſtes arbores laricem recenſet, falſa docet. *Non enim, ait, omnes florent, & ſunt triſtes quedam, quæque non ſentiant gaudia annorum. nam neque ilex picea, larix, pinus, ullo flore exhilarantur, neque pomorum, recurſus annuos, verſicolori nuntio promittunt.* De picea mox videbimus, de ilice ſuo loco

Larix ejuſque flores fructus & femina.

agam. Larix arbor eximie proceritatis; abiete tamen sæpius humilior, materiæ æternæ, caudice rectè ascen-

dente, cujus cortex inferiore parte, quæ ramis ſubeſt, craſſus, alper, undique in rimas dehilſcit, præciſus interiorius rubere conſpicitur, reliqua parte levis, glaber, nonnihil foris inalbicans. Circa ſtipitem rami veluti per gradus collocantur, cum ſurculis & adnatis plurimis, ſalicis modo lentis, colore luteo, odore non injucundo: folia verò circa ramulos multa, denſa, comoſa, ſimul coherentia, quæ circiter triginta ſimul juncta, penicilli pictorum ſummitatem referant; oblonga, breviora, tenuiora, molliora, quam pini, haud aculeata, ſed reuſa: quæ adventante hyeme, pallida effecta, ad ſtipitis radices decidunt, ibique marceſcunt; ita ut ſola larix inter omnes reſiniferas arbores, frigoris ſævitatem, non reformidans, omni que algoris immanitate ſpreta, nuda Hyemem tranſigat. Novella cupreſſum proſus æmulatur, non piceam, ut multis placet. floſculi ſeu potius conorum rudimenta rotunda è tenerimorum ramulorum ſummitatibus erumpunt, arboremque mirum in modum condecorant, quod in purpuram ardentem rubefcentia, comantibusque foliolis, miro naturæ artiſicio annexa, viatorum oculos non parum recreant, ſuntque odoratiſſima. Coni odoris non ingrati, parvi, cupreſſinis magnitudine ferè ſimiles, ſed paulo longiores, brevi petiolo ramis alligati, ipſiſque incumbentes, ex gracilibus folioſis ſquamulis compacti; ſub quibus latent biſi nuclei foliati exigui, aliſ cicadarum, aut veſparum ſimiles. Semen in his exiguum, magnitudine feminis cupreſſi, quod manſum nucem pineam planè odore imitatur. ligni materies duriffima, colore, præfertim quæ media ac interior eſt, rubefcens, ad diuturna opera perquam utilis. Colligitur ex hac arbore refina liquida, candicanti melli, veluti Artico, aut Hiſpanico, colore, & conſiſtentia perſimilis; quæ tamen non ſponte effluit, ſed ex arboris trunco manat, craſſo, oblongoque terebro, ad cor uſque excavato. Refina hæc larix dicitur, in officiis terebinthina appellatur, atque ejus loco dividitur, & medicamentis admilcetur. Quod novum non eſt. Nam & ſua ætate Gal. lib. 3. *κατά γένος, c. 3.* rhopopolas laricẽ terebinthina loco vendidiſſe refert. *καὶ τὸ γένος τῶν ῥηπινῶν ἐστὶν ἡ γὰρ ἐξ ὀνομαζομένη, τὸν πῖνον ἢ ὑπερίσσο τοῦ ἀσπρημῆταν ἔσται ὡς ἡ ἀσπρημῆτα ἢ καὶ τὴν οὐρανὸν τῆ ὑγρὰ πῶδον, καὶ ἀπὸ τῆς ἱερμῆθινος παρὰ τοῦ οὐρανοῦ οἱ ῥηπινῶν τοῖς αἰσὶ εἶδὸς διακρίνειται. ἴσται δὲ πικρῶτα ῥηπινῶν καὶ τῆ ἔσση, καὶ τῆ γένος, καὶ τῆς ἁλωμαῖας ὀνομαζομένης τῆς περιουθίνης. ταῦτα τε ἐν τῆ ῥηπινῶν, καὶ τῆς περιουθίνης ὡς ἡ ἀσπρημῆτα ἔχει ὄνομα ἢ γὰρ ἐξ ὀνομαζομένης, καὶ ὀνομαζομένης δὲ αὐτῶν ἴσται, καὶ διακρίνειται. Ex harum quoque genere larix eſt prædictis planè humidior: conſiſtentia verò ſtimilis liquida picea, quam loco terebinthina inſtitores vendunt ignorantibus ea diſcernere. Eſt autem talis refina odore, guſtu, & facultate quam terebinthina acrior. cum hac igitur & terebinthina larix perſimilem potentiam obtinet, ſed tenuioribus partibus, majorẽque diſcutiendi virtute prædita eſt. Ergo citra errorem laricem pro terebinthina ſubſtituunt. Adnaſcitur & larici fungus, non qualis aliis arboribus, ſed albidus, medicinæque utilis, qui agarici nomen adeptus eſt, de quo alibi. Naſcitur larix præcipuè in Italia alpibus, haud longè à Tridento, juxta Benacum, ac Padum, fluvios; reperitur & in Moravia, Sileſiâque. Inter coniferas ſola larix abſque foliis hyeme conſpicitur, vere, nova ex iſdem, unde priora deciderunt, tuberculis erumpunt. coni legendi ſunt ante hyemem, cum folia deſſuere incipiunt; poſtea enim ſefe pendentibus, ac diſſolventibus ſquamulis, femina effluunt. refina æſtavis menſibus colligitur.*

Oi ἢ *καὶ τὸν ἀρχαῖον*. Hi errandi occaſionem non tantum recentioribus, ſed etiam antiquioribus, præbuerunt. Alii locum hunc in hunc ſenſum corrigunt. *οἱ ἢ καὶ τὸν ἀρχαῖον ἔσται τὸν ἀρχαῖον, ἔσται τὸν ἀρχαῖον πῶδον, ἀλλὰ ἢ πῶδον εἶναι φασί.* Id eſt Arcades verò pinum in ſativam & ſterilem minime partuntur, ſed à pinu piceam diſſerre ajunt. *καὶ γὰρ τὸ σῆλεξ &c.* Totam hanc periodum in hunc ſenſum legunt alii. *καὶ γὰρ τὸ σῆλεξ ἰμφορῆστρον εἶναι τῆ πῆτι, καὶ ἔχειν τὸν τε λειότητα, καὶ τὸ μέγεθος. Ἐν οὖν πῆτι ἰμφορῆστρον ἔσται. τὸν γὰρ τῆς πῆτιος ἔσται πῆτιος, καὶ ἰμφορῆστρον εἶναι. picea namque magis conſpicuum ac eminentem caudicem eſſe, lævem, magnum, in opere ſabvili utilem: ut pote qui craſſior, levior, procerior, quam pino ſit. Quis non videt, in vulgatis codicibus τὸν τε λειότητα malè ſcribi? Quomodo evidentiorẽ caudicem, pino craſſiorem, & proceriorem habere poteſt; & tamen gracilitatem habere? Hoc cum animadverteret, Gaza verba hæc, *ut pote qui gracilitate non careat*, parentheſi incluſit. Magna oportet arbor ſit picea, quæ ipſum pinum magnitudine vincat. Malè ergo ſcribit Plinius, piceam minus altam quam laricem. Puto ſcriptum fuiſſe, *picea magis alta,**

alta, quam larix. Nam quod Theophrastus hoc capite de pino, id de larice Plinius. Gaza cu' suis herbariis...

Kai ta mdr phylla &c. Scribe. kai ta phylla taw mdr pnyklu... pinus folia multa, densa, pinguis, inflexa esse. Plin. loc. cit: sed picea magis alta, quam larix, hac crassior...

Kawofegon. Hesych. kawofegon strobilofegon. Suidas kawofegon... coniferi, thirsigeri. conos autem dicitur strobili fructus racemosus... in lib. de rat. vict. in morb. acut. o men zar kokkhalo...

osawntos... id est pnykles... picea. at quidam per abusum, similiter quoque pini fructum nuncupant. Inter quos videtur esse Discorides...

Picea.

Piceo folia pauciora, squallidiora, horridioraque quam pini scribit. Hac satis ostendunt, vulgatam piceam non esse pinum. Vulgaris picea arbor proceram est, stipite recto, non minus quam abies, procero cortice, nigricante, len- to, & lori modo flexili, non, ut abietis, fragili. Arbor hac multis ramis luxuriat...

Kai qd taw pnyklu... in Ald. & Bas. micron. Exscribentes cum ignorant, qua ratione pix amara dici posset, mutarunt pnykles in micron...

Pnyklu mdr qd epikytheion... Plinius lib. 16. cap. 10. larix ista radicibus non repullulat, picea repullulat, ut in Lesbo accidit, incenso nemore Pyrrhao...

ep̄tē vertit laricem. Alibi sapinum vocat pinum, quę cęsa regerminat: sapinum, piceam fativam, quę cęsa nun-

Iulus perfectus. Iuli.

Laminę ligulę nucleus & fermen. Ramulus cum foliis veteribus ac novis.

quam pullulat. Locus est lib. 16. cap. 12. Inter hęc genera proprium quidam fecere sapium, quoniã ex cognatione earũ feritur: qualis dicta est in nucleis. Ejusque arboris imas partes, tædas vocant, cum sit illa arbor, picea, feritate paulum mitigata sat; sapinus autē materies casarum ē genere fiat, sicuti docebimus. Multa hic annotanda & consideranda. Sappium. lege ex meliori codice, sappinum; quę lectio confirmatur Vitruvii, & aliorum auctoritate. Glossę, sappinus πίνος. sapinus πίνος. Dicat imas partes sappini tædas vocari; cum sapinus nihil aliud sit, quam picea fativa. falsum, ait doctiss. Salmas. nec enim imę partes sappini tædę vocatę, sed illę maximę ἰνδιδασ. Nam, ut scribit, Theoph. hoc cap. & lib. 4. cap. 2. ἀπὸ τῆς ἰνδιδασ πίνος τῆς πίνος. Non igitur tæda vocata pars ima sappini; sed ea ἰνδιδασ μάλιστα. Quod ait, qualis dicta est in nucleis, id est, capite de nucleis, ac nucibus pineis: Nam lib. 15. cap. 10. De nucum pinearum generibus, sapinę nucis meminit his verbis. Tertium genus sappinę ē picea fativa, nucleorum cute veris, quam putamine, adeo molli, ut simul mandatur. Sappinus ergo picea fativa. Falluntur botanici, qui sappinum arboris speciem negant, statuantque sappinum, Plinii auctoritate decepti, inferiorem ac enodem partem caudicis abiegni. Tradit. enim lib. 16. cap. 39. Abietis, quę pars à terra fuit, enodis est; hęc, quę diximus ratione fluviata, decorticatur, atque ita sapinus vocatur. Corruptus Plinii codex, sapinea non sappinus appellata est pars inferior abietis enodis. Sic vocabatur pars hęc abietis, quod enodis esset, ut sappinus. Vitruvius lib. 2. cap. 11. Ima autem, cum excisa quadrifluviũ disparatur, ejecto torulo ex eadem arbore, ad intestina opera comparatur, & sapinea vocatur. Idem Vitruvius de larice. Materies earũ proluxa, tractabilis ad intestinum opus, non minus quam sapinea. sapinea pars inferior caudicis abiegni, sappinus picea fativa, quę cęsa nunquam regerminat. Rectę ergo Bello-nius sappinum arborę dixit. Vitruvius, (ę quo ad verbum quę de sappino habet Plinius, descripsit,) lib. 1. Namque non omnibus locis arena fossititie, nec sementorum, nec abietis, nec sappinorum, nec marmoris copia est, sed aliud alio loco nascitur. inopia abietis aut sappinorum vitabitur, urendo cupressu, populo, ulmo, pinu. Antiquiss. Romanor. Varro. lib. 1. cap. 6. Quędam in montanis proluxiora nascuntur ac firmiora, propter frigus; ut abietes & sappini. Columella. lib. 12. cap. 5. Alii nucibus sappinę idem faciunt. Plinius cap. 34. lib. 16. Prælum ē sapino atra potissimum facito. ulmeam, pineam, nuceam; hanc atque aliam materiem omnem cum effodit, luna decrescente, eximito post meridię, sine vento Austro. Apud Carouem cap. 31. scribitur. prælum ē sappino atra potissimum facito, aut ulmeam, aut pineam, vel nuceam. Scripsit ergo Plin. prælum ē sappino atra potissimum facito, aut ulmeam, aut pineam, vel nuceam. hanc atque aliam materiem &c. Redeo ad primum Plinii locum. Materies casarum ē genere fiat. In optimo Thuanę scriptum testatur doctiss. & nobiliss. Salmas. sapinus autem materies cęsa regenerare fiat. Ex hoc codice idem corrigit, ac scribit; sapinus autem materies cęsa regenerare fiat, sicuti docebimus; Hęc doctiss. Salmasii correctio; Non ineptę locus hic restitui potest ex optimo Salmanti-

ensi codice; in quo, teste Pintiano, scriptum est. Sapinus autem materies casare generescit. Scribe, & restitue, sapina autem materies cęsa regenerascit. id est, de novo nascitur, ἀναβλαστάνει. Theoph. πίνος ἡ ἰνδιδασ οὐκ ἔστιν οὐκ ἀναβλαστάνει. τὸ πίνος ἡ φασὶ πίνος ἀναβλαστάνει. Insignis locus; ex quo planę constat, Plinium distinguere sappinum (velut in aliis codicibus legitur sappium) & sapinum. Sappinus vel sapius piceę fativę species, ut sapina materies, vel sapinus, si declinetur ut pinus, cęsa regenerascit, hoc est, ἀναβλαστάνει. Ergo sapinus species est pinus, quę cęsa regerminat; sappinus verò picea fativa, quę cęsa repullulat.

Nόσηγε ἡ τῆς πίνος. Plin. lib. 16. cap. 10. laricis morbus est, ut tæda fiat. Quod de pino Theophrastus, de larice Plinius. Ignoravit profus quid esset δασ, ἰνδιδασ, δασιδασ, Tædam quidem interpretatur, sed ubique ferę pro arbore accipit. cap: jam citato. Sextum genus est tæda proprię dicta, abundantior succo quam reliqua, parcior liquidiorque quam picea, flammis ac lumini sacrorũ etiam grata. Sic cap. 18 ejusd. libri Montes amant cedrus, larix, tæda, & cęterę, ex quibus resina gignitur. Cum ergo morbum laricis tædam ait, vult laricem in aliam speciem, hoc est tædam arborem transfigurari. Non docet Theophrastus pinum mutari in aliam arborem, sed morbum pati cui nomen δασ, cum tota in succum vertitur, & materiem illam resinofam, unde δασιδασ fiunt: quod illi accidit, ob nimiam alimenti copiam. Vide cap. 2. lib. 9. & c. 15. Lib. 6. de caus. Ubi rationem reddit, cur hoc morbi genere resiniferę laborent. Latinis tæda dicitur fax ē lignis constrictis & concisis, piceęque oblitis. Virg. Æneid. 6.

Diripuerę focos, piceum fert fumida lumen
Tæda, & commissam Vulcanus ac astra favillam.

Æneid. Sic effata facem juveni conjecit, & atro
Lumine fumantes fixit sub pectore tædas.

Apulejus. Lucernis, tædis cereris, & alio genere, fisci luminis. Cererem Deam tædiferam Poetę vocant, quod tædas inflammaverit in perquirenda filia Proserpina, à Plutone abrepta.

Obid: lib. 4. fast.

Illic accendit geminas pro lampade pinus
Hinc Cereris sacris, nunc, quoque tæda datur.

Lustrales faces, ex tæda, lignisque pice obductis fiebant, quas Claudianus sexto consulatu Honorii elegatitiss. his versibus describit.

Lustralem sic triste facem, cui lumen odorum
Sulphure cęruleo, nigroque bitumine fumat,
Circum membra rotat, doctus purgando sacerdos,
Rore pio spargens: & dira fugantibus herbis
Numina, terrificumque Iovem, triviumque precatus
Trans caput averfis manibus jaculatur in Austrum
Secum rapturas cantata piacula, tædas.

Accipitur etiam tæda pro nuptiis, vel pro ipso conjugio. Mos enim in nuptiis antiquorum erat, ut, quemadmodum Varro inquit, faces & tædę semper præirent; quod olim non nisi per noctem nubentes ducebantur à sponsis. Virg. 4. Æneid.

Si non pertasum thalami, tædęque fuisset.

Tæda quę ex lignis diversis confecta erat, & quę vel naturali pinguedine, vel oleo, picęque illita, faculę modo lucebat, Gręcis πινος & γράσιος dicebatur. Athenęus lib. 15. ἀμπελας ἡ γράσιος τῶν πινος. οὐδὲν δὲ ἢ ἴσως ἰσχυρῶς τῶν τῶν λῆξιν, γράσιος ἐστὶ τὸ σπίνον, ἢ ὄρνιθον ἔυλον, ὃ καὶ ἰδρασμῖνος ἢ κρητισμῖνος ἰσχυρῶς πινος, & φάνειν πίνος ἰδιδασ. Amerias phanon appellat grabium. hujus vocabuli significatum sic exponit Seleucus. grabium ex Ilice aut quercu lignum est, quod contusum, & fissum accenditur, ut ambulatibus præluceat, & viam monstrat. Eodem loco ἀλλοὶ ἢ ἴσως πινος, φάνειν λῆξιδος τῆν λαμπάδα, οὐ ἢ τῆν ἴκ πινος ἔυλον περιμετρῖον δίσκον. Alii phanum volunt esse facem. alii ex dissectis lignis quibusdam fasciculum. paulo infra. πινος ἢ ἰδιδασ τῆν τὸ διακινεμῖνον ἔυλον, & συνδεδεμῖνον ἴσαν διττῶν ἰσχυρῶν & colligatum nuncupant. Tæda, de qua nobis sermo, pini ac coniferarum morbus, neutiquam arbor, ut Plinius tradit. Placet quibusdam Plinium tædam pro pinu ponere. contrarium apud probatiss. semper legi auctores; pinum sc. pro tæda poni. Virg. lib. 8. Æneid.

Ipsa inter medias flagrantem fervida pinum
Sustinet. Idem in Ceiri.

Pronuba nec castos accendet pinus honores.

Varro, cujus hęc sunt verba, consuiit mulierum, tota Roma, qua noctu nubere solita, etiã nunc pinea fax indicat. Aristoph. οὐκ ἔστιν πίνος ἡ γράσιος φασὶ φασιδος. Tædã pro pinu, quod sciam, dixit nemo. Idem esset, ac si quis domũ, vel navem pro pinu ac alno diceret, quod frequenter naves ex alno pinoque fabricentur. Sed frivola præterea hæc

Abietis particulæ, quibus addendus ramulus, cum foliis veteribus ac novis.

nec facile decidunt, sed diutissime in arbore hærent. Coccali in his exigui, nuclei ossis cerasi non maiores, adnata una parte membrana, alis apum aut grandiorum muscarum ferè persimili. Materies ligni albida est, & ex multiplici tunica contexta, veluti cæpæ balbus. Similes admodum arbores, picea supra descripta, & abies sunt: adeo, ut etiam sæpius fabros lignarios fallant. siquidem eadem ambabus ferè proceritas, utraque iisdem est foliis, oblongis, densis, duris: amborum ramuli prodeunt crucis in morem, à duorum duntaxat ramorum lateribus exeuntes; quod & foliis evenit. Veruntamen hoc tantum discriminis in se habent, quod abiegnæ folia sunt longè candidiora, magisque pungentia, minus levia, angustiora, & duriora; contra piceæ nigriora, paululum latiora, læviora, molliora, magis obtusa. Præterea piceæ cortex nigrescit, tenax, ac lentus, lori modo flexilis, abietis ferè albicat, & si flectatur, ut jam dixi, facile perfringitur; Piceæ rami plerumque ad terram flectuntur; contra abietis sursum curvantur. Denique ligni materies piceæ multo speciosior, ac etiam utilior: habet enim venas rectiores, minusque nodosas. Ex abietis cortice liquida quædam resina colligitur, laricæ consistentia affinis, sed magis transparentis; amaricans, & sapore citrii mali corticem proximè referens, quæ in tuberculis nonnullis corticis, non quidem vetustiorum, sed novellarum abietum continetur. Ex quibus, non nisi vulneratis, eximitur. Sponte enim non profluit. Fert & aridam resinam abies, quæ circa corticis rimas vel abscissos ramos veterum arborum reperitur, vel etiam sub ipsis corticibus. Est & altera quædam abietis species, quam Bellonius in lib. de arbor. coniferis ostendit, conis non dependentibus, sed sursum erectis. Hanc legitimam esse abietem, & marem dici posse existimat. Alia tamen Caroli Clusii opinio, piceam supra descriptam *ιδιότητι ἀβρίνα* esse, hoc est abietem masculam. Non omittenda differentia, quæ in abietis fœminæ, sive vulgaræ foliis reperitur. Folia plana in junioribus & bifido mucrone conspicua, supernè viridia, averfa parte cineracea, & utrimque in ramulis veluti pectinatim disposita, ita ut totus ramus complanatus, & compressus videatur. In vetustis arboribus hunc foliorum ordinem (nisi fortè in tenellis ramis) non licet observare. Rigidiora enim, magisque obtuso mucrone, licet pungenti redduntur. Adulta abies circa majorum ramorum extremos quasi furculos, in singulorum foliorum alis, prona parte, exigua quædam nucamenta interdum fert, & quibus singulares brevèsque juli emergunt, qui deinde in flosculos permutantur, quales lib. I. descripsit Theophrastus. Perdurant ea nucamenta in alterum nonnumquam annum. Reperitur abies in montibus frequens, & in iis, ut ait poeta, præstantissima, in Germaniæ ac Bohemiæ sylvis satis frequens. Descendit etiam ad plana, nec horti culturam spernit.

Διαφέρει ἡ ἄβρις τὸ ἔξυλον. &c. Docet in quibus pinus & abies differunt. Verba Theophrasti adeo luculenter à Magno Scal: exponuntur, ut supervacuum foret, quicquam eis addere; nec pigeat videre doctiss. Constant. notas.

Καὶ ἡ ἰδέσθαι τὸ ἔξυλον. Plin. lib. 16. cap. 34. *larix fœminam habet* (hec supra examinavi) *quam Græci vocant agida, mellei coloris. Inventum est pictorum tabellis immortale: nullisq; fissile rimis, hoc lignum proximum medullæ est, in abiete leuson Græci vocaverunt.* Vel Plinii, vel Theophrasti codex corruptus. Theophrastus *λαδὴν* & *λασον*. leuson Plinius. Puto Latini auctoris codicem depravatam. Reddit ra-

tionem Theophrastus cur *λαδὴν* dicatur; quod *λαδὴν* sit *λαδὴν*, colore albo. *λασον* idem vocari scribit. Nominis vestigia etiamnum hodie supersunt. Nam Iuræ montis lignatores abietis utriusque candidissimos truncos non nodis interceptos, sed recto venarum cursu fluviatos, & ad opera intestina faciles, nunc louchon, non ouchon vocant. Latini, ut docet Robert. Constanti. *λαδὴν alburnum* vocarunt. Vide quæ supra de ægide diximus, & notas Constant.

ὄξυνη 'Gaza scissimam vertit. Hanc cur coniferis subjungat Theophrastus, non video. Rectius glandiferarum Historiæ subjunxisset, quod castaneæ modo, nucleos edules, echinis contextos, habeat; & sæpius in sylvis inter glandiferas reperitur. *ὄξυνη scissimam vertit* Gaza, quod facile in laminas findatur. *ὄξυνη* vel *ὄξυνη* Græcis dicitur, quod folium habeat. *ὄξυνη* ἔχει ἀπὸ τοῦ ὄξυνης. Non satis inter recentiores convenit, quæ planta *ὄξυνη* dici debeat. Alii cerrum Latinorum, & *ὄξυνη* Græcorum eandem arborem volunt, idque ex fructu utriusque, ut scribunt, constare. Theophrast. de fructu oxyæ. ὁ ἵ κερπὸς λαδὴν, βαλανιδίης, ἐν ἰχθίνῳ &c. Plin. lib. 16. cap. 6. de glande cerri. *Cerrò tristis & horrida, echinato calyce, seu castanea.* Echinatum habet calicem: hoc est, echinum tristem, & horridum, sed non aculeatum, ut castanea. Dulcissimam esse cerream glandem, docet apud Plinium Nigidius: talem esse & *ὄξυνη κερπὸν*, dicit Theophrastus; qui tamen inter genera glandiferarum eam non recenset, sed *μορονίης* esse ait. Latini verò cerrum, qui est *ὄξυνη*, generi τῶν βαλανιδιῶν adscriperunt, propter fructum βαλανιδίην. Nam & castaneas Græci propter id huic eidem generi accensent, & *βαλανίης* vocant. Veteres habent glossas, qui cerrum *ὄξυνη* exponunt. Fateor plures communes notas habere cerrum & oxyan: attamen, eandem arborem esse, nego. *ὄξυνης* materiem Theophrastus firmam, nervosamque ait. cerrum Plinius sceleriter marcescere; quod etiam tradit Vitruvius. Præterea cerri jam receptæ fructus, castaneæ instar, calyce non includitur, sed, ut cæteræ glandes quercuum, inhaeret tantum. Folium habet eadem cerrus piro planè dissimile, non *ὄξυνης*, vel, ut vulgo, *δύοδης*, nec ut Gaza, *δύοδης*. Alii fagus vulgo dictam oxyan volunt. Supra, ubi de fago nobis sermo, dixi, Plinium φήσιν id est fagi & *ὄξυνης* historiam confundere: An fagus vulgaris oxya, ex iis quæ dicturus sum facile percipiet Lector. Sed Theophrasti verba prius examinanda & exponenda, ante quam certi quid concludi potest. *ὄξυνη* vocari scribit Hesych. si non sit mendum, *ὄξυνη*. *ὄξυνη*, ἢ *ὄξυνη*. *ὄξυνη* ἢ *ὄξυνη* δὲ *ὄξυνη*. Lidi teste Strabone Lib. 12. Geograph. *μυσοί* vocarunt. *ἐπιμορονίης καὶ τὸ ὄνομα τὸ τῶν μυσοί.* ὅτι τῶν *ὄξυνης* ἔστι ὄνομα μύσους ἐν λυδίῳ. πολλὰ δὲ ἢ *ὄξυνη* καὶ τῶν *δύοδης*, ὅπου ἐπιτηδεύει φασὶ τοὺς ἀνεπιτηδεύοντας. ἰκαίνας ἢ ἀπορτίους εἶναι τοὺς ὑπερῶν μυσοί, ἀπὸ τῆς *ὄξυνης* ἔτι *ἀπορτίους* εἶναι. qui *Ἔ* rationem *πομίνης* Mysorum reddunt, quod Lydonum lingua, arbor oxya, *mysus* vocatur, quæ juxta Olympum copiosa nascitur, ubi expósitos esse ajunt decimatos, quorum progenies sunt Mysi, sic ab oxya arbore dicti. *Μορονίης* ait esse. cum paulò infra in montibus & campestribus nasci scribat; ac quidem in montibus natam materia candida constare, ad multa utili: in campis verò materiem habere nigram, minus utilem. *μορονίης* dicit, quod maris fœminæque differentiam, non agnoscat, non quod differentiam nullam admittat. *ὄξυνη* quomodo accipi debeat supra lib. I. exposuit. Scribe cum Robert. Const. καὶ ἄλλα ἢ &c.

Quæ de arboris facie, ligno, cortice scribit, conveniunt fago vulgari. Procera admodum arbor est, abieti ferè æqualis, crasso, recto, magnoque assurgit caudice, in orbem non raro latè comosa, multis ramis brachiata. Trunci cortex lævis, interior verò materies, spissa, dura, candida, sed non admodum firma, ad multa, & varia, utilis. Nisi senio arbor confecta sit: tum enim, sicut durissimæ etiam quercus nonnullæ, cavatur; ita ut si aliud domicilium non suppetat, commodè in ejusmodi cavernis arboreis, habitare queas. *κὴ παχύφυλλον*, inquit, Theophrast. Theodor. *κὴ παχὺ φύλλον, δυσχιδίς*. Gaza *δυσχιδίς bifidum*. Non memini me vidisse tale folium. Scribo cum Const. *ἀρχιδίς* continuum, individuum, non fissum. Utitur hac voce infra cap. 14. ubi ulmi folium individuum ait, leviter ferratum. Sequitur *στρομυκίτης ἐπίπυς oblongius quàm pyro*. Certè pyri paulò rotundiora videntur, & sunt. *κὴ ἰσακωνδίον ἰξ ἀκροῦ*. Nullis spinis prædita fagus. Ingeniosum quod de voce *ἰσακωνδίον* scribit doctiss. Constant. Sed an eo sensu scripserit Theophrastus hæreo, nec affir-

Fagus.

mare ausim. Fagi folia lævia, tenuia, (*παχὺ φύλλον* Theophrast. Fortè scribendum *κὴ φλοιδὸν λέϊον κὴ παχὺν φύλλον* ἢ *ἀρχιδίς*, id est, *corticem lævem crassumque, folium individuum*) nonnihil lata, subrotunda, minora quam populi nigrae, initio ex luteo viridia, mox saturata viriditatis, quorum averse partes, si pluvia solis æstu continuo adurent (quam Germani *die miltaw* vocant; perniciosum sane pluviæ genus, quippe quod omnia quæ attigerit corumpat) infestata fuerint, è guttulis illius pluviæ, aculeate, rubicantes, concavæ pillulæ subnascuntur, in quibus vermiculi procreantur. Fortassis hac de causa Theophrast. folium ἰξ ἀκροῦ ἰσακωνδίον tradidit. Fagi folium his verbis descripsit Plinius. *Folium tenue, ac levissimum, populo simile, celerrimè flavescens, & media parte plerumque gignens, supernè parvulam baccam viridem, cacumine aculeatam*. Celerrimè flavescere dicit, quæ initio virent, mox saturatæ sunt viriditatis; deinde supernè parvulâ ait baccam, cum averfa parte gignatur; denique baccam vocat, tuberculum duriusculum, baccæ simile. Videtur etiam legisse *αἰγίον ὁμοιον*, cum in vulgaris codicibus *ἀπίπυς* *στρομυκίτης* legatur. Sed facile fieri potuit, Plinium maluisse dicere, borulo nigrae simile, quod populo similis esset, quam pyro. Vel vox *ἰσακωνδίον* exponenda; quomodo

Robert. Const. docet, *spinis carens* vel Theophrastum spinosum dicere folium, quod pilulam, vel, ut loquitur, baccam ferat acumine spinosam: vel aliam esse arborem vulgarem fagum, aliam oxyam dicendum erit. Denique etiam legendū *φλοιδὸν λέϊον κὴ παχὺν φύλλον* ἢ *ἀρχιδίς*, &c. Fructus est qualis à Theophrast. describitur. Flores circa diem D. Georgio sacrum apparent, qui sunt, rotundi juli, lutei, ac iis quos betula profert magis exigui, ac caduci, ut nucis Juglandis. Fructus calyci rotundo includuntur, foris hispido ac scabro, & aliquantulum echini modo aspero, minus tamen quam castaneæ, qui levi mollique cute contacti, lævore & colore castaneorum ab echinis exemptorum modo in atrum rubescente, multò minores castaneis, formaque differentes, utpote triangulari: interior horum nucleus dulcis, adjuncta quadam adstrictione. Radices hæc arbor nec multas, nec altas agit, sed quæ summo terræ cespite gaudeant. Glires hoc pabuli genere maximè delectantur, ac pinguescunt. Quamobrem cum ejus advenit maturitas, innumeri capiuntur glires ubi frequens fagus, maximè, ut Mathiolus scribit, Carniolæ, Stirie, & Carinthiæ sylvis: quippe iis in locis incolas mane inspexeris, qui saccos gliribus plenos ferant, una tantum nocte captis. Delectantur fagi fructu etiam mures; siquidem è longinquis regionibus, natura ducti, gregatim sylvas ingrediuntur, item & scuris gratissimus est cibus: ac etiam turdis, merulis, aliisque compluribus volatilibus. Saginantur & horum partu porci, aliaque animalia. Quod si nucleus murium, porcorumque gulam effugerit, ac per hyemem illeçsus duraverit, verè novo è terra erumpit, binis, per exortum latis, & pinguibus foliis; quæ subinde plura alia consequuntur, donec in arborem tandem adolescat. Aqua quæ in cavis fagis reperitur, hominum & quadrupedum scabiem & impetiginem, si ea laventur, sanat: id quod se in pecoribus ac hominibus expertum fuisse scribit Tragus. Hoc anno 1635. vasa quædam, hac aqua plena, ad nos delata.

Πλὴν σὺν ἐνάκωντος κὴ λέϊον. In Ald. & Bas. scriptum est *πῶλλον ἐν ἀκωνδίον κὴ λέϊον*. Corrigunt, *πῶλλον σὺν ἐνάκωντος κὴ λέϊον*. Scribe *πῶλλον ἀκωνδίον*, & λέϊον, & σὺν αἰς ἢ διὸς βάλανον ἀκωνδίον. Dicit oxyas glandem, in echino inclusam esse, sed minimè aculeato, ut castanea: cujus calices echini propriè dicuntur, quod spinis obfiti sint, ut echinus vel ericuis. *Διὸς βάλανον*. Rectè doctiss. Gaza castaneam vertit de Latinorum *διὸς βάλανου* locus hic capi non potest, hispida enim, spinosa, echinataque calyce caret Juglans. Juglandem, ut suo loco dicam, nemo Græcorum *διὸς βάλανον* vocavit. Diversas arbores facit Theoph. *διὸς βάλανον*, & juglandem, vidè cap. 6. lib. 6. οἷον ὁ μὲν τῶν κῆρυ, κὴ ἢ μύσιν ὀλυμποσ, πολλὸν τὸ κῆρυ, κὴ τῶν διὸς βάλανον. Idem lib. 3. cap. 7. ἴχει ἢ ἐ ἰλιάτη, κὴ πύκη, κὴ δρῦς, κὴ ἐπὶ φιλιόργ, κὴ κῆρυ, & διὸς βάλανον, & πίπυς. Item eod. lib. cap. 3. κὴ τῶν κῆρυ, κὴ κῆρυ, κὴ τῶν διὸς βάλανον. Cap. 6. παλίμ, τῆρμυθ, κῆρυ, διὸς βάλανον. Cap. 4. τῆρμυθ, ἰερίδ, φιλόκη, ἀφάρκη, κῆρυ, διὸς βάλανον, πῆρμυθ, &c. Postremum locum citat Macrobius Lib. secundo Satur. cap. 14. Juglans litera d prætermissa quasi diuglans, id est, *διὸς βάλανον*, sicut Theophrastus ait. *ἴδια ἢ τῶν ὀρειῶν ἢ ἐν τοῖς πεδίοις ἐ φῦται τῆρμυθ, πῆρμυθ, φιλόρη, ἀφάρκη, κῆρυ, ἢ διὸς βάλανον*. Hanc Græci etiam basilicam vocant. Juglandem vocasse basilicam, non inficias eo; quod suo loco probabo verum esse, Basilicam *διὸς βάλανον* nemo Græcorum vocavit, nec unquam scripsit Theophrastus *κῆρυ*, ἢ κὴ διὸς βάλανος. Apertè distinguit lib. 3. cap. 6. *διὸς βάλανον* a carya five basilica nucle. *κῆρυ ἢ κὴ κῆρυ, κὴ ἀρχιδίον π γίνετ, μετοπωρῶν, δρῦς ἢ, κὴ διὸς βάλανον, ἢ ψαυίπυρον ἴπ, ἀπὲ πῶλλαιδ, ἴπυ*. Nux igitur basilica non est *διὸς βάλανον*. Theophrasti avellana à Græcis sic vocari, negari non potest. Athenæus lib. 2. deipnos. *ἰρμυθ, ἢ ἐ πμαχίδης ἐν γλωσσῆσι διὸς βάλανον φασὶ κῆρυ, τὸ πονηρὸν κῆρυ*. Sejungit tamen *διὸς βάλανον* ab Avellana Theophrastus lib. 3. cap. 6. *οἱ μὲν γὰρ κὴ δὸν αἰτίον οἴονται, κὴ τῶν ἠσακλιῶν κῆρυ, κὴ διὸς βάλανον*. Avellana ergo non est *διὸς βάλανον* Theophrasti. Præterea fructum non fert in echino spinoso, & aspero. *διὸς βάλανον* Theophrasto nihil aliud quam castanea. Hæc *διὸς βάλανον* appellata. Pollux Lib. 1. ἢ μάλλον πὲ κῆρυ, ἢ ὀνομαζόμενα, φασὶ γὰρ ἀπὲ αὐτῶν ἐνοφῶν, παιδῆς σσιπυρῶν κῆρυ, ἢ ἴπυ, ἴπυ ἢ τῶν κὴ διὸς βάλανος ἴπυ τῶν ποιητῶν, κελῆδ, νομίζουσι. Castaneam à poetis *διὸς βάλανον* vocari asserit Hesychius. *διὸς βάλανος, ἰρμυθ, φερμοφόρος, πῆρ ἢ διὸς βάλανος κὴ ἀμύγδαλα σφαλόντα πὲ κῆρυ, πῆρ ἢ ποτικῆ λέγουσι, ἢ ἠσακλιῶν*. Geopon. auct. lib. 10. cap. 63. *τὸ κῆρυ, ὁ πῆρ διὸς βάλανον κῆρυ, ψαυμῶν, γῆ ἢ ψυχοῖς τόποις κῆρυ*. Castanea, quam aliqui Iovis glandem vocant, arenosa terra, & frigidis locis gaudet. Idem cap. 73. *κῆρυ οὐκ ἴσθ βασιλικῶν, ἢ τῶν πῆρ ἢ μῆρ λεγόμενα*

ιδίον κέρυον. κέρυον δὲ ἐστὶ ποικίλον τὸ λευκοκέρυον. διὰ βαλάνου ἐστὶ τὸ κέρυον: *Nux quidem regia est, quae nobis simpliciter nux vocatur, nux vero Pontica est, quae tenuis nux vocatur, Iovis glans est castanea.* Diosc. libr. I. cap. 145. αἱ δὲ σαρδινιαὶ βαλάνοι αἰς πέντε λόπιμα ἢ κέρυονα κρολοῦσι, ἢ μάρτα ἢ διὰς βαλάνου. Verba Dioscoridis examinanda. Nicandri Scholiastes σαρδινιαὶ βαλάνοι, non omne castanearum genus, sed certam quandam speciem, sic vocari tradit. Eadem Galeni sententia. Diphilus Diosc. probat sententiam apud Athenæum Lib. 2. deipnos. ὁ δὲ διφίλος τὴν κέρυονα καὶ σαρδινιαὶ βαλάνου καλεῖ. Sardiniana glans dicitur, quod in Sardinia optima nascatur, vel primam Sardibus provenere. Plinius lib. 15. cap. 23. de castaneis. *Sardibus hæc provenere primum; ideo apud Græcos Sardinios balanos appellant.* Nam Divus Tiberius postea balanum nomen imposuit excellentioribus satum factis. Hæc corrupta. Nomen Tiberius, in neutro exemplari Salman: teste Pintiano habetur. A nullo, quod sciam, nisi impudenti adulatore divus appellatus est Tiberius. Homo impurus; & omni flagitiorum genere inquinatus. Tanto minus à Plinio, qui omnes adulandi Tiberio causas procul habuit. Præterea quomodo balani nomen imponere potuit Tiberius, cum Theophrasti ævo nomen hoc haberet. Scribe, nam dius sive dios balanum, postea imposuere. Sic apographum Toletanum habet, non imposuit, ut in editis: vel dios balanos postea Theophrast. imposuit. Theophrasti vocem in Tiberium mutarunt. λόπιμα. Nicandri Scholiast. genus quoddam castanearum sic vocari scribit, sed per αἰ μάρτα, scribit, λόπιμα. Apud Galenum tamen per ο μικρόν scriptum reperitur Lib. 2. De aliment. facult. cap. 38. κέρυον ἀντὶ τῆς τῶν κέρυονων ὀνομαζομένων ἀρίστη ἢ κέρυον τῶν βαλάνων εἶσι, ἔνιοι δὲ λοπιμαὶ αὐτοῦ ὀνομαζέσθην. In fœminino genere usurpat, reliqui in neutro. Helych. λόπιμα (vulg. λόπιμα) κέρυονα οἱ δὲ ὄβοικα. λόπιμα à cortice nominatur. Cortex Græcis λέπος dicitur, quibus & λοπιὰ decorticare. Helychius εὐβοικὰ vocari tradit. Idem alibi ὄβοικα τὰ κέρυονα. Theophrastus lib. II. hist. cap. 18. castaneum ὄβοικον vocat. τὰ μὲν δερματικῶς ὠστὴρ ἢ βαλάνου, & τὸ ὄβοικον. τὰ δὲ ἔσθλα δέντρον, ὡσπερ ἢ ἀμυγδαλῆν, καὶ τὸ κέρυον. Corio teguntur glandes, & Euboicae nuces, id est castanea, ligneo putamine amygdale & nuce. τὸ ὄβοικον ut dixit Helych. castanea. Athenæus lib. I. μνηστῆρος δὲ ὁ ἀθηναῖος ἐν τῷ περὶ ἰδίων τῶν ὄβοικῶν φησὶ κέρυον ἢ κέρυον (ἀμφοτέρως γὰρ κληθεῖται) δὲ σπειροῦ. Mnestheus Atheniensis de edulis tradit, nucem Euboicarum sive castanearum (duobus enim his nominibus appellant) concoctionem esse laboriosam. Nicander in Georg.

— λόπιμα κέρυον τι, ὄβοικα, βαλάνου τι μετέστι τοῦ καλέουσι.

Lopimum nucetique Euboicam, alii balanon vocant. Athenæus tamen ex eodem, Nicandri auctoritate, λόπιμα avellanam vocatam scribit, ὅτι ποικίλῳ καλεῖται κέρυον ἢ λόπιμα πέντε ὀνομαζέσθην, μνημονεύει Νικάνδρος, nucem Ponticam, quas lopima quidam nominant, Nicander meminit. Non dubium quin ejus qui has eclogas confecit, vel alterius scioli, vel exscribentis negligentia, error hic in codicem itreperit. Nam cum ὄβοικα scribere debuisset, scripsit ποικίλῳ; ut doctè ostendit Causabonus, & ita scribendum, verba Nicand. quæ non longè post sequuntur, ac à nobis citata, satis clarè & aperte docent. Confirmatur præterea, quod omnes constanter Castaneam λοπιμα & ὄβοικα vocari asserant. Malè ergo Plinius locum Theophr. lib. 5. cap. 8. hist. vertit, quod & imitatus est Gaza. τὸ δὲ τὸ ὄβοικῆς καρπὸς κέρυοντι. γίνεται γὰρ μέγιστον, & γίνονται αὐτῶν τῶν κέρυονων ὡς μάρτα ἢ κέρυονα. Plin. lib. 16. cap. 42. facile panditur Juglans; sunt enim & ex ea traves, frangique se prænuunciat strepitu, quod in Antandio accidit, cum è balneis territi sono profugerunt. ὄβοικῶν κέρυον fructus, vel ὄβοικῆς κέρυον arbor dicitur, quod in Eubœa frequens sit. Theophr. lib. 4. cap. 6. ἐν δὲ τῷ ὄβοικῶν & αὐτῶν τῶν μεγάλων, τὰ μὲν ὄβοικα ποικίλα, τὰ δὲ ἄλλων ἐστὶν. in Eubœa verò & circa Magnesium Euboica id est castanea multæ quidem habentur, & reliquis autem nulla. Castanea dicitur, non à castitate, quod quidam opinantur, & à Plinio jejuniis ferè dicatas dicente annui volunt. lib. 15. cap. 23. moluntur etiam ait, & præstant jejuniis femininarum quandam imaginem panis. In altero codice legitur, præstant ingenio femininarum &c. Quasi mens esset Plinii: moluntur etiam, & præstant imaginem quandam panis, quam ingenio sive arte fœminarum acceperunt: mulieres enim molitas castaneas in formam panis redigebant. Castanea à Castanide terra nomen habet. Nicander in Alex.

Scholiastes τὸ κέρυον ἐστὶ φε. πόλις Ἡροδοτῆος, ὅθεν τὰ κέρυονα ἀπὸ τῆς κέρυονιδος γῆς. ἢ κέρυον πέντε ποικίλῳ ὅπου παλαιότερον τὸ κέρυον. Quæ terra castanis nutritur. Castalis Thessalie urbs, unde castanea à terra castanide, Castanis urbs Pontica, ubi copiosè provenit castanea. Malunt alii κέρυονα à Caitana Magnetiæ urbe dici. Certè circa Magnesium frequentes esse tradit Theophrastus lib. 4. cap. 6. loco jam citato. Alii Castanam urbem Apuliæ scribunt, non procul à Tarento. De quo non laboro. Sufficit ab urbe, aut agro quodam nomen hoc accepisse. ἢ μάρτα. Apud Athenæum Lib. 2. Agelochus castaneas ἀμυγδαλὰς & ἀμυγδαλὰς vocat; ἀμυγδαλὰς δὲ ἀμυγδαλὰς καλεῖ τὴν κέρυονα: ὅτι τὸ γένος αὐτῶν τῶν ἀμυγδαλῶν, πύτυν δὲ ἔχει ἐκείνου ἀμυγδαλῶν. Agelochus castaneas vocat amota, ubi sinopicae nuce gignuntur, inquit, amota vocant arbores, quæ illas ferunt. Alterutrum corrigendum doctis placet; alii utrumque corrigunt, leguntque ἀμυγδαλὰς ab ἀμυγδαλῶν metere. Messis dicta castanea, quod sit provenit illius fructus messis gentibus nonnullis, quæ castaneis tantum victitant. Fortassis μάρτα dicitur, quod cortex interior ad vulnera solidanda & replenda utilis sit, non secus ac linteola concèpta quæ μοιὰ dicuntur: Vel quod instar linamenti, linteique concèrpi possit, & ulceribus indi. Apud Xenophontem Lib. 5. ἀναβάσις mentio fit τῶν κέρυονων κέρυονα καὶ κέρυονα ἢ ἐπὶ τῶν ἀμυγδαλῶν ἢ ποικίλα τὰ κέρυονα, ὅτι ἔχει ἐκείνου ἀμυγδαλῶν, πύτυν καὶ κέρυονα οἷον ἔχει τῆς ἔσθλας. Nuce in tabellatis erant multæ, forma late, nullo divortio interceptæ, his elixis Græci pro pane utebantur. Mentio etiã fit apud Hippocratem Lib. secundo de diarr. Verba mox citabo. Pollux Lib. 1. dubitat utrum nux ejus meminit Xenophon sit castanea, an avellana. κέρυον, Φοίνικες, κέρυον, κέρυον τὰ ὅσα ἔχουσι ἀμυγδαλῶν, ἢ ὅσα τῶν τῶν ἀμυγδαλῶν. ἢ μάλλον τὰ κέρυονα ὀνομαζομένη. φησὶ γὰρ αὐτῶν ἔσθλα. παῖδες τοιοῦτοί μιν, ἔσθλα, &c. Coni, palma, nuce, nuce carentes interstitio, an sint nuce tenues an verò magis castanea dicte, Xenophon pueros nutritos his nucibus elixis ait. Certè nec avellana, nec castanea ἀμυγδαλῶν habet; sed avellana ex oblongo rotunda, neutiquam plana. Vir Magnus cum amygdalam planam videret, immo planiorum quam castanea, κέρυον πλάτῳ amygdalam scribit. Fallitur: vel ex Hippocrate disci poterat κέρυον πλάτῳ non esse amygdalum; αἱ ἀμυγδαλαὶ κωσώδεις τῶν κέρυονων εἰσὶν, διὰ τὸ κωσώδεις μὲν, διὰ τὸ λεπτεστῆ. τῶν κέρυονων δὲ διὰ τὸ σπυρρῶδες. ἢ κέρυον τὰ σπυρρῶδες ἀμυγδαλῶν ὡς τῶν κέρυονων. ἔχει τὰ δὲ πλάτῳ πίπτει τῶν κέρυονων & ἀμυγδαλῶν. καθ' ἑαυτὴν δὲ ὄνομα καὶ φέρον ἰμποιεῖται. ἢ ἢ χυμῶν αὐτῶν πύτυν. Amygdalæ astuose sunt, & nutriunt, his de causis, astuose quidem, quia pingues, nutriunt autem, quia carnosæ; & nuce rotunda his similes se habet, late verò matura, nutriunt, & alvū dejiciunt, purgata etiam flatu rariunt, earū verò tunice album sistunt. Vides separari ab Hippocrate amygdalam & nucē latam, Addo aliud argumentū, quo probatur πλάτῳ κέρυον non esse amygdalum, quod ab uno latere speciem quandam ἀμυγδαλῶν præferat amygdalum; nux castanea nullam omnino. Xenophon ὅσα ἔχουσι ἀμυγδαλῶν μηδὲ μίαν. Nullam nucis genus latum, & quod ἀμυγδαλῶν caret, præter castaneam. Situ enim ac facie plana est, non prorsus rotunda: præsertim ex una parte. Rectè ergo Dalecampius τὸ πλάτῳ κέρυον Castaneam vertit. Corruptus Athenæi codex; restitue, φιλοτιμῶν δὲ ἐν τῶν αὐτῶν κέρυον φησὶ, τὸ πλάτῳ, τὸ δὲ καλεῖται σαρδινιαὶ δυσκαταγαστῆς ἐστὶν. Sic legit Dalecampius, & rectè vertit: Philotimus libro de alimentis scribit, nucem latam quam & Sardiniam vocant, agrè confici. Vulgata etiã lectio an retineri possit, inferius, ubi de generibus agendum, dicam. Unum obstat, quo minus castanea sit κέρυον πλάτῳ, quod Hippocr. scribat ἀμυγδαλῶν esse, cum castanea adstringendi vi non careat. Diosc. loco citato, τὸ φέρον & αὐτῶν τῶν κέρυονων εἰσὶν ἀμυγδαλῶν, & κέρυονα οἱ μεταξὺ τῶν κέρυονων & τῶν ἀμυγδαλῶν. cum & ipsæ adstringant, similes quoque præbent effectus, maximè vero tunice quæ carnem & putamen interceptant. Non movent alvum insita quadam vi, sed pondere suo ac adstrictione. potius quod intestinis est deorsum premit, adstrictio contrahit ventriculum, eaque ratione dilatantur inferiora. Sic Cydonium statim à cibo, præsertim lubrico sumptum, alvum ad excernendum irritat. Vide Gal. lib. 2. de aliment. facult. ubi inquirens causam cur adstringentia pyra aut poma ventrem quibusdam laxent, tandem concludit: πύτυν δὲ ἐν τῶν τῶν κέρυονων, διὰ τὸ ἔχει ἀμυγδαλῶν αὐτῶν ἀμυγδαλῶν, καὶ αὐτῶν εὐδεν εἰσὶν ὡς ἀμυγδαλῶν ἀμυγδαλῶν πύτυν πύτυν, καὶ αὐτῶν τῶν κέρυονων οὐ πύτυν ἀμυγδαλῶν ἰσχυρῶς ἐκπύει κατὰ τὸν ἀνιόντα χυμῶν. Adstringentia verò roborant ac firmant; quo fit, ut si quis alius succus ventriculum subverterit (quod solet bilis pallida efficere, in quibus copiosior est acervata) qui sic est affectus, si quid adstringentium gustarit, succum infestantem repente deorsum excernet. τὸ πλάτῳ ergο κέρυον castanea.

Malè ergo interpres Xenophontis juglandem vertit, nisi fortè placeat, Græcos sequi interpretes, ac juglandem διὰ βάλανον sive castaneam esse; sed Latinorum nemo hoc facile intellexerit, nec juglans potest esse ἢ πλάτυ βάλανον, quod διαφυλῶ habeat. Non desunt ex recentioribus, qui avellanā τὸ πλάτυ κέρυον esse volūt. Alibi inquit docetur, τὴν κέρυον simpliciter dicta ut plurimum esse juglandes nostras. quibus propter usum familiarem ferè subjiuntur avellanæ. Ita est apud Gal. Æginetam; ita apud Hippocratem esse verisimiliter concluditur. Quare ita censent. Τὸ πλάτυ est in numero eorum, quæ sunt αἰσῆσι; cui Hippocrat. opponit ἢ στρογγύλος rotundum, & verò appellatio nulli nuci melius convenit quàm juglandi. Videtur dicendum ἢ πλάτυ κέρυον, apud Hippocr. esse avellanā, vel ideo, quia neq; castanea neq; amygdala esse potest. Hanc enim præmiserat, illam subjungit: & licet non negent castaneam non reperiri in omnibus codicibus, Calvum tamen in cujus editione est, fixissimè verisimile non videtur. Apud Hippocratem ergo quia nux lata est avellana; fuerit etiam apud Athenæum qui præmittit illis juglandes. Mira profectò res, antiquo interpreti plus fidei adhiberi, quam cunctis Græcis, Latinisq; etiam antiquissimis codicibus; præsertim cum constet, Calvum plures & infinitos commississe errores, nec mentem Hippocratis intellexisse, quod plures & doctissimi quidem interpretes ostendunt; Sachsus, Foesius, Corrarius, aliique. Nullus reperitur codex, in quo in libello Hippocr. de diætâ citato, mentio fit castaneæ. Præterea qua ratione κέρυον πλάτυ avellana dici mereatur, non video. Nullo modo plana est, immo rotundior, nisi oblonga etiam foret, juglandi, quæ aliquam in infima, supremaque parte ostendit latitudinem. Variis in locis Theophrastus mentionem facit castaneæ lib. 1. cap. 18. ubi coriaceo tegmine obductâ ait, Lib. 3. in montibus nasci tradit: Lib. 4. in locis frigidis provenire, vide annotat. lib. 3. cap. 7. κέρυον habere cap. 6. lib. 3. ineunte vere germinare lib. 5. magnam esse arborem, sed facillè curvari, & quando rumpitur sonitum emittere, ad tectorium opus utile esse lignum cap. 8. in subterraneis non facillè à putredine lædi: cap. 10. carbonem ejus mollem esse. cap. 10. lib. 3. fructum ejus echini modo spinosum esse, sive echino includi. Castanea procera arbor, & magna: ramos exten-

dunt nucamenta propendentia, eaque oblonga, & ex viridi lutea, nucis juglandis julis quam simillima. Fructus calyce concluditur rotundo, foris aspero, echini modo spinoso, erinacei animalis pelli forma respondens; intus verò villosi instar ferici, tactu molli. Hoc involucre plerumque binæ aut ternæ includuntur nuces, neutiquam rotundæ, sed compressiores ab uno latere, planæ, & superiore parte acuminatæ, omni interstitio, qualis in juglande ac similibus conspicitur, carentes: cute conteguntur dura, lenta, ac admodum lævi, obscuri punicei coloris; caro, sive interior nuclei substantia, dura ac alba, tenuisque membrana rubente velatur, qui cuti subest. Autumnò appetente echinati calyces sponte rumpuntur, ac tum maturæ decidunt castaneæ. Castaneæ fructum non ineleganter describit in Alex. Nicander.

Καὶ τὸ σὺ γυμνάσιος ἐπιπέφει· τὰ τέρφη,
Καστανὸν κέρυον τοῦ περὶ φλοιοῦ κέρυον
Νεῖμασεν τὸ τὶ σίρκου· ἀεὶ σκὺλ· αἶον ὀπίσθην
Δυσλεπί· κέρυον, τὸ καστανὸν ἐπιπέφει αἶον.

Hirsutaque nucem qua leto provenit agris
Vbere, castaneæ exempto cortice nuda:
Et cape quis carnem sicca liber implicat imam.

Scribe δασυφλοιοῖο ex auct. Schol. δασυφλοιοῖο, inquit, εἶπε διότι χροῖός ἐστι ὁ σπῆς ἐπὶ φλοῦς. Echinatum calycē Galenus ἐπὶ τῶν lib. 1. c. 1. πῶζονα λοιπίμου vocat, λοιπίμου τῶν πωζόνων 297, &c. Genera castanearū recenset Nicandri Schol. 4. τῶν ἢ καστανῶν, τὸ μὲν στρογγύλον τὸ δὲ λωπίμιον, τὸ δὲ μαλακόν, τὸ δὲ γυμνακίον. Plin. lib. 15. c. 23. Nunc plura earum genera. Tarentina faciles, nec operosa sunt cibo, plana figura, rotundior quæ balanitis vocatur, purgabilis maxime, & sponte profiliens. pura & plana est: ex eis Salariana, & Salariana Tarentina minus tractabilis, laudatior corelliana, & ex ea facta, quo dicemus in insitiis modo, Meterara quæ rubens cortex præfert triangulū, & popularibus nigris, quæ coctiva vocantur. Patria laudatissimis Tarentū, & in Campania Neapolis. Hæc corrupta admodum. Corrigan, Tarentina faciles, nec operosa cibo, figura rotundior. Quæ balanitis vocatur, purgabilis maxime, & sponte profiliens pura. Plana est & Salariana, Tarentina minus tractabilis, &c. Malo, plana & Sardiniana. Servant Salariana, ut explicare possint locū Athenæi, ut in vulgatis reperitur codicibus, τὸ πλάτυ ἢ τὸ καλοῦ μῆρον στρογγύλον, &c. ut Sardiniana rotundior fuerit, altera figuræ planioris. Sardiniana cur vocetur, docet Galenus cap. 4. lib. de boni & mal. suc. cibis. καστανίας, εἶνος ἢ καστανίας, τὸ καλοῦ μῆρον οἷον μὲν πολὺται, κατὰ μῆρον ἔστι ἢ αἰλλοῖ τῶν ἐν αἰσῆσι στρογγύλων τε ἢ λωπίμιων ὡπτι· γίνονται. λωπίμιον δὲ δασὺ χυμίου πῆος ἐν τῷ ὄρει τῆ Ἰθῆ τῶν ἐσθραγγυμίων ἰσχυράσιν, ὁ πῆος ἢ πῆος ἰσομάζουσι ὡπτι· τῶν αἰσῆσι τῶν Ἰθῆ, &c. Castaneæ quæ & castana appellantur tum urbani, tum alii quoque per Asiam, Sardinianos & Leucenas vocant, à locū ipsis in quibus uberius oriuntur. Quam igitur ob causam Sardiniana dicantur planè patet, sed Leucena à loco quodam Idæ montis quam plurali numero uti Thebas appellant. Salariana quæ castanea, ignoro; nemo ejus mentionem facit, omnes Sardinia. Quare vulgatam lectionem Athenæi rejicendam ex iis quæ dixi constare arbitror. τὸ δὲ λωπίμιον. Scribo λοιπίμου. Genus videtur esse quod cortici cæteris firmius adhæret, vel quod crassiore habet corticem. τὸ δὲ μαλακόν. Quæri solet, utrum hæc castanea mollis de qua Virg. Ecl. 1.

— Sunt nobis mitia poma
Castaneæ molles, & pressi copia lactis.

Grammatici maturas explicant. Nam immaturæ & æterbæ aliquanto duriores sunt; quæ eadem cum mitescent, etiam molliuntur. Hanc explicationem aut velim aut possim improbare. Alii tamen malunt certum genus esse, & illud quidem quod Nicandri scholiastes μαλακόν vocat. Sed quæ illa castanea mollis? Castanea mollis dicitur, quod echinus ipsius sit minus asper. Si enim, ut Plin. loco citato docet, quin quædam reperitur minus tractabilis, non dubium: videtur aliud genus inveniri quoddam magis tractabile, quod ob id non malè dicitur mollis. Sic avellanæ, juglandis, amygdalæ genus datur, quod moluscæ nomen habet, cujus cortex manu vel digitis facillè frangitur. Castanea igitur mollis, quod echinus minus asper. Sed Poëta, cum castaneas ait molles, non intelligit castaneas involucre tectas minus spinoso ac aspero; sed mites; quo sensu poma dicuntur mitia. Fingit Poëta Tityrum senem & edentulum. qua de causa promittit ei Meliboeus, si lubeat secum pernoctare, se ei exhibiturum; quibus vesci possit propter ætatem. Ut ergo mitia poma sunt, quæ

Castanea.

dit plurimos, furculos fert tenues & phœnicei coloris, caudex admodum crassus, quercuum annosarum crassitudine, tantæ nonnunquam amplitudinis visus, ut à tribus hominibus vix completi potuerit: ligni materies durabilis, solida, quod tamen ab onere incurvatur, folia magna, aspera, rugosa seu plicata aliquantum, serræ instar ambitu incisa, singularibus, nucis juglandis foliis majora; factum, Aprili mense, quando folia erumpunt, præce-